

Óbudai Egyetem

Keleti Károly Gazdasági Kar

Vállalkozásmenedzsment Intézet

TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZAT

**PÉNZÜGYI BEFEKTETÉSI LEHETŐSÉGEK FELTÁRÁSA MAGYARORSZÁGON, A
MAGYAR TÁRSADALOM KOCKÁZATTŰRÉSI ÉS BEFEKTETÉSI
HAJLANDÓSÁGÁNAK FÜGGVÉNYÉBEN**

Szerző(k): **Simon Dániel**
Vállalkozásfejlesztés MSc

Konzulens: **Gombaszögi Ildikó**
mestertanár

Budapest, 2021

**PÉNZÜGYI BEFEKTETÉSI LEHETŐSÉGEK FELTÁRÁSA MAGYARORSZÁGON, A
MAGYAR TÁRSADALOM KOCKÁZATTŰRÉSI ÉS BEFEKTETÉSI
HAJLANDÓSÁGÁNAK FÜGGVÉNYÉBEN**

Kézirat lezárásának időpontja: 2021.11.10

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS	1
1.1.	Kutatási célkitűzés	1
1.2.	Módszertan	1
2.	SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS.....	3
2.1.	Érzelmeken alapuló döntéshozatal	3
2.2.	Nyájhatás	4
2.3.	A tétlenség nehézsége.....	6
2.4.	Az érzelmek helyén kezelése.....	7
2.5.	Nemzetiségi jellemzők	8
3.	PRIMER KUTATÁS	10
3.1.	Módszertan	10
3.2.	Pénzügyi informáltság	11
3.3.	Pénzügyi tudatosság	12
3.4.	Befektetési hajlandóság	13
3.5.	Szituációk mérlegelése	19
3.6.	Hipotézisek értékelése	20
3.7.	Összegzés	20
4.	PÉNZÜGYI BEFEKTETÉSEK ÉS ALAPELVEK ISMERTETÉSE	22
4.1.	Magyar Állampapír Plusz	22
4.2.	Ingatlan	23
4.3.	Részvénypiac	24
4.4.	Kriptovaluták	29
4.5.	Arany befektetés	30
4.6.	Előre összeállított banki, online portfóliók.....	32
4.7.	Pénzügyi tanácsadó	32
5.	MEGTÉRÜLÉSI ÉS KOCKÁZATOSSÁGI VIZSGÁLAT	35
5.1.	Benchmark.....	35
5.2.	Ingatlan piac	36
5.3.	Részvények.....	38
5.4.	Befektetési alapok, előre összeállított portfóliók.....	41
5.5.	Kriptovaluták	41
5.6.	Arany	42
6.	EREDMÉNYEK ÉS JAVASLATTÉTEL	43
7.	KONKLÚZIÓ	46
8.	IRODALOMJEGYZÉK	47
9.	MELLÉKLETEK.....	I

ÁBRAJEGYZÉK

Ábra 1: A Bitcoin árfolyama Elon Musk 2021-es egyetlen Tweetjét követően	6
Ábra 2: Befektetési lehetőségek preferenciája.....	14
Ábra 3: Bizalom mértéke pénzügyi kérdésekben	16
Ábra 4: Kitöltők által elfogadott információs források.....	17
Ábra 5: Befektetési tényezők priorizálása	18
Ábra 6: Hozam növekedés az eltelt évek függvényében	27
Ábra 7: Az arany hozama más befektetési formákkal összevetve	31
Ábra 8: A vizsgált részvények érték növekedése, 5 éves időszak alatt	39
Ábra 9: Arany értéknövekedése 2019-et követően	42

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

Táblázat 1: Befektetési formák megtérülése	44
Táblázat 2: Kérdőíves kutatás során feltett kérdések	IV
Táblázat 3: Megtérülés számítás - Magyar Állampapír, Ingatlan.....	VI
Táblázat 4: Megtérülés számítás - Részvények, Arany, Kriptovaluta.....	VII

1. BEVEZETÉS

A XXI. század modern technológiájának köszönhetően az embereknek ma már lehetőségük van megtakarított vagyonukat másodpercek alatt, akár telefonjukon keresztül befektetni. A meghosszabbodott tanulmányi időből, a munkaerőpiaci lehetőségekből, de leginkább a fiatalok anyagi helyzetéből adódóan, kitolódott Magyarországon az otthonról való elköltözés átlagos életkora. A modern kor generációjának túlnyomó többségének nincs meg a megfelelő anyagi háttére, hogy tanulmányai mellett elegendő pénzt tegyen félre, és esetleg a húszas évein belül lakást vásároljon. Éppen ezért válik egyre fontosabbá a 16 és 30 év közötti fiatalok pénzügyi informálódása, annak érdekében, hogy már életük lehető legkorábbi szakaszában megtanulják a pénz értékét, annak kezelését, és esetleg tudomást szerezzenek azokról a lehetőségekről, amelyek elősegíthetik a vagyonuk gyarapítását. Magyarországon számtalan olyan pénzügyi lehetőség áll rendelkezésre, amelyek a megfelelő időben elkezdve és a szükséges informálódás mellett jelentős vagyonhoz juttathatják a befektetőket. Sok esetben a tudás és az elkötelezettség hiánya, valamint az emberi érzelmek nem megfelelő kezelése áll a siker útjában.

1.1. Kutatási célkitűzés

A kutatás célja, széleskörű szakirodalmi áttekintés keretein belül feltárni azokat a legjellemzőbb emberi érzelmeket, viselkedési mintákat és döntéseket, amelyek hátráltathatják az embereket, hogy megfelelő időben meghozzák a megfelelő pénzügyi döntéseiket, illetve befolyásolhatják, már akár tapasztalt befektetők ítélő képességét is adott szituációkban. A szakirodalmi kutatómunka a magyar társadalom sajátosságaira fókuszál, amely egy online kérdőíves primer kutatás keretein belül is felmérésre kerül. A kutatás első fázisának célkitűzése tehát feltárni a magyar társadalom, befektetésekhez és kockázatvállaláshoz köthető attitűdjét, informáltságát és esetleges hajlandóságát.

A szakirodalmi kutatás és a kérdőíves primer kutatás eredményei alapján megfogalmazhatóak a fiatalok jellemző hozzáállása a vizsgált területhez. Ez alapján a kutatás második fázisának a feladata, hogy feltárja a Magyarországon is elérhető, könnyedén alkalmazható pénzügyi lehetőségeket, amelyek ismerete nélkülözhetetlen a magyar fiatalok pénzkezelési stratégiájának megfogalmazásához. Az ismertetett lehetőségek az elmúlt évekre visszamenőleg kerülnek elemzésre, majd összevetésre, megtérülés és kockázatosság szempontjából.

A szakirodalmi áttekintésben feltárt befektetési lehetőségek kockázatossága és várható hozama kerül elemzésre a kutatás utolsó szakaszában. Kiszámításra kerül, az elmúlt öt évre visszatekintve, azok reálisan értékelt hozama, és fizető erő teremtő képességük. Az elemzés ezen szakaszának célkitűzése, hogy tesztelje a kutatásban bemutatott befektetési stratégiákat és formákat. Azok pontos alkalmazása mellett tárja fel a befektetések tényleges megbízhatóságát az elmúlt évekre visszatekintve. Ezzel garantálva, a szakirodalmi áttekintésben ismertetett lehetőségek és döntést elősegítő tényezők relevanciáját.

A kutató munka végső célja, hogy összeállításra kerüljön a magyar fiatalok és kezdő befektetők számára egy olyan közérthető dokumentum, amely ismerteti a befektetési elvárásaiknak megfelelő befektetési lehetőségeket, az azok sikeres kezeléséhez szükséges eszmerendszert és konkrét döntési stratégiákat. A kutatás, illetve annak eredményeinek terjesztése ezáltal kívánja támogatni a fiatalok pénzügyi tudatosságának növelését, és befektetésekkel kapcsolatban érzett bizalmatlanságuk csökkentését.

1.2. Módszertan

A kutatás felépítésében szakirodalmi szekunder és kérdőíves primer kutatáson alapuló, befektetési lehetőségek feltárását és azok elemzését foglalja magába. A kutatás lezárásaképpen konklúzió kerül megfogalmazásra.

A kutatás mindvégig törekszik a kezdő befektetők számára is érthető nyelvezet és a felhasznált szakirodalmak releváns használatára. Az elemzés során az írás megkísérli nyomon követni azt az útvonalat, amelyet a magyar fiatalok a pénzügyi tájékozódása során leggyakrabban végigjárnak. A kutatás olyan világszerte elismert szerzők és befektetők munkásságát, gondolat menetét tárja fel, amelyek az internetes keresések során a fiatalok számára először felbukkanhatnak. A kutatás tájékoztató és oktató jellegéből fakadóan elengedhetetlen, hogy a munka reális képet szolgáltatson az elérhető pénzügyi lehetőségekről, és ténylegesen olyan eszközöket mutasson be, amelyek könnyedén megérthetők olyan fiatalok számára is, akik csak most kezdik meg pénzügyi tudásuk bővítését.

Fontos kiemelni, hogy a kutatás időtartama alatt a kutatás szerzője, illetve előre kijelölt mélyinterjúk alanyai befektetésekbe kezdtek, vagy már meglévő tapasztalataikról számoltak be, annak érdekében, hogy a befektetőkre ható érzelmek a lehető legmegfelelőbbben, reálisan, személyes tapasztalatokon keresztül kerülhessenek bemutatásra.

A feldolgozott témakör meglehetősen diverz, számos pontjában a téma szakértői nem feltétlenül foglalnak el egységes álláspontot. A kutatás a minden esetben megjelölt szakértők véleményét képviseli, amelyek a megfelelő adatokkal és magyarázatokkal kerülnek alátámasztásra. Ezzel ellentétben azonban lehetséges, hogy az egyes gondolatok más, eltérő szemszögből tekintve nem állják meg a helyüket, szembe mennek más szakértők véleményével, esetleg idővel elvesztik relevanciájukat. A kutatás célja semmiképpen sem az, hogy teljeskörű áttekintést nyújtson a világon létező összes befektetésről, és kijelentse bizonyos szakértők álláspontjának helyességét. Sokkal inkább az, hogy a szakirodalmi áttekintés alapján ismertesse azokat a pszichológia és módszertani alapokat, amelyek elsajátításának szükségességében alapvetően a terület elemzői egyetértenek. Ezek feltárásával irányt mutasson fiatal, illetve kezdő befektetők számára, akik a későbbiekben hajlandóak lehetnek a terület bizonyos szegmenseit részleteiben elemezni, és saját preferenciáik alapján, saját befektetési stratégiájukat kiépíteni.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Az emberi döntéseket számtalan belső és külső hatás, érzelem befolyásolhatja. Ez nincs másként a pénzügyi világban sem. Sok esetben az egyén, pénzügyekkel kapcsolatos szituációkban képtelen megfelelni, reálisan felmérni a körülményeket és ezáltal gyakran halogatja a döntéshozást, vagy az érzelmeire hallgatva rossz irányt választ. Az embereket az életük során számtalan olyan tapasztalat, érzelem érheti, amelyek már az első perctől kezdve megpecsételik pénzügyi döntéseiket. A probléma azonban, hogy napjainkban a fiataloknak érdekük, hogy képesek legyenek minél előbb, önállóan és a lehető legmegfelelőbb pénzügyi döntéseket hozni annak érdekében, hogy a későbbiekben, minél könnyebben elérhessék kitűzött céljaikat. Éppen ezért a fejezet célja feltárni azokat az alapvető emberi tulajdonságokat, viselkedési formákat, amelyek befolyásolhatják a sikeres döntések meghozatalát, és amelyeket mind inkább fontos lenne levetkőzni a pénzügyi siker érdekében.

2.1. Érzelmeken alapuló döntéshozatal

Az intuitív racionalitás, döntéshozást jelent, különösebb kutatás vagy tudakozódás nélkül. A lényege, hogy az emberi agy képes a másodperc töredéke alatt, múltbeli események, hiedelmek, érzelmek és az ember saját vallása, kultúrája alapján döntést hozni adott szituációban. Az intuitív racionalitásnak az előnyei, hogy az egyén saját tudása felértékelődik, a problémát csak a saját szemszögéből, saját hitvilágának megfelelően, külső befolyás nélkül közelíti meg. Hasznos lehet például szituációkban, ahol gyors döntéseket kell hozni és nincs idő hosszas elemzésekre. Az emberi agy megpróbálja a lehető leggyorsabban felmérni az optimális választ és ezt zsigeri szinten sugallja az egyénnek. (Gilovich - Griffin - Kahneman, 2002, p 4)

Erre példa lehet egy városi galamb, amely csak a saját berögződései alapján, gondolkodás nélkül dönt úgy, hogy elrepül, amennyiben egy ember közeledik hozzá. Sosem elemzi egyesével az összes szituációt, hogy az adott ember például az adott pillanatban valóban veszélyezteti-e. Ezeket a döntéseket az úgynevezett heurisztikák befolyásolják. A heurisztikák sok esetben, leginkább a túlélés szempontjából hasznos és gyors döntéseket tesznek lehetővé. A heurisztikák minden esetben arra törekednek, hogy az egyén védelmét szolgálják minden szemszögéből. Azonban mára már bebizonyosodott, hogy az intuitív racionalitás kifejezetten rosszul és félrevezetően működik, számokkal, valószínűség számításokkal és pénzügyi szituációkkal kapcsolatos helyzetekben. (Thomas, 2002, p 280)

Kahneman és Tversky 1979-es kutatásában jelent meg talán a témakör egyik legjelentősebb feltételezése, mi szerint az emberek, általánosságban véve, kijelenthetően veszteségkerülők. Az érzelmi fájdalom, amit egy ember érez, amikor pénzt veszít a duplája az örömmnek, amit akkor érez, amikor pénzhez jut. (Kahneman & Tversky, 1979) A veszteség elkerülésének érdekében a kutatásban szereplő alanyok sokkal inkább hajlamosak voltak kockáztatni vagy tisztességtelen eszközökhöz folyamodni, mint azokban az esetekben, amikor lehetőségük lett volna kockáztatással magasabb összegre szert tenni. A felmérésből tehát az következett, hogy az emberek sokkal nagyobb arányban választják a kisebb, de biztosabb bevételt, ám amikor a veszteségről van szó, a veszteségtől való félelem következtében már sokkal inkább hajlandóak kockáztatni. (Schindler & Pfattheicher, 2016) Wang és Geert Hofstede kutatásai is alátámasztják, hogy a veszteségkerülés erőssége, mint társadalmi motívum eltérő lehet különféle kultúrákban. Ezért fontos, hogy a későbbiekben a feltárt tényezők kifejezetten a magyar társadalomra vonatkozóan is megvizsgálásra kerüljenek.

A veszteség elkerülése számos esetben befolyásolhatja a pénzügyi lehetőségekkel kapcsolatos döntéseket. A tény, hogy a veszteség az emberekben sokkal nagyobb fájdalmat kelt az esetleges haszonnál, megnehezíti a reális döntéshozást olyan esetekben, amelyekben látszólagos kockázat vállalásra kerülne sor, vagy esetleg egy hullámvölgyes út vezetne a sikerhez. Erre lehet példa egy látszólag alacsony kockázatú befektetés elutasítása, egy részvény alaptalan eladása árzuhanás esetén, vagy egy hosszútávú befektetés időelőtti megszüntetése, amennyiben az épp veszteséget termel.

A pénzügyi döntés meghozatala előtt álló, veszteségkerülő egyén tehát attól tart, hogy elveszti a már megtakarított vagyonát, ez azonban Robert Kiyosaki tanulmányai szerint csupán az információ

hiányából fakadó félelemre vezethető vissza. Az érzett kockázat szignifikánsan csökkenthető a befektetéssel kapcsolatos tudás megszerzésével arányosan. Az író megfogalmazása szerint az, aki a megfelelő tájékozódás nélkül fektet be, valóban nagyot kockáztat, és a tevékenységét akár szerencsejátéknak is nevezhetnénk. Egy valódi befektető azonban részleteibe menően tájékozódik, és tudásának növekedése jobb, magabiztosabb döntések meghozatalát teszi számára lehetővé. Ezáltal csökkenti a veszteségtől való félelmet, vagyónának elvesztésének kockázatát, és a kudarc esélyét. Számos tevékenységbe először belevágni a legnehezebb, mert az emberi természet nehezen dolgozza fel, hogy a kezdeti, esetleges anyagi kudarcok magának a tapasztalatszerzésnek és a sikerhez vezető útnak az ára lehet. (Kiyosaki, 1997)

Korunkban, az internet segítségével végtelen mennyiségű adat áttekintésére és feldolgozására nyílik lehetőségünk. Ez tehát Robert Kiyosaki elméletének a másik oldala. A befektető másodpercek alatt feldolgozhatatlan mennyiségű adatot, információt ér el, megszámlálhatatlan online videót nézhet és hírlevelet olvashat, amelyek mindegyike a lehető legjobb és kihagyhatatlan befektetéseket ajánl napról napra. Pénzügyi elemzők ezrei töltik azzal a napjaikat, hogy megkíséreljék megbecsülni a piacot és az egyes cégek jövőjét. (Kiyosaki, 2000) Honnan is tudná egy feltehetően megfelelő pénzügyi háttérrel nem rendelkező fiatal, hogy pontosan milyen információkat is kell keresnie, de mindezek felett a még fontosabb kérdés, hogy hogyan lenne lehetséges, hogy a saját kutatása pontosabb legyen azoknak a pénzügyi szakértők tudásánál, akik munkaidejüket vállalatok és befektetések elemzésével töltik. (Graham, 2003)

Benjamin Graham kutatásában mutatja be a Duke Egyetem tanulmányát, amelyből kiderül, hogy amennyiben a vizsgált periódusban, 1991 és 1995 között a befektető pontosan, lépésről lépésre követte volna a kor összes befektetési hírleveleiből a legnépszerűbbek 10%-ának javaslatait, 12,6%-os éves hozamra tett volna szert. Ezzel ellentétben, ha a pénzt mindenféle tudakozódás nélkül elhelyezte volna egy átlagos részvény alapban, a bevétele 16,4%-os lett volna. Graham ezzel a példával mutat rá, hogy bár a múltat könnyű elemezni, a jövőt még a legtapasztaltabb pénzügyi elemzők sem láthatják tökéletesen előre. (Graham, 2003) A pénzügyi elemzők egy része csupán alkalmazottként dolgozik a területen, és előrejelzéseit úgy határozza meg, hogy ő maga a valóságban nem fektet be pénzt, és nem hoz pénzügyi döntéseket. A saját vagyón befektetése és annak gyarapításának fontossága egy olyan faktor, amit nem szabad kivonni a pénzügyi döntések meghozatalából. A befektető, az általa megkeresett és befektetett vagyoneért sokkal inkább felel, döntéseit körültekintőbben hozza meg. Éppen ezért nagyon fontos fenntartásokkal kezelni, hogy kinek a tanácsait fogadjuk meg. Bár az emberi természet azt sugallja, hogy a szakértők tanácsainak követése önmagukban biztosabb haszonhoz vezethetnek, ez a gyakorlatban sokszor egyáltalán nincs így. A pénzügyi elemzők és tanácsadók ugyanazokból a múltbeli adatokból és a jelen híreiből dolgoznak, amelyek elérhetőek egy átlagember számára is. (Livermore, 2020)

Lower Miller azt tanácsolja, hogy bár érdemes több forrásból információkat szerezni, a barátok véleményét meghallgatni, és pénzügyi tanácsadók hírleveleire feliratkozni, a siker kulcsa végül mindig a saját elvégzett elemzésben fog rejleni. Minden befektetőnek meg kell, hogy legyenek a saját célkitűzései, keretrendszere, természete, amely alapján meg tudja határozni, hogy melyek azok a befektetések, amelyek számára megfelelnek. A jövő sokszor kiszámíthatatlan, de fontos, hogy a befektető olyan helyen helyezze el a pénzt, amelyet ismer, és amelyben ő maga megbízik. (Miller, 2006)

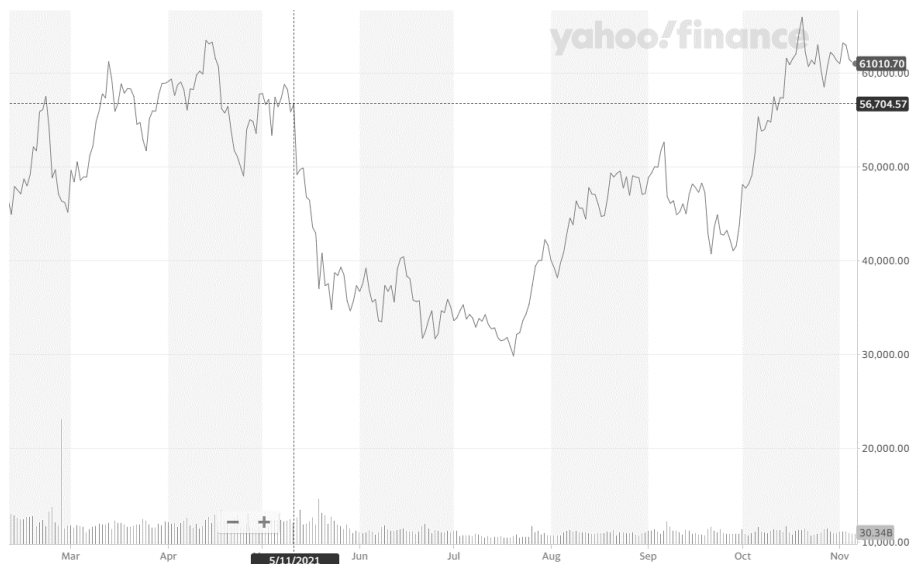
2.2. Nyájhatás

A hírlevelek, az influencerek, pénzügyi elemzők tanácsai, az online videók számtalan emberhez jutnak el. Ha valameről tud a befektető, akkor nagy valószínűséggel arról már sokan mások is tudomást szereztek. Ha például egy részvény népszerűvé válik, akkor csupán popularitása miatt fog árfolyama emelkedésnek indulni, tehát idővel túlértékelté válik a cég valós teljesítményéhez képest. (Hensman – Smith, 2010)

A nyájhatás következtében az egyén mindenféle egyéb informálódás nélkül a tömeg által jónak megítélt cselekvést követi. A tömeg ilyesfajta megmozdulása általában érzelmi indokokra alapozva képes a részvények árait nagyban felértékelni, vagy azt egy esetleges pánik során a mélybe taszítani. Az árváltozás hátterében nem is kell, hogy feltétlenül valós esemény álljon. Elegendő, hogyha egy, az egyén által bizalmi pozícióban álló személy, pozitívan vagy negatívan ítéli meg az adott befektetést. A részvények árának hullámzását sok esetben bizonyos hírek, pletykák is befolyásolhatják, amelyek azonban hosszútávon semmilyen kapcsolatban nem állnak az érintett vállalat tényleges működésével. (Böcskei – Sereg, 2020) A nyájhatás következtében gyakran látható a jelenség, hogy a befektetni kívánó ember a részvényt drágán, átlagon felüli áron vásárolja meg, hiszen nem akar kimaradni a növekedésből és a profit reményéből, majd azt a vételi áránál alacsonyabban, olcsón adja el, hiszen nem akar az esés következtében a már jelenleginél is magasabb veszteséget realizálni. A részvények vásárlása, amikor azok ára már egyébként is magasan áll, és azok eladása, amikor áraik alacsonyak, a lehető legrosszabb döntések, amiket egy befektető meghozhat. A nyájhatás, a korábban már bemutatott veszteség elkerülés, és ebben az esetben az információ hiánya, pontosan ahhoz vezet, hogy a befektető, saját racionális döntései helyett, a tömeget követi. Népszerű részvényekbe fektet átlagon felüli áron, majd a veszteségtől való félelem következtében, eladja azokat, veszteség elkönyvelése mellett a pánikoló tömeggel együtt. (Graham, 2003)

Benjamin Graham felhívja a fiatalok és a kezdő befektetők figyelmét, hogy pontosan ez az a mentalitás, amit szükséges elkerülni. Megint csak kulcsfontosságú szerepet nyer a saját elemzések elvégzése, és az a képesség, hogy a befektető képes legyen egy vállalat értékét a jövőbe tekintően mérlegelni, és döntéseit ne csupán annak jelenlegi megítélésére alapozza. A befektetőnek, olyan lehetőségek után kell kutatnia, melyek során egy vállalat részvényeinek az ára az átlagosnál alacsonyabbak, azonban a múlt adatait áttekintve látványos, hogy az értékcsökkenés csupán átmeneti állapot és a vállalat értékeltsége hamarosan ismét növekedésnek fog indulni. Illetve pont, hogy akkor kell megkísérelnie eladnia a részvényeit, amikor azok a lehető legnépszerűbbek és magas hasznat hajtanak számára. (Seilern, 2019) A sikeres befektető tájékozódik, tisztában van az ármozgások mögött álló tényezőkkel, és kihasználja az egyes lehetőségeket, amelyek a nyájhatás következtében adódnak a számára. Annak szemléltetésének érdekében, hogy a nyájhatásba milyen könnyű beleesni vagy esetleg azt éppen kihasználni, most két releváns példa kerül bemutatásra a kutatási időszakból.

Napjainkban a kriptovaluták árfolyamának mozgása az egyik lehető legjobb példa a nyájhatás bemutatására. Olyan világszerte ismert nevek, mint például Elon Musk, csupán egy – egy Twitter posztjával képes tömegeket az általa preferált valuták vásárlására vagy eladására ösztökélni. Tweetjei azonban mindig csak a teljes folyamatnak a katalizátorát képezik csupán. Az ár növekedés láttán az emberek készletét érzik, hogy akár már magasabb áron, de beszálljanak, hiszen hátha még magasabbra fog törni a valuta értéke, ezzel még tovább gerjesztve a folyamatot. Majd, amikor az emberek már elkezdnek hasznat realizálni, egyre többen döntenek úgy, hogy eladják a megvásárolt kriptovalutájukat, ezzel megint csak elindítva egy lavinát. Minden befektető egyértelműen haszonnal szeretne kiszállni a játszmából. Bekövetkezik tehát az árkorrekció, a valuta árfolyama esésnek indul. Ennek következtében lesznek természetesen olyanok, akik már nagyon magas áron vásároltak, azonban, hogy minél kisebb veszteséget realizáljanak, olcsóbban, de pánikolva eladnak. (Ante, 2021)

Ábra 1: A Bitcoin árfolyama Elon Musk 2021-es egyetlen Teetjét követően

Forrás: Yahoo finance

A nyájhatás kihasználására a Coca – Cola Company (KO) 2021 januári „Be less white” marketing kampánya kerül bemutatásra, amely 14%-kal vetette vissza a cég részvényeinek az árát. Ez az esés a tőzsdetörténelmében egyáltalán nem nevezhető jelentősnek, azonban mégis jól szemlélteti, hogy a vállalat egy megosztó témában tett megnyilvánulása és a tömegek reakciója hogyan hatott a részvény árára, miközben egyértelmű, hogy magának a vállalatnak a pénzügyi hátterében, vásárlói közönségében, sikerében és vezetési politikájában gyakorlati változás egyáltalán nem történt. A részvényt csupán a pár napig tartó felháborodás és a nyájhatás alapján döntést hozó befektetők árazták be. Pontosan ilyen alkalmakat keres a megfelelő mentalitással rendelkező befektető, hosszútávra tekint előre, és januárban 14%-os kedvezménnyel, átlagon aluli áron vásárolhatta meg a Coca-Cola azóta is töretlenül prosperáló részvényeit. (Morningstar, 2021)

Kiemelendő tehát a tájékozódás fontossága, a saját vélemény kialakítása és az elhatárolódás a tömegek döntéseitől. A kezdő befektetőnek fontos megértenie, hogy amennyiben hosszútávú döntéseket kíván meghozni, valóban a jövőbe kell tekintenie és az egyes lehetőségeket nem a jelen, érzelmektől túl fűtött eseményei alapján kell értékelnie. (Graham – Dodd, 2020)

2.3. A tétlenség nehézsége

A modern világ, a folyamatos internetelés és a tény, hogy akár percenként a telefonunkra tekintve informálódhatunk a részvényeink árfolyamáról és a gazdasági hírekről, a pszichológiai hadviselés egy új formáját hozta napvilágra. A befektető folyamatos késztetést érez, hogy befektetett vagyonának állapotát ellenőrizze. A nagyobb probléma azonban, hogy akár telefonjáról pillanatokon belül pénzügyi döntéseket hozhat. Másodpercek alatt lehetősége van például részvényeket eladni, vásárolni és kriptovalutákkal kereskedni. Ez a lehetőség azonban sokszor, felhevült érzelmi állapotban hozott, végzetes döntésekhez vezethet. A befektető, a befektetést követően folyamatosan ellenőrizheti a vagyonának gyarapodását. Ez akár jelentheti a rendelkezésre álló banki applikáció vagy tőzsdei alkalmazás egy órán belül történő többszöri megnyitását is. A befektetett pénz elvesztésétől való félelem, a bizalom hiánya, a folyamatos ellenőriztetés, nem csak megalapozatlan döntések meghozatalához, de még az élet más területein is korábban nem tapasztalt érzelmeket és rosszabb teljesítmény nyújtását válthatja ki. (Miller, 2006)

Lower Miller megállapította, hogy a rendelkezésre álló technológia a befektetések kezelésének leegyszerűsödésének mentén nehezebb helyzetbe hozta a modern világ hosszútávú befektetőit. A múlttal

ellentétben másodpercek alatt hozhatnak olyan döntéseket, amelyeket később egyértelműen megbánnak. Az *Intelligens Befektető* című könyvében Miller a befektetők egyik legnehezebb feladatáról a tétlenségről ír. Amennyiben a befektető a saját stratégiájának és szempont rendszerének tökéletesen megfelelő befektetési döntést hozott, döntésének helyességével kapcsolatban nem lehet rossz lelkiismerete. (Miller, 2006) A legrosszabb, amit tehet, hogy hosszas, megalapozott kutatást, és racionális, hosszú távú befektetési döntések meghozatalát követően, egy hirtelen érzelmi felindulás következtében, alaptalanul megszabadul a befektetéseitől. (Buffett, 2013) A hosszútávú befektetésekre nagyon fontos, hogy hosszútávúként is tekintsünk. Az elérhető szakirodalomban számos helyen megjelent az elsajátítandó mentalitás, hogy egy befektetési döntést csak akkor érdemes meghozni, hogy ha annak sikerében akkor is biztosak vagyunk, hogy ha a tőzsde öt évre bezárna és nem lenne lehetőség a befektetett vagyron korrigálására. Olyan döntéseket szabad meghozni, illetve olyan cégekbe, részvényekbe, értékpapírokba szabad fektetni, amelyek tulajdonlása mellett a befektető továbbra is nyugodtan alszik. (Cunningham, 2013)

2.4. Az érzelmek helyén kezelése

1999-ben a Money Magazin, több mint 500 befektetőt kérdezett meg, hogy a saját maguk által összeválogatott vállalatokból álló portfólióik legyőzték-e az „S&P 500” éves indexét (Az S&P 500-as index, az Egyesült Államok 500 nagy vállalatának részvényeit foglalja magába, és a befektetők gyakran használják az indexet a piaci értékeltség mozgásának megállapítására, egy fajta alapként). Csupán a megkérdezettek 25%-a válaszolta azt, hogy valóban sikerült saját elemzése alapján prosperáló portfóliót összeállítani. Ez azt jelenti tehát, hogy a befektetők 75%-a jobban járt volna, hogy ha a vagyont, mindenféle kutatás, informálódás, gondolkodás nélkül, egyszerűen, egy, az „S&P 500”-at követő részvény alapján helyezi el, mintsem, hogy az elérhető, hírlevelek, influencerek tanácsai, és saját számítások alapján, egyénileg válogatott részvényekbe fektet be.

A CNN 2000-es felmérésében a megkérdezett 1.000 emberből, akiknek el kellett helyezniük magukat az USA vagyoni ranglétráján, 19% helyezte magát a felső 1%-ba. Az elvégzett kutatásokból kiderül, hogy az emberek jelentős százaléka sokkal magabiztosabb, sokkal magasabbra, az átlagon felülre helyezi magát, mint amit egyébként a tények alátámasztanak. A magabiztossággal önmagában nincs probléma, egy teljesen természetes emberi tulajdonság, hogy az egyén elhiszi, hogy amit csinál az megfelelő. Innen következik a vágy, hogy a kezdő befektető saját portfóliót építsen, saját kutatása alapján válassza ki azokat a vállalatokat, amelyek majd a jövőben hosszútávon növekednek, és számára profitot hajtanak. Egy kutatásban megkérdezett sofőrök, például, több mint 60%-a érezte magát átlagon felüli autóvezetőnek, beleértve olyan alanyokat is, akik egyébként korábban már okozóivá vagy áldozataivá váltak közúti baleseteknek. (Graham, 2003)

A jövő kiszámíthatatlansága sokszor hiábavalóvá teszi a befektetési elemzéseket és a kudarcból származó érzelmi teher erősebben hathat azon befektetőkre, akik befektetéseiket kizárólag saját elemzéseikre alapozzák. A piac folyamatos nyomon követése, a tudat, hogy a pénzügyi siker csak a saját döntéseinken múlik, kétségkívül nem való mindenkinek. A kudarc örökre elveheti a kedvet a befektetésektől. Nagyon fontos tehát, hogy a befektető kordában tartsa magabiztosságát. Reálisan értékelje a képességeit és amennyiben indokolt kérje inkább pénzügyi szakértő segítségét. A pénzügyi sikert követően a befektető azt gondolhatja, hogy akár sokkal nagyobb kockázatú befektetéseket is sikerrel tudna kezelni. Az előre meghatározott célkitűzés és szabályrendszer megléte ezen a ponton kulcsfontosságú. A befektetőnek a saját maga elképzeléseinek megfelelő határokat be kell tudnia tartani. Minden előre lefektetett határon történő áthágás a pénzügyi bukás kockázatát növeli. (Barber – Odean, 2001)

A kutatásban korábban megfogalmazottakkal szembe menve, Benjamin Graham belátja, hogy meghatározott befektetők esetében érdemes lehet, és biztonságosabb, pénzügyi tanácsadókra hallgatni, vagy a gyarapítani kívánt vagyont, már előre összeállított részvény alapokba vagy kötvényekbe helyezni. Azt azonban leszögezi, hogy a megfelelő pénzügyi tanácsadó vagy részvény alap megválasztása is ugyanúgy körültekintést igénylő folyamat, amelynek lépései a későbbiekben kerülnek kifejtésre. (Graham, 2003)

2.5. Nemzetiségi jellemzők

Geert Hofstede, holland szociálpszichológus, a nemzeti és szervezeti kultúrák interakcióinak szakértője, kutatásában állapítja meg, hogy a különböző kultúrák bizonyos attitűdjében és viselkedésében párhuzam vonható, illetve ezek a tényezők nemzetek között akár szignifikánsan eltérhetnek. (Hofstede – Hofstede - Minkov, 1991) Ezért fontos tehát, hogy Hofstede kutatására alapozva megvizsgálásra kerüljenek a kutatás középpontjában álló magyar társadalmi jellemzők és pénzügyi attitűd. Feltételezhető, hogy a kutatásban korábban bemutatott pénzügyi döntéseket befolyásoló viselkedési formák és érzelmek, a magyar társadalomra csak minimálisan vagy akár az átlagosnál sokkal erősebben jellemzőek lehetnek. Ezzel árnyalva azokat a befektetési formákat, amelyek a vizsgált társadalmi csoport számára érzelmileg elfogadhatóak és kezelhetőek, illetve azokat a döntéseket, amelyeket az éppen vizsgált nemzet sokkal nagyobb valószínűséggel képes meghozni.

Hofstede a 6-D modellje mentén a nemzeteket hat fő szempont alapján sorolja be egy 1-től 100-ig terjedő skálán. Ezek a szempontok a hatalmi távolság, az individualizmus, a „férfiasság”, a bizonytalanság kerülés, a hosszútávú elköteleződés és a pozitív előre tekintés. Honlapján¹ az adott országra rákeresve részletes leírás található egy-egy nemzet általánosságban felmért tulajdonságairól. A kutatásnak nem célja, hogy mélyre menően ismertesse a Hofstede által feltárt, magyar társadalmi jellemzőket, azonban mindenképp fontos kitérni azokra az attribútumokra, amelyek akár a pénzügyi döntések meghozatala során is nemzet specifikusan szerepet játszhatnak. (Hofstede, 2021)

A Hofstede által felmért területek közül a bizonytalanság és a hosszútávú elköteleződés azok, amelyek egyértelműen kapcsolódhatnak a magyar nemzet által meghozott pénzügyi döntésekhez. A bizonytalanság kerülés mértéke egy ország esetében azt szemlélteti, hogy nagy általánosságban az állampolgárok mennyire kísérlik meg elkerülni a jövő előre nehezen, vagy egyáltalán nem kiszámítható eseményeit. Magyarország a bizonytalanság kerülés kategóriájában, igen magas, 82 pontot ér el. Azokban az országokban, amelyekben a bizonytalanság kerülés meglehetősen magas, továbbra is fennállnak a tradicionális hiedelmek és a viselkedés merev kódexe. Ezekben a kultúrákban érzelmileg szükség van a szabályokra. Az idő pénz elvét vallják, és az emberek belső késztetést éreznek, hogy elfoglaltak legyenek. A biztonság fontos eleme az egyéni motivációnak, a pénzszerzés elvárásának alapja a precizitás és a kemény munka. (Grinblatt – Keloharju, 2001)

A befektetési mentalitást vizsgálva tehát a magyar állampolgárok Hofstede kutatása alapján meglehetősen nehezen kötelezik el magukat hosszú távú, kiszámíthatatlan lehetőségek mellett. A társadalomban még leginkább a kemény munkáért járó megérdemelt fizetség eszméje van jelen. Az alternatív pénzügyi megoldásokhoz, és az ezeket alkalmazó egyénekhez a társadalom nagy része még bizalmatlanul és elutasítóan áll hozzá.

A hosszútávú gondolkodás faktora azt vizsgálja, hogy a társadalom tagjai milyen kapcsolatot ápolnak a múltjukkal, a tradíciókkal, illetve milyen döntéseket hoznak a jövő kezelésének érdekében. Magyarország a hosszútávú gondolkodás vizsgálatában 58 pontot ér el. A kutatás alapján Magyarország pragmatikus országnak számít. Ezekben az országokban jellemző a jelenhez való alkalmazkodás, a tradíciók napjainkhoz való igazítása, illetve a kockázatkerülés a stabil, kiszámítható, biztonságos jövő megteremtésének érdekében. Ezáltal tipikus az igény a pénz megtakarítására, a spórolásra. Azonban a bizonytalanságból fakadóan a befektetések kockázatosabbnak ítélt formái már inkább elvetésre kerülnek. (Wang – Rieger – Hens, 2017)

2016 márciusában, Kutasi Gábor, György László és Szabó Krisztina, két körben elvégzett, telefonos, reprezentatív kutatást végzett a magyar állampolgárok körében, annak érdekében, hogy feltárják megtakarítási szokásaikat és kockázattvállalási hajlandóságukat. A felmérésben 2.002, majd 2.005 véletlenszerűen megkérdezett, felnőtt korú személyt kérdeztek meg CATI-módszerrel. Felmérésük

¹ <https://www.hofstede-insights.com/product/compare-countries/>

tartalma nagyban egybe esik a korábban ismertetett érzelmi és viselkedési tényezőkkel, amelyek megjelenésének és befolyásoló hatásának mértékét kutatták a megkérdezettek körében.

Az irracionális döntéshozás egyik alap tényezője a megfelelő információ hiánya. Az informáltság szintje az elemzett kutatásban, olyan, az általánosságban ismert, a befektetésekhez kapcsolódó kérdésekkel került megvizsgálásra, mint például, hogy a lakosság tisztában van-e azzal a ténnyel, hogy a kormány által kibocsátott állampapírok mögött állami fizetési garancia áll. A válaszadók 45%-a nem volt tisztában ezzel. A felmérésből ellentétes irányú korreláció rajzolódott ki. Azon megkérdezettek, akik nem voltak tisztában az állami fizetési garanciával, sokkal inkább tartották kockázatosnak az állampapírokban történő vagyoni elhelyezését. (Kutasi – György – Szabó, 2018)

A felmérésben, az állampapírok esetében megjelent a politikai és a nemzeti tényező is. A válaszadók 25%-a válaszolta, hogy adott kormány számára nem szívesen bocsátaná hitelbe saját megtakarított vagyonát, illetve hasonló arányú válasz érkezett arra is, hogy az állampolgárok kötelességnek érzik, hogy magyar állampapírokat vásároljanak ezzel elősegítve az ország működését. A válaszadók összességében 66,8%-a válaszolta, hogy azért nem fekteti be vagyonát, mert kiadásaiból adódóan nem tud pénzt félretenni. A befektetésre hajlandó megkérdezettek 46,7%-a a legkevésbé kockázatosnak ítélte és továbbra is likvid, bankbetétbe vagy állampapírba helyezi el a megtakarított vagyonát. (Kutasi – György – Szabó, 2018)

Kimutatható, hogy a lakosság jelentős hányada nem hoz felelőtlen pénzügyi döntéseket. 8,3%-uk hallgatott már életében „tuti tippre”, és 19%-uk hoz más, megbízhatónak ítélt emberek véleménye alapján döntéseket. 17,8% megérzéseire, 14,9%-uk pedig közeli személyek tanácsaira hallgat. A kutatásban résztvevők csupán 9,5%-a fordul pénzügyi szakemberhez és 1,7%-uk tájékozódik saját bankjában befektetésekkel kapcsolatban. A korábban bemutatott nyájhatás tehát a magyar társadalom esetében jelentősnek tekinthető. A válaszadók tehát 18%-a válaszolta azt, hogy baráti vagy családi tanácsra megváltoztatná pénzügyi véleményét. A megkérdezettek azonban jelentős része, 39,5%-a internetes portálokon és újságokból tájékozódik. Amennyiben egy internetes szakértő, vagy ismert befektető változtat a portfólióján, illetve ha valamilyen gazdasági esemény következik be, a felmérésben szereplők körülbelül fele követné aktívan az eseményeket és változtatna saját befektetésein. (Kutasi – György – Szabó, 2018)

Amennyiben a lakosság hirtelen, fejenként 1 millió forinthez jutna, 25,2%-uk válaszolta, hogy azonnal a szükségleteinek fedezésére használná fel az összeget, míg csupán 12,4%-uk tudná a kapott pénzt nélkülözni, és akár 5 éves távon gondolkodva befektetni. Ugyanazt a szituációt 10 millió forinttal felmérve, a megkérdezett lakosság 72%-a ingatlant vásárolna. Az elvégzett felmérésben egyértelműen megjelent a kockázatkerülés, és a tény, hogy a veszteségtől való félelem erősebb, mint a vágy a magasabb hozam elérésére. (Kutasi – György – Szabó, 2018)

Összegezve tehát a feldolgozott, 2016-ban elvégzett felmérést kiderült, hogy a megkérdezett emberek válaszai alapján a magyar társadalom jellemzően kockázatkerülő, a biztonságra törekszik és összességében nem hoz felelőtlen pénzügyi döntéseket. A leginkább preferált és ismert befektetési formák között az ingatlan és az állampapírok vásárlása jelent meg. Az informáltság hiánya és a kockázattűrés esetében ellentétes korreláció vonható, míg erőteljesen megjelent a nyájhatás és a veszteségtől való félelem jelensége is. A képzettség és a pénzügyi informáltság, minden megkérdezett szituációban magasabb magabiztosságot és racionálisabb döntéseket indikált. A befektetési döntések meghozatalában új, eddig be nem mutatott tényezőként jelent meg a politikai és nemzeti szemlélet, amelyek a megkérdezettek körében meghatározóak. (Móricz, 2021)

A bemutatott szakirodalmi feldolgozás és az elemzett szekunder kutatás pontos képet ad a pénzügyi döntésekkel és befektetésekkel járó érzelmeiről és viselkedési mintákról, amelyek leginkább képesek befolyásolni a racionális döntéshozást és a pénzügyi befektetések témakörének a magyar társadalom általi megítélését. Ezek azok a tényezők, amelyekre a fiatal, vagy még korábbi tapasztalatokkal nem rendelkező befektetőknek fel kell készülni, és sikerrel kell tudniuk kezelni azokat annak érdekében, hogy megtakarított vagyonuk gyarapodását el tudják indítani.

3. PRIMER KUTATÁS

A kutatás második nagy fejezetének célja, hogy egy egyénileg összeállított, a korábbi szakirodalmi elemzésre és szekunder kutatásra alapozott online kérdőíves primer kutatás keretein belül felmérje és megvizsgálja a magyar társadalom befektetési és kockázattűrési hajlandóságát. A primer kutatás fő célcsoportja a magyar, fiatalok társadalom, 16 és 30 év közötti korosztálya annak érdekében, hogy felmérésre kerüljön pénzügyi tudásuk és jövőbeli elképzeléseik. A kérdőíves felmérés és a szekunder kutatás együttes célkitűzése, hogy napjainkban releváns adatok segítségével rávilágítson, a magyar társadalom pénzügyekkel kapcsolatos érzelmeire és informáltsági szintjére, ezáltal biztosítva a lehetőséget, hogy a kutatás későbbi részeiben kifejezetten a magyar társadalom elvárásainak megfelelő, hasznos befektetési lehetőségek kerüljenek kiválasztásra, és a vizsgált csoport által kevésbé ismert tudás kerüljön feltárára.

3.1. Módszertan

A kvantitatív jellegű kérdőíves kutatás a Google, kérdőív készítő és kitöltést lehetővé tevő felületén került létrehozásra. A felmérés 29, a kérdőívet kitöltők személyes jellemzőire, életkörülményeire, jövőbeni céljaira, befektetési szokásaira, informáltságára vonatkozó kérdést és szituációs játékot tartalmaz, amelynek célja, hogy a válaszadó a befektetési világban gyakran előforduló eseményeket, minél inkább vizualizálható példákon keresztül értékelje. Leginkább zárt, felelet választós, és Likert - skála jellegű kérdéseket tartalmaz a kérdőív, a gyors kitölthetőség érdekében. Emellett a válaszadóknak lehetőségük volt adott kérdések esetében a saját vélemény megfogalmazására is. A felmérés kérdéssorát a 9.1-es melléklet tartalmazza.

A kérdőív, a pénzügyi és befektetési területet vizsgálva, sok esetben indiszkrétnek, illetve privát szférát érintőnek titulálható kérdéseket tartalmaz. Ezáltal a felmérés teljes mértékben anonim, a válaszadó számára minden kérdés megválaszolása opcionális, és a kutatási eredmények kizárólag ezen kutatás keretei között kerülnek felhasználásra és elemzésre.

A kérdőíves kutatás online, Facebook csoportokban, a kutató ismerőseinek körében, valamint egyéb online és egyetemi közösségekben került megosztásra. A felmérés terjesztése hógolyó módszer segítségével történt. A kitöltők közreműködésével a kutatás ismerőseikhez és azok ismerőseihez is sok esetben eljutott. Az ismerősökön keresztül történő terjesztés következtében a várt kitöltések szignifikáns száma leginkább a még felsőoktatásban tanuló vagy már diplomát szerzett, Budapesten vagy városban élő hallgatók részéről várható. A kérdőíves kutatás kontrollált, még ismert terjesztése az Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Karán, a Corvinus, a Budapesti Gazdasági és a Budapesti Műszaki Egyetemen zajlott. Ezt követően a hógolyó effektus hatása már kevésbé behatárolható. Az adatok feldolgozásában azonban egyértelműen elkülönítve kerülnek elemzésre a kutatás célcsoportját képező fiatal korosztály, illetve a későbbiekben meghatározott tapasztalati szint alapján csoportosított, esetlegesen idősebb korosztályokat képviselő kitöltők.

A felmérési időszak 2021.09.20.-tól, 2021.10.23.-áig tartott. A kérdőíves kutatást, annak lezárásának pillanatában 927 fő töltötte ki. A beérkezett válaszok mintavételezési módja alapján, a kutatás az egész ország lakosságát tekintve, információ hiányában, nem tekinthető kijelenthetően reprezentatívnak. A minta mérete és a megvizsgált célcsoport sokasága azonban reális képet nyújthat a jelenleg is tanulmányaikat folytató, vagy már felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatalok pénzügyi informáltságáról és gondolkodásuk módjáról. Az elvégzett primer kérdőíves kutatás ezáltal lehetőséget biztosít a kutatás harmadik szakaszának, a feltárt összefüggésekkel és információkkal történő alátámasztására és konklúziók levonására.

A szakirodalmi áttekintés során feltárt, legjellemzőbb döntést befolyásoló tényezők, viselkedési minták és a vizsgált magyar nemzeti jellemzők tudatában, a primer kutatást, hipotézisek felállítása előzte meg. A kérdőíves kutatás eredményei alapján történő, hipotézisek igazolásának, illetve elvetésének a célja, a felmérés eredményeinek összefoglalása és a 16-30 év közötti magyar állampolgárok jellemzőinek körül határolása.

H1: A megkérdezettek többsége rendelkezik megtakarítással, a megtakarított vagyonát azonban nem fekteti be.

H2: A kitöltők többsége kockázatkérülő, vagyonát nem, vagy annak csupán alacsony százalékát lenne hajlandó befektetni.

H3: A primer kutatásban vizsgált sokaság esetében is megjelenik a nyájhatás, mint befektetési döntéseket befolyásoló tényező.

A minta jellemzői

A kérdőíves felmérésre a válaszfogadási időszak alatt 927 válasz érkezett. A kitöltők neme 60% férfi és 40% női arányban oszlik meg. A kitöltők 71%-a tartozik a kutatás célkitűzésében megfogalmazott 16 és 30 év közötti tartományba. A primer kutatás eredményeire érkezett válaszok leginkább a 16 és 30 év közötti fiatal korosztály, és a már 30 éves kort betöltött idősebb generáció bontásában kerülnek elemzésre. A válaszadók túlnyomó többsége, 84% rendelkezik már felsőfokú oklevéllel, vagy jelenleg is felsőoktatási intézmény hallgatója. A kitöltő, 16 és 30 év közötti fiatalok 93%-a felsőoktatási tanulmányokat folytat, vagy azt már sikeresen lezárta. A beérkezett válaszok megfelelnek az elvártaknak, a válaszadók 90,2%-a él a fővárosban, illetve Magyarország egyéb nagyvárosaiban. Ennek tudatában fontos kijelenteni, hogy a kutatási eredmények nem terjeszthetők ki Magyarország kisebb városainak és falvainak jellemzőire. A kitöltések leginkább Budapest, fiatalabb generációihoz tartozó lakóinak pénzügyi tudatosságát reprezentálják.

3.2. Pénzügyi informáltság

A válaszadók saját bevallásuk szerint, 1 – 6-ig terjedő Likert - skálán értékelhették pénzügyi tudásukat. A kitöltő sokaság átlagosan 3,5 pontra értékelte tájékozottságát, míg a befektetési területeken szerzett ismeretségek értéke már csak átlagosan 2,6 pontot ért el. A 16 és 30 év közötti fiatalokból álló kitöltői részcsoport a sokaság átlagánál magasabbra, 3,74 pontra értékelte pénzügyi tájékozottságát, míg befektetésekkel kapcsolatos tudását, 2,8 pontra helyezte. Ez alapján elmondható, hogy a 30 évnél idősebb kitöltők pénzügyi és befektetési tudásukat a sokaság teljes átlagánál alacsonyabbra helyezte, 2,86 és 2,25 pontra. A kitöltők tehát saját pénzügyi és befektetésekkel kapcsolatos tudásukat meglehetősen alacsonynak, hiányosnak értékelték. A kitöltő fiatalok, idősebb honfitársaiknál tapasztaltabbnak, informáltabbnak tartják magukat pénzügyi és befektetési területeken.

A pénzügyi tudatosság átlagon felüli értékeltségére magyarázó tényező, hogy a kérdőívet kitöltők 66,1%-a folytatott vagy jelenleg is folytat, felső oktatási intézményekben pénzügyekhez köthető tanulmányokat. A fiatal generációt képviselő kitöltők esetében ez az érték 73%, míg az idősebb generáció tagjai körében csupán 50%. Kiemelendő azonban, hogy azon fiatalok, akik pénzügyi oktatásban részesültek, pénzügyi tudatosságukat, 3,75-re míg az azzal nem rendelkezők 3,7-re értékelték. Kijelenthető tehát, hogy a fiatalabb generáció, összességében magabiztosabbnak tartja magát a pénzügy területein, és a pénzügyi oktatás nem befolyásolta szignifikánsan az általuk megadott értékeket. A válaszokat vizsgálva azonban elmondható, hogy a maximálisan elérhető 6-os értékhez viszonyítva, a kapott válaszok a kitöltők pénzügyi és befektetési tudásának alacsony szintjéről, és a vizsgált területen szükséges informálódás növelésének igényéről adnak tanúbizonyságot.

Továbbra is az 1 – 6-ig terjedő Likert – skálán mozogva, a pénzügyi tanulmányokat folytató kitöltők, 5,38-ra, tehát meglehetősen magasra értékelte a pénzügyi oktatások fontosságát. Ezzel ellentétben a megszerzett tudás relevanciája, illetve hasznosságának az értékelése már sokkal alacsonyabb pontszámot, átlagosan 3,9-et ért el. A kitöltők 65%-a érezte a pénzügyi órákon megszerzett tudását elavultnak, kevésbé hasznosnak, míg a válaszadók 58%-a válaszolta, hogy a megszerzett tudását, az életében még egyelőre sehol sem kellett, vagy nem tudta hasznosítani. Az idősebb kitöltők korosztályára ez az érték ugyan úgy 58%-on marad. Azon idősebb generációt képviselő kitöltők, akik részt vettek pénzügyi képzéseken, ugyanolyan arányban nem alkalmazták az oktatásban megszerzett tudásukat, mint

a fiatal kitöltők. Ennek feltételezett oka lehet, hogy a gazdaságnak nem azon a területén helyezkedtek el, ahol a megszerzett információk relevánsak, vagy a gyakorlatban hasznosíthatóak lettek volna.

3.3. Pénzügyi tudatosság

A feltett kérdések következő köre, a megkérdezettek pénzügyi helyzetére, megtakarításaira, illetve kitűzött céljainak feltérképezésére fókuszál. Cél volt feltérképezni a kitöltők takarékoskodási lehetőségeit, szokásait, illetve azt az ideális pénzügyi szintet, amelyet életük során elérni kívánnak. Geert Hofstede kutatása egyértelműen visszaköszön a kérdőívet kitöltő sokaság válaszaiban, mivel a válaszadók 72,6%-a rendelkezik valamilyen konkrét céllal, amelyre havi rendszerességgel pénzt tesz félre. 70,9%-uknak lehetősége is van a jelenlegi jövedelméből rendszeresen elkülöníteni a kitűzött összeget. A vizsgált fiatalok esetében azonban csak 68%-uk képez tartalékot valamilyen álom elérésének érdekében, és 70,3%-uknak van olyan bevétele, amelyből van lehetősége pénzt megspórolni.

A válaszadók 65%-a rendelkezik olyan vagyonnal, amelyről azt gondolja, hogy egy éven belül nem lesz rá szüksége. 26%-uk 5 éves, 8%-uk pedig 10 éves távlatban is igenlő választ adott. A kutató munka harmadik szakaszában mindenképpen magas prioritású szempontot fog képezni, hogy a kitöltők válaszaiból, milyen hosszúságú befektetések jöhetnek szóba a válaszadók pénzügyi helyzetét figyelembe véve. Fontos látni, hogy az évek számának növekedésével szorosan növekedésnek indult a bizonytalanság tényezője is. 1 éves táv esetében 4,7%-a, 5 évnél 22%, 10 évnél a kitöltők már 33,5%-a, tehát több mint egy harmada nem tudta magabiztosan megítélni, hogy nem lesz-e szüksége a félretett vagyonára, valamilyen most még előre nem látott esemény kapcsán.

A kérdőíves kutatás felmérte a kitöltők által ideálisnak vélt, nettó, havi jövedelmet, illetve, hogy egy esetleges jövedelem kiesés esetén, megtakarításaikból, hány havi tartalék áll a rendelkezésükre. A kitöltők 50%-a nettó 300 és 500 ezer Forint közötti fizetéssel elégedne meg. 38,8% preferálna ennél magasabb juttatást. A kitöltők átlagosan, nettó ~500.000 Forintos fizetést tartanak optimálisnak. A vizsgált, fiatal kitöltők esetében, ez az érték átlagosan nettó 520.000 Forintra emelkedik. A teljes sokaság átlagánál jóval magasabb, 86%-uk kívánná legalább nettó 300 ezer Forintos fizetést elérni. Az idősebb kitöltők esetében az átlagos bérelvárás nettó 480 ezer Forintra csökken.

Az elvárt fizetés vizsgálatában elemzésre kerül a végzettség és a kitöltő nemének is a tényezője. A válaszadó férfiak elvárt, átlagos bérigénye 590 ezer, míg a nők 450 ezer Forint. A generáció váltás nem hozott szignifikáns különbséget a férfi és női kitöltők körében elvárt bérigény különbségében. A 16 és 30 év közötti férfi kitöltők továbbra is jelentősen magasabb bérezést preferálnának, mint a nők. A felsőoktatásban tanuló, illetve az azt elvégző kitöltők esetében az átlagos bérigény, nettó 531 ezer Forint, és az elvárt bérigények szórása a kitöltők ezen csoportjában a legalacsonyabb. A felsőoktatásban nem tanulók esetében ez az érték átlagosan nettó 300 ezer Forint. Kijelenthető tehát, hogy a felsőoktatásban végzők, illetve a férfi kitöltők esetében sokkal magasabbak az ideálisnak vélt bérek, mint a vizsgált női, és felsőoktatásban nem tanulók csoportjának esetében.

A kitöltők a megtakarításaikra vonatkozó kérdésre adott válaszában szórása magas, ezáltal az eredmények átlagolása összességében nem lenne mérvadó. A válaszadók közül 15-en nem választották meg a kérdést ezáltal ebben az esetben a vizsgált elemszám csupán 912 fő. A kutatás kiemelendő eredménye, hogy a válaszadók több mint negyedének, 28%-ának kevesebb mint egy hónapra elegendő tartaléka van. Ezekben az esetekben egyértelmű, hogy nehezen lehet bármilyen fajta hosszú távú befektetési lehetőségről beszélni az életkörülmények, vagy a jelenleg fenntartott életstílus megváltoztatása nélkül.

A válaszok ezt követően szerteágazóak. Elmondható, hogy a kitöltők 62%-a legalább 3 hónapra, 37%-a 6 hónapra, 19%-a 1 évre, 11%-a több mint 2 évre elegendő megtakarítással rendelkezik. A fiatal kitöltők esetében az 1 hónapnál kevesebb megtakarítással rendelkezők száma 29%-ra növekszik. Ezáltal az emelkedés minimális, de összességében nem kijelenthető, hogy a kitöltők korától függene a megtakarításra való képesség. Azon kitöltők esetében viszont, akik részt vettek életük során bármilyen fajta pénzügyi képzésen, az egy hónapnál kevesebb megtakarítással rendelkezők száma 12%-ra csökken.

Asszociációs vizsgálatot végezve a Yule együttható értéke 0,77, ezáltal a kutatási eredmények alapján, kijelenthető, hogy meglehetősen szoros kapcsolat van a megtakarítással rendelkezés és a pénzügyi tanulmányok elvégzése között. Feltételezhető, hogy bár az ismérvek kapcsolatát, sok egyéb tényező befolyásolhatja, azon kitöltők esetében, akik részt vettek pénzügyi tanulmányokon, vagy ezáltal a tanulmányaikkal együtt járó egyéb képzéseken, olyan alapvető tudásra tettek szert, amelynek következtében most a vagyonuk optimális megtakarításával kapcsolatos párhuzam vonható.

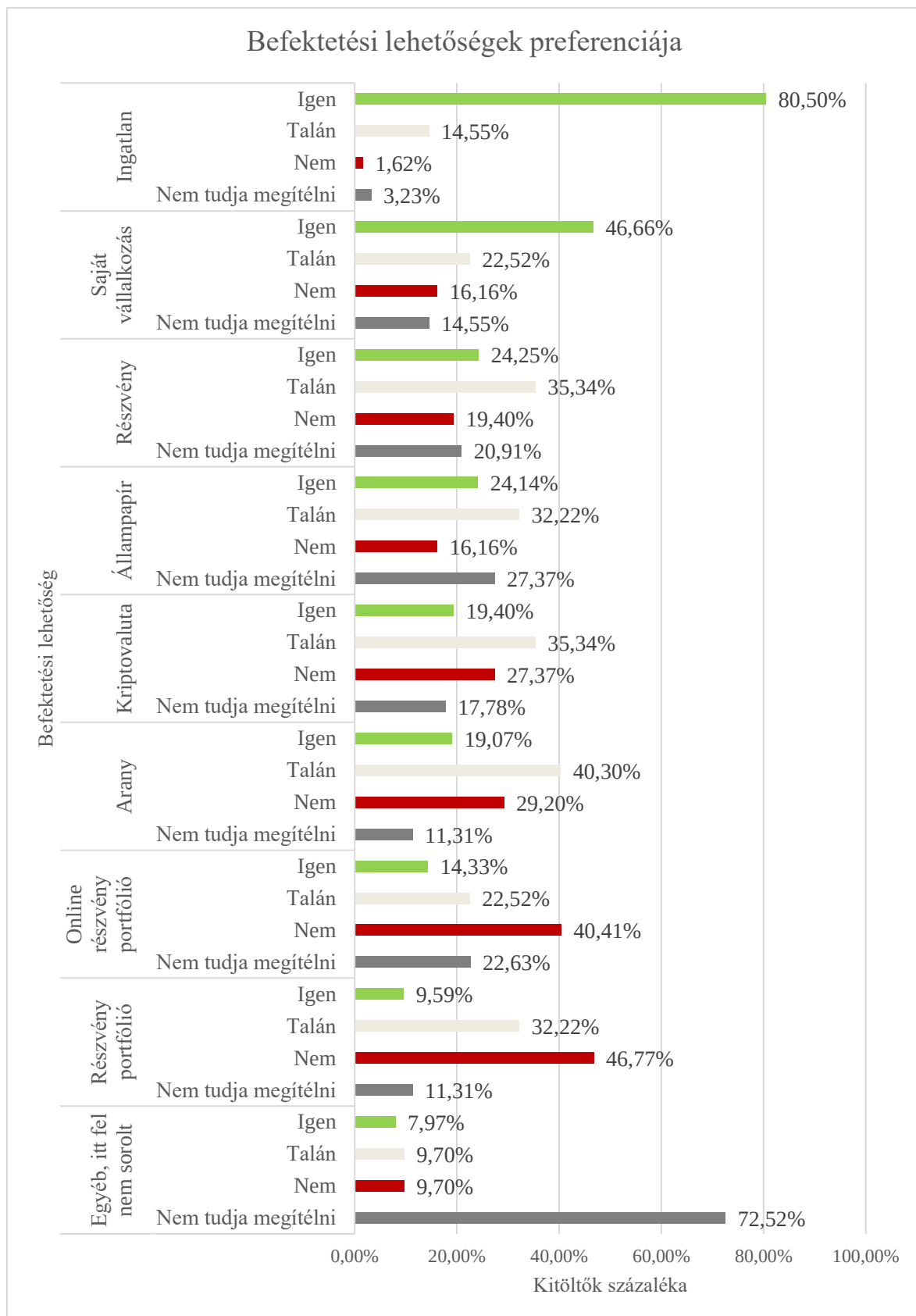
A válaszadóknak meg kellett határozniuk, hogy milyen összegű pénzügyi döntést hoztak meg már életük során, illetve mekkora értékre tehető a legnagyobb veszteség, amelyet át kellett élniük. A kitöltők 13%-a nem hozott még jelentős pénzügyi döntést (<100.000 Forint), a harmada körülbelül 100 és 500 ezer Forint közötti döntést kellett, hogy már meghozzon, és 16,1% hozott már több mint 10 millió Forint értékben döntést. A 16 és 30 év közötti fiatalok 18%-a nem hozott még életében jelentős pénzügyi döntést, és csupán 9%-uk döntött már 10 millió Forint feletti értékű kérdésben. A veszteség témakörét vizsgálva, a kitöltők 61%-át nem érte még jelentős pénzügyi veszteség (<100.000 Forint), 22,5%-a vesztette már el vagyonát 100 ezer és 500 ezer Forint közötti értékben. A kitöltők 1,6%-a, már több mint 10 millió Forintos veszteséget szenvedett, valamely döntésének következtében. A fiatalok 75%-át nem érte még jelentős pénzügyi veszteség, és a kitöltők között nincs olyan fiatal, aki több mint 10 milliós veszteségről számolt volna be. A fiatalok körében a legmagasabb érték ilyen szempontból az 1 millió Forint volt.

A kitöltők 66%-a, a kitöltés pillanatában nem rendelkezik semmilyen jövedelmet termelő tőkebefektetéssel. A kérdés kategóriájába bele tartoztak a kiadásra, értékesítésre szánt ingatlanok, az értékpapírok, a részvények, a nemesfémek, illetve a vállalkozások birtoklása is. A kitöltő fiatalok 27,5%-a, az idősebb generáció 49%-a birtokol valamilyen tőkebefektetést a felmérés pillanatában.

3.4. Befektetési hajlandóság

A kérdések következő köre a pénzügyi befektetésekhez köthető döntéseket, motivációkat, befolyásoló tényezőket vizsgálja. Ide tartoznak a megfontolásra kerülő befektetési formák, elfogadott tanácsok, a döntés alapját képező hiedelmek, érzelmek, motivációk. A megkérdezetteknek, Likert – skálán kellett értékelniük egy – egy pénzügyi lehetőségbe való vagyon fektetés általuk érzékelt relevanciáját, átélt érzelmeiket a befektetési témakörben, illetve, hogy mennyire hallgatnak pénzügyi döntésekben, bizonyos forrásokra, amely körül veszi őket a mindennapokban.

A megkérdezetteknek el kellett dönteniük, hogy a felkínált opciók közül (állampapír, saját bank által javasolt részvény portfólió, online talált részvény portfólió, részvények, kriptovaluták, arany, ingatlan, saját vállalkozás, egyéb nem megemlített opció) melyekbe tartaná leginkább elképzelhetőnek, hogy a jövőben pénzt fektessen. A válaszadóknak lehetőségük volt több opciót is megjelölni, ezáltal a válaszok nem szeparálhatóak el egymástól, azok értékelése külön történik. A Likert – skála 5 és 6 -os értéke került elfogadásra, mint a kitöltők által preferált befektetési formák, míg az 1-es és 2-es értéke a befektetési opció elvetéseként került értelmezésre. A kitöltők által adott válaszokat a 2. ábra szemlélteti. A teljes sokaságra kijelenthető, hogy a legnagyobb elutasítást élvező befektetési formák között megjelenik az állampapír. A válaszadók leginkább az ingatlan vásárlást, saját vállalkozás alapítását, illetve a részvények vásárlását fontolnák meg befektetési lehetőségként. A megkérdezettek jelentős hányada az online és banki befektetési alapokat egyértelműen elveti. A befektetési formák vizsgálata során azonban szembetűnő, hogy a kitöltők sok esetben a Likert – skála középső értékein helyezkednek el, vagy a „nem tudom megítélni” opciót jelölik meg. Ez alapvetően arra utalhat, hogy a megkérdezett személy az adott befektetést a jelenlegi tudása alapján vagy nem ismeri, vagy azt egyértelműen se elfogadni se elvetni nem tudja. A kitöltők a részvény beruházások, kriptovaluták, illetve a nemesfémekbe történő vagyon fektetés esetében helyezkedtek el kimagaslóan a középső értékeken.

Ábra 2: Befektetési lehetőségek preferenciája

Forrás: n = 928; saját szerkesztés

A fiatalok körében minimálisan változik a hozzáállás egy – egy befektetési lehetőség esetében. A kriptovaluták terén a válaszadók szórása megemelkedett, és a valutákról alkotott vélemény megoszló. A kitöltők jelentős hányada elképzelhetőnek tartja, egy még jelentősebb hányada pedig teljességgel elveti a kriptovalutákba történő pénz fektetését. A fiatalok körében minimálisan emelkedett az állampapírba, részvényekbe való fektetésre való hajlandóság. A bizalom a bankok által kínált konstrukciók felé nem növekedett. A befektetési hajlandóság leginkább az ingatlanokba való befektetés felé tolódik el. A fiatalok 88%-a fektetne ingatlanba és csupán a válaszadók 2%-a vetné el az ötletet.

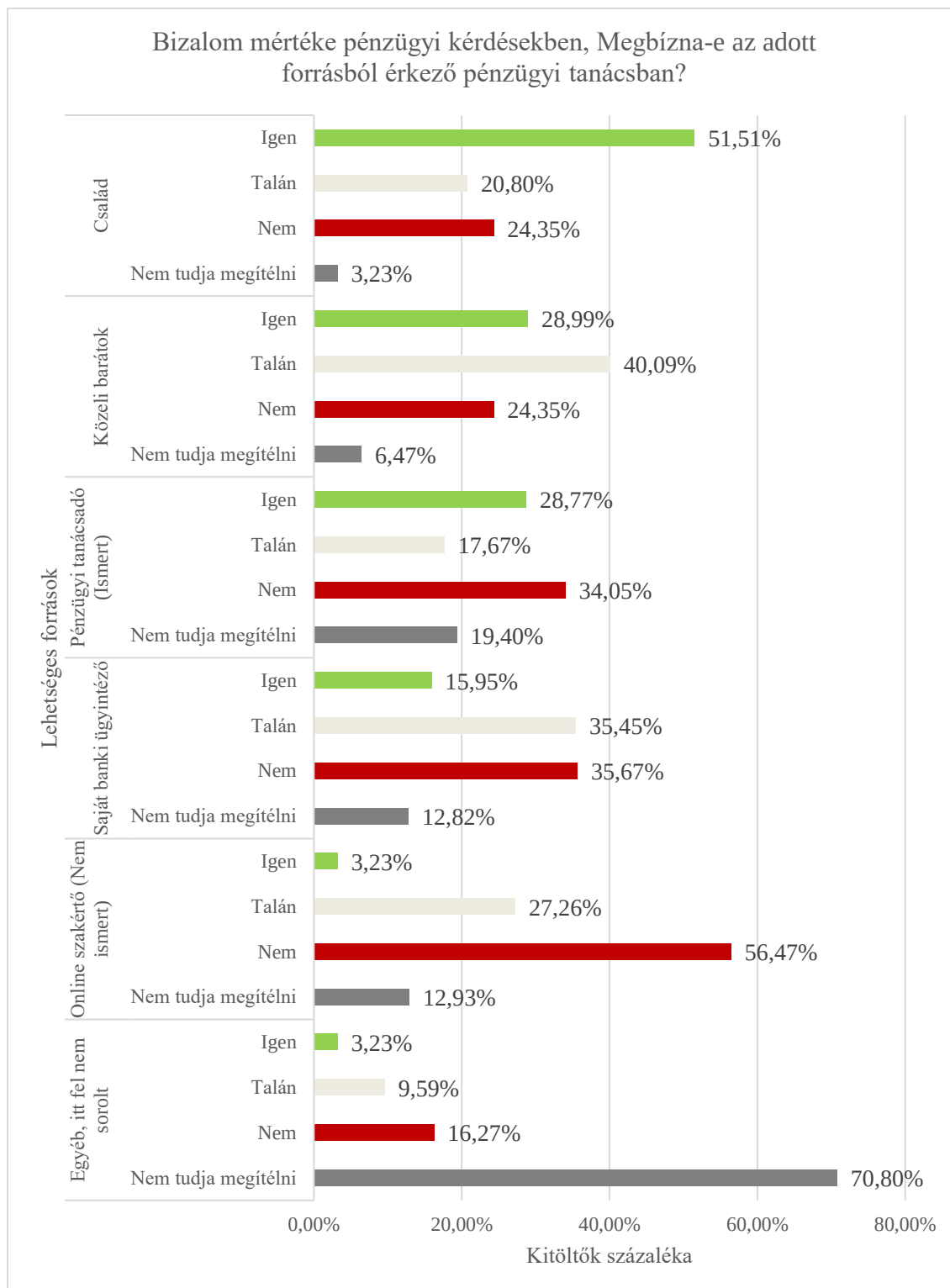
A szekunder kutatásban leggyakrabban előforduló érzelmek és motivációk kerültek megkérdezésre a kérdőívet kitöltők körében is. A felsorolt tényezők mindegyike a kitöltők túlnyomó többségében jelen van és befektetési döntéseiket feltételezhetően befolyásolja. A kitöltők 81%-a fektetne be, mert vágyik a magasabb haszon elérésére, 66%-uk azonban egyértelműen tart a befektetett összeg elvesztésétől. A válaszadók 68%-át az anyagi szabadságra és biztonságra való törekvés motiválná vagyonuk valamilyen formában történő lekötésére. A kitöltők átlagosan ~50%-a azonban a témakörrel kapcsolatban bizalmatlanságot érez, túl sok munkának ítéli meg a tájékozódást és a bevallásuk alapján a végső döntés meghozatalán is nehéz túllendülni.

Egyértelműen kijelenthető tehát, hogy a befektetést fontolgató válaszadókra számos pozitív és negatív motivációs tényező is erősen hat, amelyek figyelembevételével közre játszhat, hogy a válaszadók túlnyomó részének miért nincsen a kitöltés pillanatában befektetése. Kihangsúlyozandó, hogy a kitöltők nagyon alacsony aránya választotta a „nem tudom megítélni” opciót. Ez alapján, a felsorolt motivációs, érzelmi tényezők a kitöltők mindennapjaiban jelen vannak, a vitatott gondolatok már felmerültek korábban, és a válaszadók konkrétan meg tudták határozni a befektetésekkel kapcsolatosan alkotott véleményüket.

A fiatalok válaszai az átlagosnál sokkal szélsőségesebb értékeket vesznek fel. 90%-uk fektetne be haszon reményében, azonban szintén magasabb 75%-uk fél a vagyon elvesztésétől. Az eredményekben megjelenő bizalmatlanság is 75%-ra növekedett. A tájékozódás és a végső döntés meghozatalának nehézségét a fiatalabb generáció megint csak az átlagosnál magasabbra, ~65%-ra emelte.

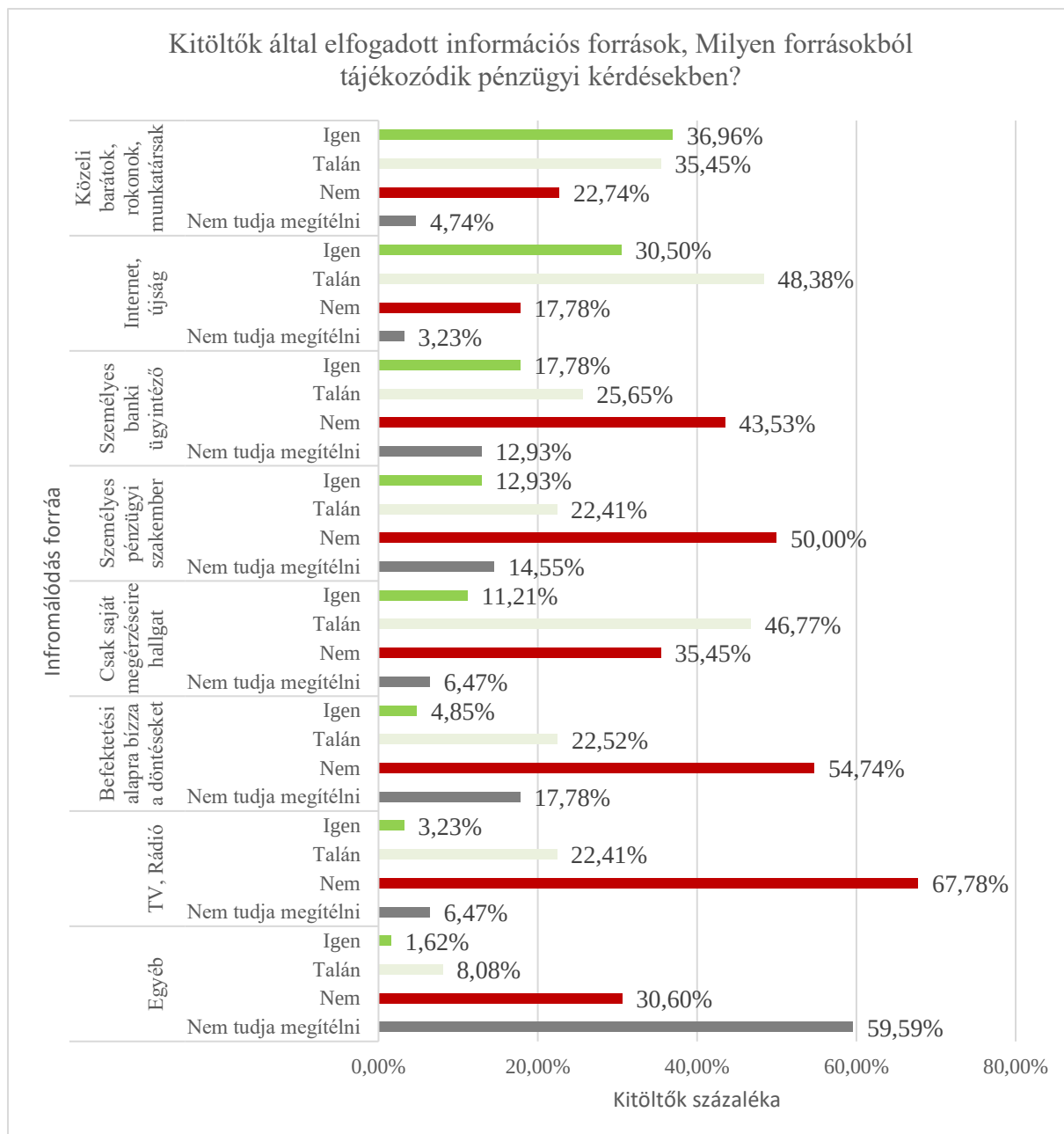
A feltett kérdések következő köre a pénzügyi döntésekre irányuló tanácsok megfogadására, a pénzügyi területen történő tájékozódásra vonatkozik. A beérkezett válaszokban nincs kijelenthető egyetértés a megkérdezettek körében. Míg a kitöltők egy bizonyos hányada elfogad tanácsokat egy adott forrásból, addig egy másik jelentős hányada egyértelműen elutasítja azt. Egyértelmű, hogy ezeket a válaszokat a kitöltők élettere, kiépített kapcsolata, személyisége mind mélyen befolyásolhatja.

Az eredményekből kitűnik a közeli család, mint megbízható információ forrás, azonban ebben az esetben is a kitöltők csupán 50%-a válaszolta, hogy megfontolna egy ilyen forrásból érkező befektetési ajánlatot. A közeli barátok, a személyes pénzügyi tanácsadó, a saját banki ügyintéző esetében a kitöltők bizonyos hányada elfogadna tanácsot, azonban a kitöltők többsége ezeket a forrásokat inkább elutasítja, fenntartással kezeli. Az online hírlevelek, videók, személyesen nem ismert pénzügyi szakértők pedig teljes bizalmatlanságban részesültek, a tanácsok mérlegelésének és megfogadásának szempontjából. Összességében tehát elmondható, hogy a kutatott témakörben meglehetősen magas a bizalmatlanság.

Ábra 3: Bizalom mértéke pénzügyi kérdésekben

Forrás: n = 928; saját szerkesztés

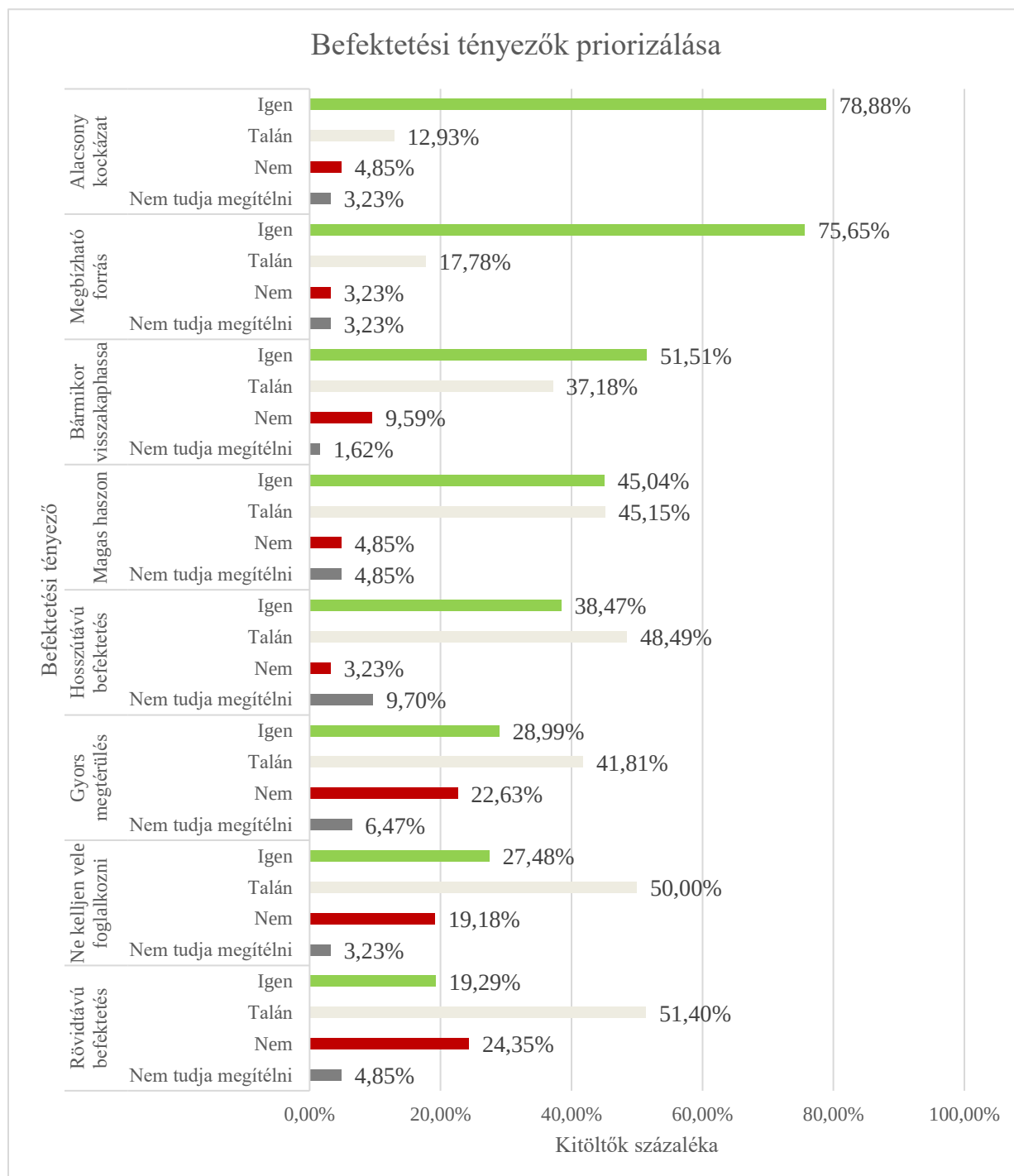
Ábra 4: Kitöltők által elfogadott információs források

Forrás: n = 928; saját szerkesztés

A válaszadóknak értékelniük kellett, hogy mely forrásból fogadnának el akár gondolkodás nélkül egy „tuti tippet”. Az eredmények a korábbihoz hasonlóak. Kizárólag a közeli család irányából érkező javaslatokat fogadná el a megkérdezettek jelentős hányada. Minden korábban megemlített, más forrásból érkező javaslatot a kitöltők elvetnek, fenntartásokkal kezelnek. A fiatal válaszadói sokaság esetében a bizalmatlanság további, minimális emelkedést mutat.

A válaszadók leginkább internetről és pénzügyi újságokból tájékozódnak a friss, gazdasági és befektetési témakörökben. Emellett magas értékelést kapott még a barátoktól, rokonoktól, munkatársaktól történő információ szerzés. Teljes elutasítás látható azonban a TV, a rádió, a pénzügyi szakemberek, a banki ügyintézők, vagy a befektetési alapok oldaláról érkező információk iránt. Megint csak kijelenthető, hogy a 16 és 30 év közötti fiatalok esetében az elutasításra vonatkozó értékek még tovább növekednek.

A kérdőívre válaszolóknak értékelniük kellett, hogy amennyiben befektetési döntések között mérlegelnek, melyek azok a tényezők, amelyeket mindenképpen figyelembe kívánnak venni, melyek azok az elvek, amelyek mentén meghoznák a végső döntést. A kérdésre érkezett eredményeket az 5. ábra szemlélteti. A válaszadók kimagaslóan az alacsony kockázatot és a befektetési lehetőség megbízhatóságát tartják a legfontosabb feltételeknek a befektetési lehetőségek mérlegelése során. A fiatal generáció esetében megállapítható, hogy a vizsgált tényezők minden területén növekedtek az elvárásaik a teljes sokasághoz képest.

Ábra 5: Befektetési tényezők priorizálása

Forrás: n = 928; saját szerkesztés

3.5. Szituációk mérlegelése

A kérdőíves kutatás utolsó szakaszában a kérdőívet kitöltőknek, bizonyos feltételezett szituációkban kellett meghozniuk döntéseket és a leginkább preferált válaszokat kiválasztaniuk. Bár a szituációk nem a valóságban kerültek kipróbálásra, a kutatás ezen részének a célja, hogy ösztönözze a kitöltőt a szituáció átgondolására és ezzel a pontosabb, relevánsabb válaszok adására.

A válaszadó lottón nyer 1 millió Forintot. A kérdés, hogy a nyert összeget mennyi időre tenné félre megtakarítás céljából. A kitöltők 11,3%-a azonnal fel tudná használni szükségleteinek fedezésére a kapott összeget. 49%, egy éven belül felhasználná azt. A megkérdezettek fennmaradó 40%-a tudná a nyerményét legalább egy évre félre tenni és azt befektetni.

A kérdőíves kutatásban a kitöltőnek lehetősége van pénzfeldobáson pénzt nyernie. Az első körben 20 ezer Forintot nyert, van azonban lehetősége még egyszer játszani. Ha másodjára is nyer, 40 ezer Forintot kap, azonban, ha veszít, a nyermény nélkül, 0 Forinttal távozik. Ebben az esetben az elvárás, hogy a játékos elfogadja a nyerményt, nem játszik még egyszer, mert jobban fél a veszteségtől, mint, hogy esélyt adjon a nyermény megduplázására. A kitöltők 56,3%-a, a kutatásban elvártak szerint döntött. A vizsgált alapsokaság ebből a szempontból valóban megfelelt a szekunder kutatásban ismertett Kahneman és Tversky tanulmányának.

A második játékban a kitöltő már veszített 20 ezer Forintot, lehetősége van elfogadnia a veszteséget, vagy még egy dobással azt semmissé tenni és veszteségét 0 Forintra csökkenteni. Ha megint veszít, akkor már 40 ezer Forinttal tartozik. Ebben az esetben a várt eredmény, hogy a játékosok inkább kockáztatnak, mert a veszteségtől való félelem arra készteti őket, hogy elkerüljék azt minden lehető módon. Az elmélet alapja a részvények árának csökkenésekor észlelt pánik eladás, hiszen a veszteség kerülő ember, nem bírja megállni, hogy ne cselekedjen. A kérdőívet kitöltők azonban 83,8%-ban, tehát túl nyomó többségben elutasították a második játékot és inkább elfogadták a 20 ezer Forintos veszteséget. A vizsgálat második fázisában a válaszadók tehát nem feleltek meg a kutató páros által felállított tanulmány eredményeinek. A szakirodalomtól eltérően nem intuitív, hanem racionálisnak tekinthető döntést hoztak a kitöltők.

A következő esetben a kitöltő feladata, hogy a következő szituáció alapján meghozza az általa preferált döntést. „Képzeld el, hogy egy megbízhatónak ítélt hírportálon az év legnagyobb, kihagyhatatlan befektetési lehetőségéről számolnak be. A beszállási lehetőség ára már nagyon megemelkedett, de már számos ismerőse beszállt és úgy érzi, hogy kimarad”. A feltárt szakirodalmi áttekintés rámutatott, hogy pontosan ilyen, a nyájhatást gerjesztő szituációkban, a befektetők hajlamosak felelőtlen döntéseket hozni, és bizonyos befektetésekre csupán a kimaradástól való félelem, vagy mások követése végett, túl magas áron beszállni.

A kérdőívet kitöltők esetében azonban megint a döntésképtelenség tényezője jelent meg. A válaszadók 36%-a egyértelműen nem száll be, 8,1%-a él még a lehetőséggel. A kitöltők 56%-a válaszolta, hogy „nem tudja megítélni” a helyes döntést vagy nem foglalkozik ilyen kérdésekkel. Ezen válaszok ilyen nagy arányú megjelenése megint csak arra mutat rá, hogy a megkérdezettek körében meglehetősen alacsonynak tekinthető a befektetések irányában történő érdeklődés, és elkötelezettség.

A második ilyen típusú esetben a következő információk alapján kellett a válaszadóknak döntenie. „Képzeld el, hogy egy korábbi befektetésének értéke, amiben jelentős vagyona van, zuhanni kezd. Már most veszteséges és nem lehet tudni, hogy meg fog-e állni, vagy akár fog-e még emelkedni a jövőben. A befektetők pánikolnak, veszteséggel is, de eladnak.”

Ebben az esetben a kitöltők 29%-a minél hamarabb és minél kisebb veszteséggel eladja a befektetését. 39% még vár, 14,7%-a, a válaszoknak pedig nem száll ki egyáltalán. Érdekes, hogy bár a témakör az előző szituációval szorosan összefügg, a kitöltők sokkal nagyobb százaléka tudott érdemben döntést hozni. Ezzel ellentétben a válaszadók több mint negyedét képező, 29%-os azonnali kiszállás melletti voksa, alapvetően támasztja alá, hogy bizonyos helyzetekben, egy – egy vállalat értéke hogyan tud a

csúcsról, valós információk teljes hiányában, csupán a pillanatnyi érzelmeknek köszönhetően, a pánik eladások következtében a mélybe zuhanni.

A primer kutatás szituációs játéka alapján, egyértelmű, hogy a kutatás harmadik szakaszának, részleteiben kell feltárnia a befektetésekhez szükséges alapvető gondolkodásmódot, és az intuíciók és érzelmek megfelelő kezelésének a módját. A szekunder kutatásban megjelenő viselkedési minták, az informáltság alacsony szintje és a döntést befolyásoló érzelmek jelenléte, a felmért sokaság esetében is tagadhatatlanul visszaköszönnek és ezáltal valós károkat okozhatnak magyar fiatalok, illetve még befektetési tapasztalatokkal nem rendelkezők körében.

A megkérdezettek 66%-a, a felmérés pillanatában semmilyen formában nem fekteti be a vagyonát. A be nem fektetés indokának vizsgálatában a kitöltők több válaszlehetőséget, és saját, szöveges véleményüket is megadhatták a gátló tényezők részleteibe menő felmérése végett. A megkérdezettek 54%-a nem fekteti be vagyonát a megtakarított pénz hiányára hivatkozva. Emellett kimagasló az információ és a bizalom hiányból fakadó elodázása a befektetési döntéseknek. A kérdőívet kitöltők 58%-a megtakarításainak maximum 25%-át merné befektetésekből kockáztatni.

3.6. Hipotézisek értékelése

H1: A megkérdezettek többsége rendelkezik megtakarítással, megtakarított vagyonát azonban nem fekteti be.

A kérdőíves kutatás eredményeire alapozva kiderül, hogy a válaszadó sokaság 28%-a kevesebb, mint egy hónapra elegendő tartalékkal rendelkezik. Bár a kitöltők fennmaradó része rendelkezik megtakarításokkal, a válaszadók 66%-a nem fekteti be vagyonát a kutatás időpontjában. A befektetésre érdemes vagyon összege ennek ellenére nem került meghatározásra, és a válaszadók a befektetést gátló tényezők legnagyobbjaként jelölték meg a megtakarított vagyon hiányát. A befektetett vagyon méretének azonban nem kell óriásinak lennie. Ezáltal a primer kutatásra alapozva az első hipotézis elfogadásra kerül. A kitöltők, bár túlnyomó többségük rendelkezik megtakarításokkal, nem szánják a vagyonukat befektetésekre.

H2: A kitöltők többsége kockázatkerülő, vagyonát nem, vagy annak csupán alacsony százalékát lenne hajlandó befektetni.

A befektetéstől elvárt tényezőkre utaló kérdés keretein belül a válaszok alapján a legmagasabb prioritású szempontként, 79%-kal a kockázatosság alacsonyága jelenik meg. A válaszok alapján állítható, hogy a vizsgált célcsoport kockázat kerülő, pénzügyi veszteségre alacsony esélyű befektetéseket keres. A kutatásban feltárt indokok következtében, a válaszadók több mint 58%-a, megtakarított vagyonát nem, vagy annak maximum 25%-át fektetné be. Ezen tényezők alapján a második hipotézis elfogadásra kerül.

H3: A primer kutatásban vizsgált sokaság esetében is megjelenik a nyájhatás, mint befektetési döntéseket befolyásoló tényező.

Az elvégzett szituációs vizsgálat feltárta, hogy a kitöltők jelentős hányada a megfelelő információk hiányában, csupán környezetének cselekvéseire hagyatkozva hozná meg a pénzügyi döntéseit. Ez a fajta viselkedési minta egyértelmű jellemzője a nyájhatásnak, amely tagadhatatlanul megjelent az elvégzett primer kutatásban is. Ezáltal a harmadik hipotézis elfogadásra kerül.

3.7. Összegzés

A kérdőíves primer kutatás célja az volt, hogy a vizsgált célcsoport esetében feltárja a szakirodalmi áttekintésben bemutatott viselkedési minták, döntés hozási problémák jelenlétét. A felmérés alapján képet adjon, hogy a kutatás harmadik részében, melyek azok a befektetéssel kapcsolatos területek,

befektetési lehetőségek, döntéshozásbeli módszerek, amelyek elősegíthetik a magyar fiatalok, illetve a még tapasztalattal nem rendelkezők vagyoni gyarapítási kísérleteit.

A kérdőíves kutatás alapjaiban rámutatott, hogy a kitöltők jelentős részének van valamilyen álma, amely elérésének érdekében rendszeresen pénzt rak félre, ezzel ellentétben a megtakarított vagyont a válaszadók több mint 66%-a nem fekteti be. A válaszadók jelentős hányada, életében még nem élt át jelentős pénzügyi veszteséget, a fiatalok körében a kitöltők 18%-a még nem hozott magas értékben pénzügyi döntést sem. A befektetési hajlandóság elemzése során kiderült, hogy a vizsgált sokaság legmagasabb befektetési prioritása a befektetés kockázatosságának alacsonysága. A kitöltők leginkább ingatlanba fektetnék vagyonukat, a saját bankjuk tanácsait, az általuk ajánlott portfóliókba való fektetést vetik el leginkább. A kitöltések során számos alkalommal, jelentős arányban megjelent a döntésre való képtelenség, a tájékozottság hiánya. A válaszadók sokszor a Likert – skála középső értékeihez húztak, a felsorolt befektetési opciókat, elvetni és elfogadni sem tudták egyértelműen. Ezen eredmények alapján a vizsgált sokaság informáltsága meglehetősen hiányosnak tekinthető, a döntéshozás nehézsége sokszor még a kérdőíves kutatás keretein belül is kiütözik.

A válaszadók, a fiatal generáció esetében még inkább bizalmatlannak tekinthető, a saját megítélésük alapján a kapott információkat fenntartással kezelik, pénzügyi tanácsokat leginkább közeli családtagoktól fogadnak el. A bizalmatlanság magas mértéke már a közeli barátok esetében is megjelent. Banki ügyintézők, pénzügyi tanácsadók, online hírlevelek, TV és rádió esetében pedig a teljes elutasítás volt tapasztalható.

A szituációs kérdésekre érkezett válaszokban, olyan alapvető viselkedési formák jelentek meg, amelyek veszélyességére a szekunder kutatás is kétségkívül felhívta a figyelmet. Ezáltal ezeknek a problémáknak a relevanciája, valósága, a cél csoport válaszai alapján is igazolható. A válaszadók megint csak saját bevallásuk alapján, a megtakarított vagyoni, az informáltság, a bizalom és a végső elszántság hiányára hivatkozva, nem hoznak befektetéssel kapcsolatos döntéseket. A primer kutatás konklúziója, hogy a vizsgált sokaság alapvetően igazolja a szekunder kutatásban feltártakat.

A kutatás harmadik fejezetének célkitűzése lesz, hogy ezen témaköröket alapjaiban ismertesse és a fiatalok és kezdő befektetők számára feltárja azokat az alapvető, befektetések útján történő elinduláshoz szükséges tudást, amely megismerésének elengedhetetlenségében alapvetően megegyezik a feltárt szakirodalom. Ezek a hiányosságok a primer kutatás eredményeire alapozva kerültek meghatározásra. Az öt témakör tehát a befektetésekkel kapcsolatos lehetőségek ismertetése, illetve az egyes, széleskörben ismert befektetési lehetőségek alapvető kezelésének bemutatása. A megfelelő befektetésekhez szükséges gondolkodásmód, a bizalmatlanság csökkentésére szolgáló konkrét eszközök feltárása. Illetve a szakirodalmi kutatáson alapuló javaslattevés a befektetők számára, az alapvető pénzügyi menedzsment és a rendelkezésre álló pénz beosztásának területén.

4. PÉNZÜGYI BEFEKTETÉSEK ÉS ALAPELVEK ISMERTETÉSE

Az elvégzett primer kutatás eredményei tehát öt alapvetően elkülöníthető, mégis szorosan összefüggő témakörre hívta fel a figyelmet. A kutatás harmadik szakaszának célkitűzése, hogy széleskörű szakirodalmi áttekintésre alapozva, lényegre törően, kezdő befektetők számára is érthetően ismertesse azokat az elengedhetetlen információkat és gondolkodásbeli elemeket, amelyek elősegíthetik a befektetők tájékozódását, a megfelelő döntések meghozatalát, illetve hosszútávon a vagyonuk sikeres gyarapítását. Fontos megint hangsúlyozni, hogy az elérhető szakirodalmi források, illetve a terület szakértőinek véleménye számos pontban eltér, ellent mondanak egymásnak, és így mást tanácsolnak. Ezáltal a fejezetnek a célja az alapvető tudás és információ biztosítása annak érdekében, hogy a befektetni kívánó a későbbiekben a saját döntéseit meghozva, saját preferenciáit alakítva képes legyen a megfelelő szakirodalmak segítségével tudását mélyíteni már az alapok birtokában.

4.1. Magyar Állampapír Plusz

A Magyar Állampapír Plusz, pontos definíciója alapján, 5 éves futamidővel kibocsátásra kerülő, dematerizált, sávós, fix kamatozású lakossági állampapír, amelynek alapcímlete 1 Forint. Az elvégzett szakirodalmi áttekintésből kiderült, hogy a magyar lakosság körében a magyar állampapír vásárlásának lehetősége meglehetősen széles körben ismert, azonban az állampapír birtoklásához köthető információkkal és kockázatokkal már sokkal kevésbé van tisztában a társadalom jelentős hányada.

A Magyar Állampapír Plusz, 2020 április hónapjától hatályos ismertetője alapján, „az állampapír forgalomba hozatalának célja, hogy a kibocsátó számlájára befolyó összeg a központi költségvetés költségvetési hiányának finanszírozását és az államháztartás központi alrendszere adósságának megújulását szolgálja. A kibocsátó a forgalomba hozatalba való részvétellel a lakossági megtakarítások államadósság finanszírozásába való becsatornázását kívánja elérni”. (MNB, Máp plusz ismertető, 2020) Aki tehát állampapírt vásárol a magyar államadósság visszafizetését segíti elő, ezzel támogatva saját hazájának működését. A hatályos ismertető a befektető szemszögéből talán egyik legfontosabb bekezdése, hogy „A Magyar Állampapír Plusz a Magyar Állam közvetlen, általános és feltétel nélküli kötelezettségvállalása arra, hogy a Magyar Állampapír Plusz névértékét és előre meghatározott kamatát a megjelölt időben és módon teljesíti, illetve megfizeti”. (MNB, Máp plusz ismertető, 2020) A tény tehát, hogy az Állampapír Plusz esetében a magyar állam által biztosított kamatfizetési garancia van életben, gyakorlatilag a lehető legbiztonságosabb befektetéssé teszi a lakosság számára is a könnyedén elérhető állampapírokat. A befektető gyakorlatilag nem vállal kockázatot befektetése során, befektetett pénzének megtérülését az állam garantálja hosszú távon.

A kamatfizetés a Magyar Állampapír Plusz esetében, az első évben fél évente, majd az első évet követően évente történik. A kutatás évében (2021) a fizetett kamat az első félévben 3,5%-ról indulva a második félévtől majd évente 0,5%-kal emelkedik, az 5. év végére elérve a 6%-ot. Feltételezve, hogy a befektető befektetett vagyonát és a kamatfizetési időszakok alatt kapott kamatot is megtartja, az 5 éves periódus végén a befektetett vagyon 27,35%-a realizálható hozamként gyakorlatilag kockázatmentesen. A Magyar Állampapír Plusz előnye még, hogy a befektető a kamatfizetési időszakot követő 5 munkanapban dönthet úgy, hogy Állampapírjait eladja a forgalmazó számára, amely azt köteles megvásárolni a „nettó 100%-os árfolyamon (azaz a vásárlás értéknapja szerinti bruttó árfolyamon, mely a névérték és a vásárlás értéknapja szerinti felhalmozott kamat)”. (MNB, Máp plusz ismertető, 2020) A Magyar Állampapír Pluszból származó jövedelem adómentes, ezáltal a befektető hasznát még ez a tényező sem csorbítja.

A Magyar Állampapír Plusz tehát egy fix kamatozású, fizetési garanciával rendelkező, adómentes állampapír, amelynek birtoklása előreláthatóan semmilyen kockázattal nem jár. Az egyetlen áldozat, amelyet a befektetőnek meg kell hoznia, hogy vagyonát az első évben csak fél évente, majd a második évtől kezdődően csak évente tudja elérni. Az állampapírt, mint befektetési lehetőséget gyakorlatilag lehet más választható befektetési opciók viszonyítási alapjaként tekinteni. Megtérülésének kockázata gyakorlatilag elhanyagolható, hosszútávú, relatív alacsony hozamú befektetés. Ezen elv mentén a befektetőnek tehát érdeke, hogy amennyiben más, több informálódást, és magasabb kockáztatást igénylő

befektetés mellett dönt, annak várhatóan nagyobb hozama valóban arányaiban túl szárnyalja az állampapír által kínált biztos lehetőséget.

4.2. Ingatlan

A szekunder, szakirodalmi áttekintésben és az elvégzett kérdőíves primer kutatásban is az ingatlan vásárlás, a legmagasabb prioritású és legelfogadottabb befektetési lehetőségként jelenik meg. Az ingatlan vásárlás alapvetően a beszállás költségében eltér a kutatásban ismertetett többi befektetési lehetőségtől, mivel alapvetően az itt bemutatott egyéb opciókba már nagyon alacsony alaptőkével is be lehet fektetni. Ezzel ellentétben azonban a megvásárolt ingatlan kiadása esetén besorolható a hosszútávú, rendszeres jövedelmet termelő befektetések kategóriájába.

Az ingatlanpiaci árakat vizsgálva a KSH által közzétett adatok alapján a lakás árak Magyarországon 2013-at követően stabil növekedést mutatnak. Emellett megállapítható a lakberek folyamatos emelkedése is. A 2015-ös évet alapul véve az ingatlan vételi árak átlagosan 53,4%-kal², míg a lakás bérleti díjak 45,6%-kal³ növekedtek. Az elmúlt 6 évre visszatekintve elmondható tehát, hogy az ingatlan piacba való fektetés, stabil és jelentős megtérülési potenciállal kecsegtető lehetőség. A megvásárolt ingatlan árának emelkedése mellett a bérbeadó évről évre növekvő bérleti díjból származó bevételt is realizálhat. (KSH, 2021)

Az ingatlan vásárlás és az ingatlanba történő befektetés azonban számos más tevékenységet és kockázatot foglal magába, amelyeket mérlegelni szükséges a végleges döntés meghozatala előtt. Ezek közé az aspektusok közé tartozhat például a megvásárolt ingatlan amortizálódása és karbantartása. A kutatásban bemutatott egyéb befektetési formákkal ellentétben, az ingatlan vásárlást követően az ingatlannal kapcsolatban előre ismert, vagy akár váratlan addicionális tevékenységek, költségek léphetnek fel, amelyek ronthatják az előre kalkulált megtérülés mértékét. Említésre méltó kockázat továbbá magának az ingatlan bérbeadásának kérdése. A megfelelő, megbízható bérlő megtalálása sokszor hosszadalmas és sok energiát felemésztő folyamat. Az ingatlan vásárlás időpontjában a sikeres kiadásból származó rendszeres jövedelem egyáltalán nem garantált. Az ingatlan csak akkor termel rendszeres jövedelmet amennyiben az kiadásra került.

Az ingatlan vásárlás legnehezebb folyamata magának az ingatlannak a kiválasztása. Számátalan külső és belső buktató befolyásolhatja az adott ingatlannak az értékét, amelyek a megfelelő tájékozódás hiányában sokáig rejtve maradnak a megfelelő tapasztalattal nem rendelkezők számára. Robert Kiyosaki tanácsai alapján, érdemes a kiszemelt területen gyakran, fizikailag időt eltölteni. Ő maga rendszeresen járt futni olyan környékre, ahol tudta, hogy szívesen vásárolna ingatlant. Figyelt, felmérte az eseményeket és a területen történt változásokat. Ez alapján tudott értékelní, hogy valóban megfelel-e a kiválasztott rész az elvárásainak, és hogy a jövőben esetleg ténylegesen fog-e növekedni annak értéke. (Kiyosaki, 1998)

A legnehezebb lépés az ingatlan piacba fektetés során a valódi cselekvés meglépése. Fizikailag, energiát befektetve szükséges megtekinteni a kiválasztott ingatlanokat, megfelelően felmérni azok állapotát, árajánlatot tenni és meghozni a végső döntést. Sok embert a végső döntéshozástól való félelem tart vissza, amelyen csak gyakorlással és tapasztalatszerzéssel lehet sikeresen túl lépni. Próbálkozni kell, árajánlatokat kell tenni, gyakorolni kell az alkudozás tudományát. Ki tudja, lehet egy ilyen hívás során sikerül egy áron aluli üzletet kötni, de ez sosem derül ki, hogy ha az ember meg sem próbálja.

Az ingatlan vásárlást követően a tulajdonos illeték fizetésére köteles, amelyet a Nemzeti Adó és Vámhivatal felé kell teljesítenie. Az illeték összege a vételi árból számított 4%. Alapvető szabálya az

² <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/lakaspiacar/20211/index.html>

³ https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/lakberindex_szamitas/2101/index.htm

ingatlan vásárlásnak, hogy amennyiben az ingatlan értéke banki hitel formájában kerül fedezésre, befektetési szempontból csak olyan ingatlant szabad vásárolni, amelynek a törlesztő részletét fedezi az ingatlan kiadásából származó ár bevétel. (Szendrei, 2020)

4.3. Részvénypiac

A részvény tulajdonjogot és egyéb jogokat megtestesítő értékpapír. A befektető az általa preferált vállalatokban tulajdonjogot vásárolhat részvények formájában, ezzel elősegítve az adott vállalat működését. A birtokolt tulajdonjoggal arányosan a befektető igényt tarthat az adott vállalkozás jövedelmére és szavazati jogaira. (CIB Bank, 2020) A XXI. Században a modern technológia és az internet segítségével, a befektető számtalan bróker cégen, vagy akár már telefonos applikációkon keresztül kereskedhet a tőzsdén és válhat a világ legnagyobb vállalatainak résztulajdonosává. A részvénypiacon azonban az egyes vállalatok értéke folyamatosan változik, bizonyos befolyásoló tényezők és események következtében.

A kutatás korábbi eredményeire alapozva, a magyar társadalom kijelenthetően kockázatkerülő és magas prioritást élvez a befektetett vagyon biztonsága. A tőzsdén történő kereskedésnek a „védekező befektető” (defensive investor) módszertana kerül bemutatásra, amely leginkább beleillik a magyar társadalmi elvárásokba. A védekező befektető minőségi, hosszútávon prosperáló, osztalékot fizető vállalatokba kíván befektetni, a kockázat minimálisra történő csökkentése és a haszon maximalizálása mellett. A cél semmiképpen sem az, hogy az átlagember a napjait az árfolyamok és a piaci hírek elemzésével töltse, azonban a hosszútávon hasznot hajtó részvényekkel való kereskedés már elvárja a befektetőtől, hogy hetente pár órát hajlandó legyen a tudásának frissítésére szánni.

A piac vezető, hosszútávon prosperáló vállalatokba való vagyon fektetésnek pontosan az a lényege, hogy a befektető megfelelő időpontban vásároljon részvényeket, majd azokat éveken át megtartsa, és élvezze a növekedést. A saját portfólió építése azok számára előnyös, akik bár relatív alacsony kockázatot szeretnének vállalni, mégis érezni szeretnék, hogy saját kezben tartják pénzügyeiket, és így a sikerüket közvetlenül a saját döntéseik határozzák meg.

A következőkben összefoglalva egy olyan defenzív pénzügyi szabály és tanácsrendszer kerül bemutatásra, amely a kezdő befektető számára is kulcsfontosságú szempontokat nyújt a megvásárolni kívánt részvények kiválasztásában, melyek sikerességét a feldolgozott szakirodalom és pénzügyi modellek alátámasztják.

A szakirodalmi feldolgozás alapján az egyik leggyakrabban szembe tűnőbb, legfontosabb szempont a saját stratégia kialakítása. Minden befektetőnek a saját preferenciái alapján el kell tudnia dönteni, hogy milyen szintű kockázattűrésre hajlandó, milyen mértékű döntéseket képes még meghozni. Ezen tényezők alapján fel kell állítania egy szabályrendszert, amelytől a jövőben akármennyire is nehéz, nem tér el, vagy azon csak nagyon megalapozott szempontok szerint módosít. Minden egyes eltérés és a saját szabály rendszer áthágása növeli a megalapozatlan döntések meghozatalára az esélyt, amely által a pénzügyi veszteség kockázata is megnövekszik. (Firer, 1995)

A defenzív befektető hosszútávra vásárol részvényeket, nem hozhat hirtelen döntéseket, de végképp nem adhatja el a részvényeit egy váratlan zuhanás, vagy pánikhangulat közepette. A nyájhatás jelensége nagyon veszélyes, és annak alaptalan követése pénzügyi kudarchoz vezethet. Megint nagyon fontos, hogy a befektető saját szabályrendszerrel rendelkezzen és a döntései előtt mindig, legalább ez alapján megvizsgálja az adott részvényt, hogy az valóban bele illik-e az ő portfóliójába. Pánikszerű eladást megelőzően pedig, kizárólag saját informálódás és racionális gondolkodást követően szabad döntést hoznia. (Fernandez, 2006) A defenzív befektető a piaccal ellentétesen cselekszik, olyan részvényeket keres, amelyek ára valamilyen oknál fogva éppen alacsony, megvizsgálja a szituációt, és amennyiben ezt csak a nyájhatás eredményének ítéli, olcsón vásárol és megtart. (Graham, 2020)

Lényeges a megfelelő szemlélet elsajátításához, hogy a befektető megértse, hogy részvényei tulajdonjogot jelentenek egy létező, működő vállalkozásban. A pénzt egyáltalán nem szerencsejátékra

teszi fel, hanem egy olyan cégre, amelynek menedzsmentjében és növekedésében hosszútávon megbízik. Napjainkban a nagyvállalatok pénzügyi kimutatásai, működési beszámolóí, a menedzsment nyilatkozatai a jövőt tekintve, mind elérhetőek és ezekhez a dokumentumokhoz egy kezdő befektető is könnyedén hozzáfér bármikor, bárhol. (Morningstar, Yahoo finance, 2021) A befektetési döntések meghozatalánál alapvető szempont, hogy a befektető tisztában legyen azzal, hogy a vállalat, amibe fektet, mivel foglalkozik, kik vezetik, és alapvetően milyen célokat és értékeket képvisel a jövőre tekintve. A vállalat által képviselt eszmerendszerrel, vízióval, stratégiával egyet kell, hogy értsen a befektető. Csak ebben az esetben lehet biztos abban, hogy pénzét megfelelően helyezte el.

Warren Buffet szemlélete alapján olyan vállalattal nem is szabad foglalkozni, amelynek a befektető nem érti a működését, a pénzügyi kimutatásait, nem ért egyet a jövőképevel, vagy a menedzsment beszámolóiból inkonzisztens információk, hazugságok derülnek ki. Kezdő befektetők számára ajánlott olyan vállalatok vizsgálatával kezdeni, amelyek termékeit, szolgáltatásait rendszeresen igénybe veszik, tisztában vannak azzal, hogy a vállalat már régóta sikeresen működik, termékeit sokan preferálják. (Cunningham, 2013)

A defenzív befektető portfóliója akár éveken át épül. Sikerének feltétele a türelem és a kitartás, amelynek betartása még a tapasztaltabbak számára is kihívás lehet. A befektető nem szabad, hogy saját elvárásait lejjebb adja, csak mert éppen nincsen megfelelő lehetőség éppen a piacon. A sikeres befektetési folyamatnak elengedhetetlen része a kiválasztás, és a vállalatba történő bevásárlás pillanatának megfelelő kiválasztása. (Hill, 2005) A hosszútávú befektetéseket leginkább olyan vagyon beruházásából érdemes kezdeményezni, amelyről a befektető tudja, hogy a befektetési időtávon nem lesz rá szüksége. A részvényekbe történő vagyon elhelyezésének előnye azonban az, hogy nem szükséges hozzá jelentős kezdő tőke, ezáltal a befektető akár hónapról, hónapra helyezheti el a félretett vagyonát a kiválasztott vállalatokban. (Smith, 2020)

A megfelelő szemlélet elsajátításán túl, a befektetők számára a szakirodalom már részletesen kidolgozott, könnyedén értelmezhető, követhető és ellenőrizhető sarokpontokat kínál, amelyek segítségével az egyes vállalatok és részvényeik tesztelhetők és értékelhetők. A vállalatok és részvényeik mérlegelésére számtalan mérőszám, elv és szabályrendszer áll rendelkezésre, amelyek közül a megfelelő tájékozódással a befektetők felépíthetik saját preferált feltétel rendszerüket.

A következőkben kifejezetten a primer kutatásban megjelenő, magyar fiatalok elveinek megfelelő, könnyedén elsajátítható, kezdő alapelvek és mérő számok kerülnek bemutatásra, amelyek segítségével már körül lehet határolni a befektetésre érdemes cégeket, és sikeres döntéseket lehet hozni.

A bemutatásra kerülő, Benjamin Graham által megfogalmazott defenzív befektető célja, hogy vagyonát minőségi, akár évtizedeken át prosperáló, osztalékot fizető, és az osztalék fizetést minden évben emelő vállalatokban helyezze el, a megfelelő diverzifikáció mellett. Az elképzelés alapja, hogy a befektető híres, megfelelő menedzsmenttel rendelkező nagyvállalatokba fektet be, ezzel relatív alacsony kockázatot vállalva. A kiválasztott vállalat évről évre prosperál, ezáltal részvényeinek értéke összességében elmondható, hogy növekszik. Szakadatlanul osztalékot fizet, sőt emeli a kifizetett osztalékot. Ezáltal a befektető az ingatlan befektetésekhez hasonlóan kettős forrásból jut nyereséghez hosszútávon. Egyszer a vállalat értékének növekedéséből, egyszer pedig a folyamatosan növekvő osztalék fizetésekből, amelyek a vállalat értékével arányosan szintén emelkednek.

1. A vállalat osztalékot fizessen és emelje évről évre a kifizetett osztalék mértékét.

A dripinvesting.org oldal havi rendszerességgel frissíti az általuk összeállított „Dividend champions” excel táblát, amelyben megtekinthetők azok a cégek, amelyek már legalább 25, 10 vagy 5 éve szakadatlanul emelték évről évre a kifizetett osztalék százalékát. Ez természetesen nem garancia, hogy a vállalat menedzsmentje a következő időszakban is ugyan ezt fogja tenni, de az belátható, hogy a befektetők egyértelműen elvárják a szokásos osztalék növekedést, és a vállalat részvény árának jelentős részét képezi az osztalék fizetés ténye. A már 25 éve folyamatosan osztalékot növelő vállalatok esetében

a befektető alacsony kockázatot vállal. Érdemes azonban nyomon követni a menedzsment beszámolóit, illetve az esetleges menedzsment váltást fontos fenntartásokkal kezelni. (Sólyomi, 2017)

2. A vállalat osztalék fizetés növekedésének aránya ne csökkenjen.

Az előbb bemutatott Dividend champions táblában elérhetőek az elmúlt 1, 3, 5 és 10 év átlagos osztalék növekedései. Ezeken a historikus adatokon tökéletesen látszik, hogy ha egy vállalat évről évre, bár növeli a kifizetett osztalékot, de azt egyre csökkenő százalékban teszi. Az osztalék növelésének csökkentése a menedzsment döntése mellett sok esetben a vállalat növekedésének lassulását indikálhatja. A szervezet eredménye már nem teheti lehetővé a vezetés számára, hogy a múlthoz hasonló mértékben emelje a kifizetett osztalékok mértékét. Fontos tehát megfelelően kezelni az ilyen téren, egyértelműen csökkenő tendenciát mutató vállalatokat. (Sólyomi, 2017)

3. Az induló osztalékhozam értéke az S&P 500 tőzsdeindex átlagos osztalékhozam mutatójának⁴ a másfélszerese és ötszöröse között van.

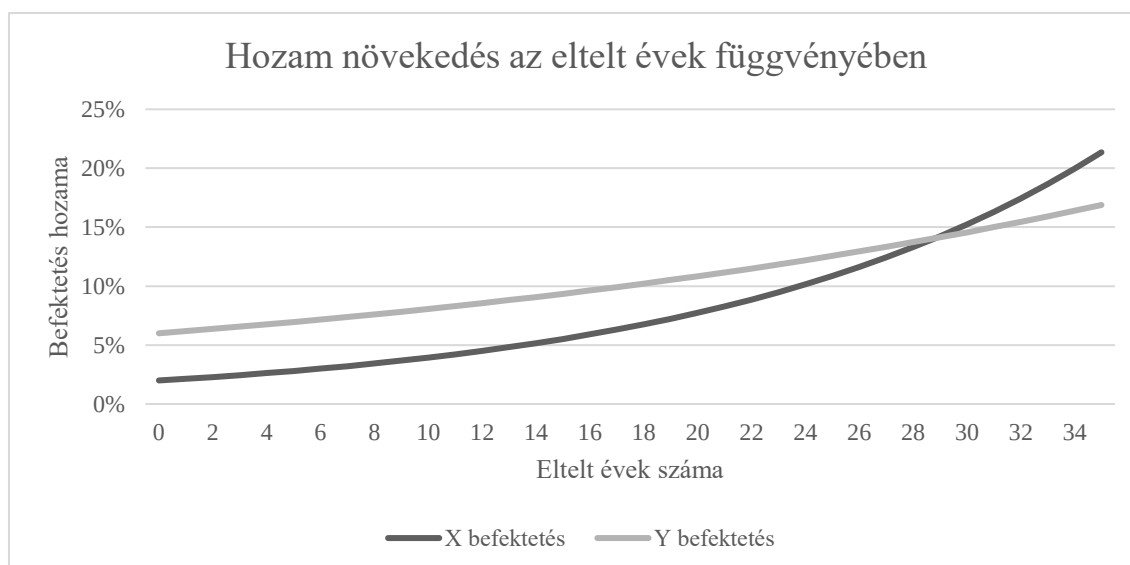
A Standards & Poor 500 db Egyesült Államokbeli nagyvállalatából álló portfóliója alapvető képet mutat a piac előre haladtáról, és egy meglehetősen gyakran alkalmazott irány mutatószám. Alapvetően a befektető dönthet úgy, hogy szimplán az S&P 500 vállalatába fekteti a vagyonát és ezzel a kutatás időpontjában (2021.09), éves 1,33%-os haszonra tesz szert. A bemutatott szabályrendszer segítségével válogatott vállalatokba való befektetésnek pont az a lényege, hogy kiszűrje az S&P 500 értékét hátráltató vállalatokat, és legyőzze az S&P 500 osztalékhozamát. Ezáltal fontos szabály, hogy olyan vállalatba kell fektetni, amely ezen érték fölött áll, azonban ne túlzottan, mert az már általában túl szép, hogy igaz legyen hosszú távon. (Buffett, 2013)

4. Amennyiben lehetséges az induló osztalék hozam legyen relatív magas, összege az osztalék emelés ütemével legalább 9% legyen.

Fontos látni, hogy sok esetben a magas induló osztalékhozamú, alacsony osztalék emelésű befektetések jobban megéri, mint sem az alacsony induló osztalékhozamú, magas emelésű opciók. X befektetés induló hozama 2%, amelyet a vállalat évente 7%-kal emel, míg Y lehetőség induló hozama 6%, amelyet a vállalat évente 3%-kal emel.

Az X befektetés esetében hiába emelkedik az osztalék hozam évente magasabb százalékkal, a vállalatnak 30 év töretlen mértékű osztalék növelésére van szüksége, hogy hozamában utolérje az Y vállalatot. Ez alatt az idő alatt a befektető az Y vállalatban, befektetésének 14 szeresét realizálhatja, míg az X vállalatban csupán a 6 szorosát. (Kothari – Shanken, 1997)

⁴ Osztalék SPDR S&P 500 ETF (allstockstoday.com)

Ábra 6: Hozam növekedés az eltelt évek függvényében

Forrás: Saját szerkesztés

5. A vásárlás időpontjában vizsgált osztalékhozam 5 éves távra visszatekintve legyen átlagon felüli, múltbeli adatokat tekintve a maximumhoz közeli.

Az 5. szabály a már kiválasztott vállalat esetében méri, hogy adott pillanatban érdemes-e a részvényeit megvásárolni. A részvényekbe fektetés egyik legnehezebb aspektusa a megfelelő időpont megtalálása a beszálláshoz. Az 5 éves távra visszatekintett átlagos osztalékhozamnál magasabb érték gyakorlatilag a befektetés olcsósági mutatója. Minél alacsonyabb egy részvény ára az átlagosnál, annál magasabb az egy részvényre jutó osztalékhozam. (Firer, 1995)

A Ycharts oldalán ingyenesen, pár kattintással elérhetőek a vállalatok öt éves átlagos osztalékhozam adatai, és a jelenlegi osztalékhozam az adott piaci ár mellett. Ezáltal csupán két szám összehasonlításával mérlegelhető, hogy a jelenlegi helyzetben érdemes-e megfontolni a vásárlást.

6. A free cash flow osztalék kifizetéshez viszonyított aránya legyen 75% alatti. Ne mutasson trendszerű növekedést ez az arányszám az elmúlt években.

Fontos, hogy a vállalat kifizesse a részvényeseit, azonban annál még fontosabb, hogy erre ne használja fel a teljes vállalati vagyont egészét. Azon vállalatokban, amelyekben a kifizetett osztalék és a free cash flow arány trendszerűen növekszik, a kimerülés jeleit indikálhatja. Bár még nem következett be az osztalékok fizetésének a csökkentése, annak bekövetkezésére egyre nagyobb az esély. Az arányszám megint csak megtekinthető ingyenesen a Ycharts oldalán, a befektetőnek nem kell semmilyen számítást sem kézzel elvégeznie. (Miller, 2006)

7. Reálisan kell értékelni az éves hozamot.

Sólyomi Dávid hívja fel a figyelmet arra, hogy bár egy vállalat rövidtávon képes lehet irreálisan magas osztalékhozamot (10%+) kínálni, ennek fenntarthatóságára hosszútávon az esély parányi. Éppen ezért sokkal inkább kifizetődő és biztonságosabb lehet 3-5%-os osztalékhozamú részvényekbe fektetni, mint sem kockáztatni. (Sólyomi, 2017)

A bemutatott hét szabály és a megfelelő hozzáállás alapvetően elegendőek ahhoz, hogy kezdő szinten a befektető, meglehetősen konzervatívan értékelni tudja a részvényeket, és meg tudja határozni, hogy mikor érdemes az adott vállalatba befektetni. A továbbiakban a kutatás olyan elemzési pontokra tér ki,

amelyek bár továbbra is egyszerűen felmérhetőek, már többletmunkát és informálódást igényelnek a befektető részéről.

8. A vállalat, annak vezetésének, menedzsmentjének, történetének és lehetséges jövőjének a megismerése.

A Morningstar oldalán, a befektető számtalan friss hírt, tájékoztatásokat, menedzsment beszámolókat olvashat. Megismerheti a menedzsment céljait, döntéseit és álláspont foglalatukat a piaci eseményekkel kapcsolatban. Ehhez a ponthoz tartozik a vállalat megítélésének és jövőjének a felmérése is. Alapvetően kijelenthető, hogy érdemes olyan vállalatokba fektetni, amelyek alapvető szükségleti igényeket elégítenek ki, olyan termékeket gyárt, olyan szolgáltatásokat nyújt, amelyekre még 20 vagy akár 40 év múlva is nagy eséllyel szükség lesz. Fel kell tennünk a kérdést, hogy sikerült-e a vállalatnak a múltban legyőzni a konkurenciáit, növekszik-e, uralja-e a piacát, mennyire rugalmasan volt képes az adódó nehézségeket áthidalni, megújulni. Napjainkban még inkább látható azon vállalatoknak az erőssége és növekedési potenciálja, amelyek felvevő piacára és termékeik igényére nincsenek hatással még akár a világméretű krízisek sem. Nagy pozitívum, hogy ha a vállalati menedzsment is birtokolja a vállalat részvényeit, ezáltal mindinkább érdekelt az annak megfelelő működtetésében.

Általánosságban kijelenthető, hogy a befektető minél inkább ismeri a kiválasztott vállalat működését, annál inkább alacsonyabb kockázatú, megbízható döntéseket képes hozni azzal kapcsolatban. (Ittelson, 2020)

9. A vállalat pénzügyi kimutatásainak elemzése

A vállalatok működésében a következő szint a pénzügyi kimutatásaiknak az elemzése. Benjamin Graham alapvető szabálya, hogy csak abba a vállalatba érdemes fektetni, amelynek értjük a működését és pénzügyi elemzéseit. A számviteli kimutatások megértése és megfelelő értékelése alapvetően már több energiát igénylő folyamat. Ezzel ellentétben elengedhetetlen azok számára, akik mélyebben kívánják beleásni magukat a részvények értékelésébe. (Graham - Dodd, 2020)

Alapvető szabály, hogy a vállalat legyen pénzügyileg erős. A Standard and Poor's hitelminősítési intézet listáján legalább a BBB+ besorolást érje el.⁵ A biztosítási cég a részvényeket egy AAA-tól D-ig terjedő skálán értékeli, amelyen a legalább BBB értékelést elért részvényeket ajánlja befektetési célú vásárlásra.

A vizsgált vállalat egyenletes és legalább mérsékelt múltbeli és várható nyereségnövekedést legyen képes felmutatni. Az 5 – 10%-os éves nyereségbővülés számos cégtől elvárható, és hosszútávon fenntartható. Könnyen értelmezhető mutatókat vizsgálva, a P/S mutató a részvények árát viszonyítja az egy részvényre jutó ár bevételhez. A mutató megmutatja, hogy a befektetők hány dollárt hajlandóak a vállalat jelenlegi teljesítményéért fizetni. Amennyiben a mutató magas értéket ad, a részvény túlárzott, amennyiben alacsony, alulértékeltől beszélhetünk. Ez esetben a cél, hogy a P/S mutató maximum 1,5 de inkább 1 alatti legyen a vásárlás pillanatában.

A P/E mutató a vállalat részvényeinek árát a vállalat könyvszerinti értékével veti össze. A cél, hogy a P/E szerinti érték a piaci átlag alá essen. A készpénzállomány növekedése, a vállalat hosszútávú tartozásainak alacsony aránya, a vállalat fejlesztésére visszaforgatott összegek, mind olyan tényezők, amelyek figyelembevétele fontos lehet a vállalat értékelése során. (Helfert, 2001)

10. Diverzifikáció

⁵ [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/53823832?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/53823832?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true)

A defenzív befektető törekszik arra, hogy diverzifikálja a portfólióját. Különböző vállalatokba, különböző iparágakba fektessen be, annak érdekében, hogy még nagyobb biztonságra tegyen szert. Amennyiben az egyik iparágban problémák adódnának, a portfólió többi eleme továbbra is képes fenntartani a befektetés átfogó sikerességét. A diverzifikáció területe meglehetősen megoszló. A híres pénzügyi mondás, amely magyarra fordítva, „sose tedd az összes tojásodat egy kosárba” (Cervantes, 1615), a több lábon állást sugallja, megakadályozva a teljes anyagi kudarc elkerülését egy nem várt nehézség következtében. (Fazekas – Juhász, 2009)

Ezzel ellentétben Warren Buffett, a diverzifikáció kapcsán a figyelem megosztását nehezményezi. Hasonlóan a multitaskinghoz, a befektető építhet szerteágazó portfóliót, de informálódása ezáltal egyik befektetésének esetében sem lehet annyira alapos, mintha csupán kevés minőségi vállalatra koncentrálna. Pont a felületes figyelem következtében következhetnek be olyan események, amelyek az épített portfólió egyes részvényeinek értékének előre nem várt zuhanásához vezetnek. Warren Buffett, szerint a mondásnak inkább úgy kéne szólnia, hogy „tedd minden tojásod egy kosárba, majd le se vedd róla a szemed”. (Cunningham, 2013) Természetesen a befektetőnek, saját preferenciái, tapasztalatai alapján, magának kell eldöntenie, hogy mely utat érzi biztosabbnak.

11. Részvények eladása

A kitartás és a tétlenség mellett azonban lényeges, hogy a befektető saját maga által preferált szabály rendszerében helyet kapjanak a részvények eladásával kapcsolatos elvárások is. A részvények eladása megfontolandó, ha a menedzsment egyértelmű magyarázat nélkül több mint 12 hónapig nem emel osztalékot, illetve, ha magának a vállalatnak a célkitűzése, vezetése megváltozott, és már az új útirány nem egyezik meg a befektető szemléletével. (Graham, 2003)

A részvények birtoklásából vagy forgalmazásából a tulajdonos két formában tehet szert jövedelemre. Egyrészt osztalékokból, másrészt pedig árfolyam nyereségből. Az adózás függ az adóalanytól, a társaság anyaaországától, térségétől (pl. Európai Gazdasági Közösség), és a tőzsdei jelenlététől. Hazai magánszemélyeknek lényegesen kedvezőbb a belföldi tőzsdei társaságok részvényeinek haszna után adóznia. Ennek mértéke 15%, mint elkülönült jövedelemadó. Az esetleges árfolyamvesztés a következő adóévre átvihető, a későbbi nyereséggel szembeállítható. A részvények utáni jogszerű adózás magas körülmények között igénylő folyamat. A témakör részvény specifikus megvizsgálása és az adó bevallás könyvelő által elvégzett felülvizsgálata ajánlott. (Nemzeti Adó- és Vámhivatal, 2020)

4.4. Kriptoaluták

A kérdőíves kutatás esetében a kriptoaluták körében a részvényekhez hasonló, azonban még inkább megosztó bizonytalanság tapasztalható. A befektetők csupán kis hányada fektetné vagyonát kriptoalutába. A válaszadók 70%-a, a „nem tudja megítélni”, illetve a lehetőséget se elvetni, se elfogadni nem tudja opciók valamelyikét választotta.

Napjainkban a kriptoaluták mint alternatív befektetési lehetőségek, már egyre inkább megjelennek a köztudatban is, a sajtó, illetve az online tér hírvérésének köszönhetően. Olyan digitális eszközről beszélhetünk, amely csereszközként, illetve fizető eszközként funkcionál. A valuták közös jellemzője a decentralizáció, tehát a központi felügyelet nélküli operáció, melynek következtében egy országhatárokat átívelő, átváltást nem igénylő fizetőeszközzé válik. A kriptoaluták mögött nem helyezkedik el konkrét materiális érték vagy gazdasági háttér. Általában értékük egy bizonyos, a kriptoalutá létrehozásának céljába foglalt projekt megvalósításában, annak megítélt hasznosságában, illetve a befektetők pillanatnyi érzelmi állapotából épül fel.

A valuták irányában a befektetők által tanúsított bizalom gyors összeroppanáshoz, vagy akár befolyásoló tényezők következtében szignifikáns értékeltségi emelkedéshez vezethet. Ebből adódóan lehetséges, hogy a közismert, nagy tiszteletben és elismerésben álló Elon Musk csupán, egy – egy Twitteren közzétett hozzászólásával befolyásolni tudja a kriptoaluták értékeltségét. Az Amerikai Egyesült

Államok kormánya által eszközölt, féktelen USA dollár nyomtatását követően egyre inkább menekülnek a befektetők az általuk árfolyamban stabilabbnak értékelt kriptovaluták világába. (Lewis, 2018)

A kriptovaluták általában valamilyen konkrét projekt, célkitűzés megoldására jönnek létre. Ismételten fontos a szerteágazó információ gyűjtés a befektetést megelőzően. Hosszútávú befektetés esetében a befektető érdeke lehet, olyan valuták kiválasztása, amelyek célkitűzésével egyet tud érteni, valóban úgy érzi, hogy az abba történő vagyon fektetése értéket teremthet. Nagyon fontos a valuta fejlesztőinek, piacra dobóinak értékelése, annak a valóság felé tett publikus megnyilvánulásainak áttekintése. Fel kell tenni a kérdéseket, hogy mennyire ismertek, megbízhatóak a valuta fejlesztői, mennyire aktívan kommunikálnak tevékenységükről, milyen frissítéseket közölnek, hogyan halad előre a projekt megvalósítása. Egy megfelelően kommunikáló és a kitűzött célját elérni kívánó csapatot összességében el lehet különíteni a bizalomra nem méltóaktól. Fontos áttekinteni a befektetésre kiválasztott kriptovaluta historikus adatait és hírnevét.

Ezáltal képet kaphatunk a múltbeli adatok alapján a valuta árfolyamának körülbelüli érték változásáról, illetve, hogy bizonyos hírekre hogyan, milyen mértékben reagált az árfolyam. Utolsó pontként érdemes megvizsgálni az adott valuta használatának mértékét, azt, hogy hány ember kereskedik vele, és hogy az mely tőzsdéken elérhető. (Lewis, 2018)

Az értékelés és az elemzés sok esetben azonban feleslegesnek tűnhet. Online influenszerek megnyilvánulásai egyszerűen érzelmi alapon dönthetik romokba, vagy emelhetik a magasba az egyes valuták értékelttségét. Ezzel ellentétben azonban kijelenthető, hogy a leghíresebb kriptovaluták popularitásának növekedésével azok értékelttsége is jelentősen növekedett az elmúlt években, hosszútávon vizsgálva. A coinok jövőjével kapcsolatos spekulációk eltérnek, bizonyos jóslatok szerint a jövőben akár teljes egészében is kiválthatják az államok által kontrollált devizákat, más meglátások szerint pedig a valutákba való befektetés továbbra is leginkább szerencsejátéknak és alaptalan spekulációnak tekinthető. (Ante, 2021)

A kezdő befektető szemszögéből a piacot vezető Bitcoin, illetve egyéb populáris altcoinok átmeneti alacsony bearázódását, majd érték emelkedését érdemes lehet meglovagolni. A kevésbé populáris altcoinokba történő magabiztosnak ítéltető beruházás már hosszabb tájékozódást igénylő tevékenység. Ma már a befektető telefonos applikációkon keresztül, másodpercek alatt válogathat a kriptovaluták széles választékából. Mivel a zsebünkben lévő eszköz lehetővé teszi a hirtelen döntések meghozatalát és a cselekvést, ezért a valutába történő befektetés talán legnehezebben áthidalható akadály a nyájhatásnak a legyőzése, és a racionális döntések meghozatala.

4.5. Arany befektetés

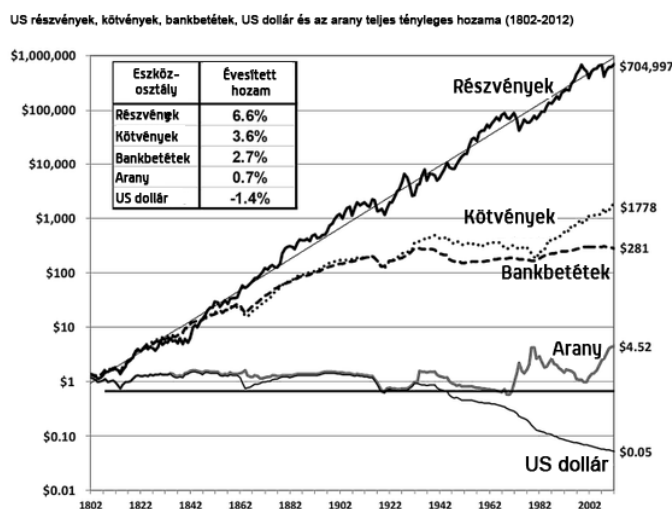
Az aranyba történő vagyon elhelyezése egy meglehetősen alacsony kockázatú, hosszútávon alacsony megtérülésűnek tekinthető befektetési forma. A múltira visszatekintve elmondható, hogy egy mai átlagfizetésből nagyjából ugyan annyi arany vásárlására lenne lehetőség mint 100 évvel ezelőtt. (Szendrei, 2018) Ezáltal az arany stabilitása és hosszútávú emelkedése előnyként fogható fel. Ezzel ellentétben a piaci fejlődés és a részvények emelkedése mellett az arany értéke továbbra is stagnálhat.

Az arany rövid távon tekintve meglehetősen volatilis. Kezdő befektetők számára semmiképpen sem ajánlott rövid távú befektetesként figyelembe venni, a szükséges informálódás hiányában. Sok esetben a nemesfém értékelttsége nehezen érthető tényezőktől függően emelkedik vagy zuhan. Az arany ármozgása ellentétesen korrelál annak kitermelésével. Az arany kitermelés csökkenése esetében az arany ára növekedik, ezáltal a nemes fémek azon egyedi befektetési formák közé tartoznak, amelyek értéke a piaci termeléssel ellentétesen mozognak. Éppen emiatt az arany bizonyos szituációkban előnyös befektetési formának tekinthető, amely piaci válságok, háborúk ideje alatt is megtartja értékét, felértékelődik. (Szendrei, 2018)

Az aranyba történő befektetést sok esetben spekulációnak tekintik. Az arany osztalékot és kamatot sem fizet. Csupán a vagyon egy bizonyos materiális formában tartására, és esetlegesen a piaci igényben

történt változás következtében realizálható haszon szerzésére szolgál. Kijelenthető, hogy az elmúlt években más befektetési formákkal szemben a nemesfémből realizálható haszon alul teljesít. (Wiedemann, 2021)

Arany vásárlás esetén a leginkább javasolt megoldás az aranytömbök megfelelő forrásból történő beszerzése. A megvásárolt tömbök fizikai tárolása nehézkes, biztosításuk költsége magas. Az eladása a befektető által meghatározott időpontban nem feltétlenül adott. Ezáltal az arany nem nevezhető likvid eszköznek. Az arany árát csupán annak kereslete határozza meg, így annak haszonnal történő értékesítése csak meghatározott időszakokban lehetséges. Kizárólag „Good Delivery” minősítéssel ellátott, 999,9-es tisztaságú aranyat szabad vásárolni. Az arany vásárlás esetében meglehetősen magas az átverések, csalók száma. Ezáltal mindenképpen javasolt a körültekintés és a megbízható forrásból történő vásárlás. Mindenképpen olyan forrásból ajánlott vásárolni, amely biztosítja a befektetőt a nemes fém visszavételéről is. (Aranypiac, 2016)

Ábra 7: Az arany hozama más befektetési formákkal összevetve

Forrás: financial.com

Az arany ékszerek befektetési indokkal történő vásárlása semmiképpen sem ajánlott. A vásárlás során az eladó fél „fazonarat”, a márka díját, a saját hasznát addicionális költségként számolja fel. Az arany tömbök vásárlása ráadásul ÁFA mentes tevékenység, az arany ékszer vásárlásával ellentétben. Később az ékszer csak tört arany értékében, tehát jelentősen alacsonyabb áron kerül visszavásárlásra.

Amennyiben a befektető nem kívánja az aranyat fizikai formában megvásárolni, lehetősége van olyan banki portfóliókban elhelyezni a pénzét, amelyek nemes fémek árfolyamát követik, illetve olyan vállalatok által kiadott részvényeket vásárolni, amelyek az arany kitermelésével foglalkoznak. Ebben az esetben azonban kijelenthető, hogy az arannál számos más opció mind a banki portfóliók, mind pedig vállalati részvények terén jelentősen jobban és stabilabban teljesítenek. Ezáltal a befektetésnek ezen módja még kevésbé javasolt. (Szendrei, 2018)

Összegezve tehát az arany sokkal inkább egy biztosítási formaként, mint sem inkább valid befektetési lehetőségként értékelhető. Válságok, háborúk átvészelésében előnyös lehet amennyiben a befektető portfóliójának egy bizonyos százaléka aranyat tartalmaz. Semmiképpen sem indokolt a befektetések jelentős hányadát aranyba fektetni, annak volatilitására, és alacsony megtérülésére való tekintettel. A szakirodalom az aranyra sokkal inkább spekulációs eszközként, mint sem reálisan értékelhető

befektetési formaként tekint. A realizált haszon után a befektető a Nemzeti Adó- és Vámhivatal felé 15%-os személyi jövedelemadó és 19,5%-os EHO befizetésére köteles.⁶

4.6. Előre összeállított banki, online portfóliók

A befektetni vágyóknak, a kereskedelmi bankokban lehetősége van vagyonát, a bank által, (vagy online bróker cég által) összeállított portfóliókba fektetni, amelyek gyakorlatilag a piacon elérhető papírok, részvények, kriptovaluták, vagy nemesfémek, bármelyikének a résztulajdonlását is magukba foglalhatják. Ezeket a portfóliókat a bank által megbízott, általában feltüntetett pénzügyi tanácsadók, illetve szakemberek kezelik. Ezen portfóliók igénybevételének tagadhatatlan előnye, hogy a befektetőnek nem saját magának kell elvégeznie a portfólió összeállításával kapcsolatos információ szerzést, illetve a portfólió kezelését. A portfólió szükséges felügyelésével járó energiát, illetve stresszt is megspórolhatja. A bankok által kínált konstrukciókba való fektetés során a befektető már parányi összeggel is részesedést szerezhet számos vállalat, illetve egyéb befektetési lehetőségekben. Ezáltal már kis összeg mellett kiegyensúlyozottabb pozícióban tarthatja vagyonát. A pénzintézetek a számos befektetőtől beérkezett összesített vagyont fektetik be egységesen. (CIB Bank, 2021)

A primer kutatás eredményei alapján, a kitöltők jelentős hányada egyértelműen elutasítja ezen portfóliók megfontolását, befektetéseik mérlegelésének esetében. Az elutasítás és a banki ügyintézőkkel szemben érzett bizalmatlanság között azonban egyértelmű kapcsolat lelhető fel. Az elutasítás forrása tehát nagy eséllyel a banki szakértőkkel szemben érzett ellenszenv, korábbi tapasztalatok, illetve az informálódás hiányának következménye. Egyértelmű, hogy a társadalom körében valamilyen oknál fogva kialakult egy fajta bizalmatlansági magatartás a pénzintézetek irányában. Ezzel ellentétben állítható, hogy a bizalmatlanság, és az érzett kockázatoság megint csak csökkenthető a megfelelő informálódással és a szükséges ismeretek megszerzésével. Mivel a banki portfóliók nagyrészt részvényekből vagy egyéb papírokból épülnek fel, azok mérlegelésének alapja teljes mértékben megegyezik a részvények esetében feltárt elemzési módszerekkel. Az ököl szabály figyelembevételével továbbra is kijelenthető, hogy amennyiben a befektető szemlélete, elvárásai megegyeznek magával az elemzett portfólióval, illetve tartalmának elemeivel, a befektető magabiztosabb, nyugodtabb, realisabb döntéseket képes meghozni.

Banki, illetve online cégek által kínált portfóliók esetében gyakorlatilag a befektető bár közvetett formában, de egy szakértőhöz fordul, hogy az, az adott portfólión keresztül sikerrel kezelje az elhelyezett vagyonát. Ebben a felfogásban tehát elengedhetetlen, a feltüntetett, portfóliót kezelő szakértő megismerése. A befektető csak akkor lehet nyugodt, amennyiben egyetért a szakértő célkitűzéseivel, döntéseivel, és munkájában képes megbízni. Az ismeretség és a bizalom növelése elérhető, széleskörű tájékozódással, illetve a következő bekezdésben ismertetett kulcs fontosságú kérdések feltételével. Sok esetben már az indikáló jel lehet, hogy az adott szakértővel a kommunikáció milyen formájára ad lehetőséget a pénzintézet, illetve, hogy a portfóliót kezelő, milyen gyakran, milyen mélységekbe menően válaszol a kérdéseinkre.

4.7. Pénzügyi tanácsadó

A primer kutatásra visszatekintve, a kitöltők jelentős aránya nem szeretne pénzügyi döntésekkel foglalkozni. Az alapvető informáltság továbbra is feltétele a pénzügyi döntések meghozatalának, de a befektetési döntésekkel járó rengeteg bajlódást és érzelmi terhet sok esetben egy megfelelő pénzügyi tanácsadó vagy személyi vagyon kezelő képes enyhíteni. A pénzügyi tanácsadó igénybevételének az alapja az a gondolat, hogy egy magánember, aki napjainak csupán töredékét töltené informálódással, hogyan is tudhatna jobb döntéseket hozni, mint a pénzügyi elemzők egy egész csapata, akik a hét mindennapján, évek óta ezzel foglalkoznak.

⁶ <https://iriszoffice.hu/befektetesi-aranya-adozasa/>

A cél, hogy a pénzügyi tanácsadó elősegítse az informálódni nem kívánó befektetők döntéseit, megakadályozza az érzelmeken alapuló, hirtelen döntéshozást, és elhelyezze azokat a befektetési formákban, amelyek megfelelnek ítélt befektetési formáknak. Ez sok esetben mentesíti a befektetőt bizonyos érzelmi terhek alól. Amennyiben a befektető tisztában van azzal, hogy a tőzsdei árakat egy hosszútávú befektetés esetében is akár naponta többször ellenőrizni, vagy esetleg az árban történő fluktuációk esetében hajlamos lenne az eladásra, ajánlott lehet a pénzügyi tanácsadóhoz való fordulás. Egy külső szemlélő (nem a saját vagyonával) sok esetben magabiztosabb és realitásabban értékelt döntéseket képes hozni.

A megfelelő tanácsadó kiválasztása azonban nehéz, körültekintést és alapvető pénzügyi informáltságot igénylő folyamat. Lényeges látni, hogy az elkövetkezendő években egy általunk kevésbé ismert szakemberre tervezzük bízni a befektetésre szánt vagyonunk kezelését. A kiválasztott személynek minden formában meg kell felelnie az általunk támasztott elvárásoknak. A pénzügyeinkkel kapcsolatos érzelmi terhet csak abban az esetben tudja enyhíteni, amennyiben döntéseinek helyességében, és jóakarásában teljes mértékben megbízunk. (Ittelson, 2020) Benjamin Graham és Warren Buffet a következő 10 kérdést fogalmazza meg, amelyet mindenképpen fel szükséges tenni a pénzügyi tanácsadóknak mielőtt a végső döntést meghoznák a befektető.

1. Mi a befektetési stratégiája?

Kulcsfontosságú, hogy a pénzügyi tanácsadó befektetési stratégiája megegyezzen a befektetni kívánó elképzeléseivel, célkitűzéseivel és kockázattűrő képességével. A végső döntést minden esetben a vagyon tulajdonosa hozza meg, ezáltal bár a teher nem mindig a vállalt nyomja, fontos, hogy egyetértsen a tanácsadó döntéseivel, és adott pillanatban képes legyen elfogadni a választott útvonalat.

Ígérhet bármit a tanácsadó, fontos, hogy tiszta, reális elvárásokkal kezdjük meg vele a tárgyalást, és ne térjünk el saját elképzeléseinktől. Fel kell tudni ismerni azokat a szituációkat, amelyekben a tanácsadó kitérő válaszokat ad, illetve túl szép, hogy igaz legyen befektetési lehetőségeket ígér.

2. Aktívan kereskedik-e részvényekkel?

Amennyiben részvény befektetésről van szó, egyértelmű a kérdés, hogy maga, az általunk megbízni kívánt szakember kereskedik-e részvényekkel a saját vagyonát tekintve. Esetleg az általa ajánlott lehetőségekben tartja-e a saját megtakarításait. Egyértelmű, hogy amennyiben saját vagyonát nem meri az általa tanácsolt lehetőségekbe fektetni, nem ő lesz a megfelelő ember a saját vagyonunk elhelyezésére sem.

3. Milyen oktatásban részesült, milyen tapasztalatokkal rendelkezik, milyen hitelesítő dokumentumok jogosítják fel a pénzügyi tevékenység végzésére?

A kérdés magától értetődő, nagyon fontos a körültekintés, ne hagyjuk magunkat átverni. Kulcsfontosságú, hogy az általunk kiválasztott tanácsadó hol tanult, milyen régóta dolgozik a szakmában, állításait alátámasztják-e valós papírok és eredménymutatók.

4. Milyen eredményeket tudhat magáénak az elmúlt 3, 5, 10 és 15 évben?

Fontos látni, hogy a szakértő által kontrollált portfóliók hogyan teljesítettek az elmúlt években. Rövidtávra és hosszútávra is érdemes kikérni a szakértő munkájának eredményeit. Benjamin Graham felhívja a figyelmet, hogy mérlegeljünk realisan! Legyünk tisztában legalább az elmúlt évek átlagosan elérhető hozamaival, az S&P 500 index értékességével. Amennyiben abszurdan magas, túl szép, hogy igaz legyen értékeket látunk, megint csak ne hagyjuk magunkat becsapni.

5. Mi az az átlagos megtérülési ráta, amit még realisnak gondol?

Amennyiben a realisnál magasabb érték hangzik el, a szakember csak megpróbálja a befektetőt meggyőzni. Kalkuláljunk realisan, és magunkat se csapjuk be azzal, hogy milyen megtérülésre lehet

számítani egy adott időszakban. Egyértelmű, hogy nagy valószínűséggel a pénzügyi tanácsadó sem fog tudni óriási csodát tenni.

6. Pontosan, hogyan kapja a fizetését?

Az egyik talán legfontosabb kérdés. Robert Kiyosaki könyveiben rendszerint hangsúlyozza, hogy az a pénzügyi tanácsadó, amely havi bérért végzi tevékenységét, és az semmilyen formában nincs kapcsolatban a saját maga által kezelt portfóliók megtérülésével, egyszerűen nem fogja tudni a befektető által elhelyezett vagyont sajátjaként kezelni. Még rosszabb, hogyha a céghez történő vagyon bevonásáért cserébe jutalékot kap. Ebben az esetben nem a pénz gyarapításáért, csupán a partner meggyőzésében és vagyonának lekötésében, és a cégnél tartásában lesz a szakértő érdekelt. A befektető sokkal inkább nyugodt lehet, amennyiben a tanácsadó saját portfólióinak teljesítésével arányos jutalékot kap.

7. Kapott már formális panaszt valaha, ha igen miért?

A válasz és a panasz mérete alapján lehet mérlegelni a szakértő munkáját, illetve az esetleges panaszok kezeléséhez való hozzáállását.

8. Hány ügyfele van és milyen gyakran kommunikál velük?

Az ügyfelek száma és a kommunikáció gyakorisága kulcsfontosságú. Egy szakértőnek minél több ügyfele van, annál szerteágazóbb elvárásoknak kell tudnia megfelelni, annál kevesebb figyelmet tud egy adott portfólió kezelésére szánni. Ez probléma lehet abban az esetben, hogy ha a szakértő eltérő elvárású ügyfelek vagyonát kezeli, ráadásul nagy számban.

9. Ki menedzseli a pénzt, tart-e a saját maga által javasolt befektetésekből pénzt?

A kérdés relevanciája kétségtelen a korábban említett indokok alapján. Miért bízunk meg egy pénzügyi szakértőben, hogy ha ő maga sem meri a megtakarított vagyonát, a saját maga által ajánlott portfóliókban elhelyezni.

A megfelelő tanácsadó, banki szakértő, megtalálása nemcsak a befektetett vagyon sikeres kezelésének érdekében kulcs fontosságú, hanem abból a szempontból is, hogy a befektető tisztában lehessen azzal, hogy vagyona szakértő, törődő kezekben van. Hiszen első sorban pontosan azért nem kezeli magának a saját befektetéseit, mert időt és kényelmetlenséget kíván magának spórolni a befektetéseiből levont addicionális kezelési és tranzakciós költségekért cserébe.

5. MEGTÉRÜLÉSI ÉS KOCKÁZATOSSÁGI VIZSGÁLAT

A kutatás negyedik szakaszának célja, hogy a szakirodalmi áttekintés keretein belül feltárt befektetési elvek, szükséges gondolkodásmód és ismertetett befektetési lehetőségek mentén megvizsgálja azok működését, kockázatosságát és potenciális megtérülését a valóságban. A kutatásban a szimulált befektető 2016 nyarán, öt éves periódusra tervezi befektetni vagyonát. A múlt historikus adatainak vizsgálata indokolt, mivel ezáltal nem a jövőre irányuló, kiszámíthatatlan predikció készül a szakirodalmi áttekintésben feltárt befektetési lehetőségekre alapozva, hanem valós adatok alapján kerülhet bemutatásra a feltárt elméleti módszerek hasznossága és azok potenciális eredményessége.

A vizsgálat a pénzügyek és befektetések területén teljes mértékben kezdő, amatőr befektető által kerül elvégzésre annak érdekében, hogy valós, releváns körülmények között reprezentálja a kutatás, a feltárt alapelvek, befektetési logika és lehetőségek használatát, és azok alkalmazásából realizálható hozamot a vizsgált időtávon. Egyértelmű, hogy számtalan megtérülésű és kockázatú befektetési lehetőség érhető el napjainkban. A kutatás célja azonban az, hogy a megtérülést és kockázatosságot olyan konstrukciók esetében vizsgálja, amelyek leginkább ismertek és könnyedén elérhetőek egy kezdő befektető számára, illetve megfelelnek a kérdőívet kitöltők befektetési hajlandóságának és elvárásainak.

A befektető vásárló erejének és élet színvonalának emelésének érdekében fekteti be vagyonát. Ezáltal a bemutatott befektetési formák esetében abszolút elvárás, hogy azok a befektetőt tényleges vagyon gyarapításához vezessék. Ennek ellenőrzésére minden befektetési forma esetében nettó jelenérték számítás módszerével, az elmúlt öt év átlagos inflációjával (2,46%) súlyozva kerül kiszámításra az adott befektetés ténylegesen realizálható hozama. Az elvégzett számítások részletes levezetése a kutatás 9.2-es mellékletében tekinthető meg.

Az elemzésben feldolgozott információk és historikus adatok teljes egészében a Magyar Nemzeti Bank, a KSH, a Yahoo Finance, a Morning Star, a Ycharts, az S&P 500 index, a Dividend Champions, illetve a GuruFocus adatbázisai alapján kerülnek értékelésre és bemutatásra. Használatukra elsősorban egyszerűségük, popularitásuk és ingyenességük miatt kerül sor. Bizonyos honlapok kimutatási módszereiben, közzétett értékeiben minimális eltérések lelhetőek fel, ezáltal mindenképpen indokolt az adatok forrásának ismertetése.

Az elemzés összehasonlítási alapját az öt éves futamidőre vásárolt Magyar Állampapír képezi. Az állampapír vásárlása és öt éves futamideje alatt történő kamatozásának alapul vétele indokolt, mivel a korábban bemutatott magyar jogszabályoknak megfelelően, a Magyar Állampapír vásárlása, annak eladása, adó mentes tevékenység. Az állam a szerződésben meghatározott kamat és a befizetett összeg mértékében megtérítési kötelezettséget vállal, illetve a befektető alapvetően frekvencián, az első évben fél évente, majd évente, fix hozam tudatában hozzáférhet befektetett vagyonához. A befektetés öt éves lejáratára előtti megszüntetése esetében természetesen nem lehet a maximális megtérüléssel számolni. A rendelkezésre álló információk alapján azonban kijelenthető, hogy Magyar Állampapírba történő vagyon befektetése egy kevés munkát és energia befektetést igénylő tevékenység. A vagyon elvesztésének kockázata kijelenthetően sosem nulla, azonban az elérhető konstrukciók vetületében vélhetően a legalacsonyabb. Ezen szempontok figyelembevételével a Magyar Állampapírban történő pénz elhelyezése jó kiinduló alapnak nevezhető a további befektetési lehetőségek mérlegelésének esetében.

5.1. Benchmark

2016-ban, a vizsgált alanynak lehetősége van vagyonát Magyar Állampapírban elhelyeznie, amely az ötödik év végét elérve 5%-os garantált kamatot ígér. A befektetési periódus alatt a korábban már ismertetett rendszerben tehát fél évente, majd az első évet követően évente emelkedik a papír

kamatozása fél – fél százalékkal. Megemlítendő, hogy napjainkban a Magyar Állampapír Plusz kamatozása az öt évet követően, már eléri a 6%-os hozamot.⁷

A 2016-ban elérhető konstrukcióval kalkulálva, feltételezve, hogy a befektető az öt éves periódus alatt nem nyúl a befektetett vagyonához, tehát a félévek és évek végén kapott kamatot is továbbra is gyarapodni hagyja, az ötödik év végén 24,7%-os vagyon növekedés realizálható. Ez tehát azt jelenti, hogy a 2016-ban befektetett vagyon 124,7%-át kapja vissza a befektető 2021-ben. A 124,7%-os megtérülés öt évvel való elosztása esetén az eredmény, 4,93%-os átlagos, éves jövedelmet mutat. A befektetés és a haszon realizálása adó mentes, ezáltal a befektető ténylegesen kézhez kapja az éves 4,93%-os haszonnal realizált összeget.

A befektetések megtérülésének esetében azonban nagyon fontos a befektetés összegének vásárló erejének vizsgálata is. A haszon pontos meghatározásának érdekében az öt éves konstrukció alatt gyarapított, 2021-ben kézhez kapott vagyon diszkontálása szükséges 2016-ra visszamenőleg. A számítás a KSH által közzétett átlagos inflációs adatok alapján az elmúlt öt évre tekintve, éves 2,46%-on történik. A KSH adatai alapján ahhoz, hogy ma ugyan azt a terméket, amely 2016-ban 10.000 Forint volt, ma (2021) 11.289 Forint értékben tudjuk csak megvásárolni. A pénz inflálódásának tényezőjét nem szabad figyelmen kívül hagyni a befektetések mérlegelésének esetében, mivel a pénz elértéktelenedésének tényezője jelentősen rontja a bizonyos befektetések valódi vásárlóierő növelő képességét. Egyértelmű, hogy a befektetőnek érdeke, olyan befektetési döntést hoznia, amelynek megtérülése legalább az éves, átlagos infláció mértékét meghaladja és a futam idő végén javítja a vásárló erejét.

A befektetett vagyon a korábban meghatározott inflációval korrigálva tehát, öt év elteltével, 11,14%-kal emelkedett vásárlóerőhöz juttatja a befektetőt. Ez éves szinten tekintve 2,28%-os hozamot jelent. A Magyar Állampapír tehát az infláció mértékét túlszárnyalja, kockázatosságával lineárisan vett hozama azonban minimális. A befektetések benchmarkjában tehát az abszolút alapvető, gyakorlatilag nulla kockázattal elérhető konstrukció, öt éves futamidőt tekintve, éves szinten, 2,28%-os hasznot biztosít. A befektetés legnagyobb előnye, hogy az biztos körülmények között, magasabb hozamot biztosít mintha a pénzt otthon, vagy egy egyszerű bankszámlán tartaná a befektető. Ezzel ellentétben a szekunder kutatásban és a primer felmérés eredményeiben is látható volt, hogy sokan akár politikai okokból, információ hiányából, bizalmatlanságból vagy egyéb befolyásoló tényezőkből fakadóan még a befektetések ezen formája mellett sem kötelezik el magukat.

5.2. Ingatlan piac

Egyértelmű, hogy az alapok lefektetését követően, olyan befektetési lehetőségek, konstrukciók felkutatása a cél, amelyek a vagyon elvesztésének kockázatosságában, illetve a megtérülés mértékét vizsgálva arányaiban képes megugrani a Magyar Állampapír által kínált 2,28%-os éves inflációval korrigált hozamot. A kérdőíves kutatásban résztvevő kitöltők válaszaiból kiderült, hogy befektetések esetében a válaszadók leginkább ingatlan vásárlás területén gondolkodnának. Az ingatlan vásárlás kétségtől, egy magasabb tapasztalatot, körültekintést igénylő, hosszadalmasabb folyamat, amely befektetés sikerességét számos tényező befolyásolhatja. Ezáltal az ingatlan vásárlás, mint befektetési opció kockázatosságának és megtérülésének rangsorolása egy sokkal inkább szubjektív folyamat. A számítás bemeneti értékeit olyan környezeti tényezők befolyásolják, amelyek megvizsgálása elengedhetetlen a megvásárolni kívánt ingatlan esetében specifikusan. Ennek ellenére az árak vonatkozásában a KSH adatai alapján, a kutatásban kiszámításra kerül egy az ingatlanok, mint befektetési forma kockázatossági és megtérülési rangsorban történő elhelyezését segítő példa szituáció. 2016-ot követő öt éves időszakot vizsgálva összességében elmondható, hogy Magyarország lakás-

⁷ <https://www.allampapir.hu/allampapirok/MAPP/>

piacán az ingatlan árak, új ingatlan esetében, 56,4%-ot, míg használt ingatlanok esetében átlagosan 44,3%-ot emelkedtek⁸.

Az ingatlan vásárlásának pillanatában, a befektető a Nemzeti Adó és Vám hivatal felé, a megvásárolt ingatlan árának 4%-os értékében történő illeték megfizetésére kötelezett. A vásárolt tulajdon esetében a befektető sok esetben közös, biztosítási költség, amortizációs, felújítási, karbantartási költségek megfizetésére kényszerül. Emellett az ingatlan állapotát, annak érintetlenségét, gyakorta felügyelni szükséges. Magának az ingatlan, piaci értékének mozgását számos piaci, és az ingatlan közvetlen környezetében változó tényezők befolyásolják, amelyekre a befektetőnek nincs feltétlenül ráhatása.

Az ingatlan piaci árak emelkedése azonban csupán az egyik oldala az ingatlanokból származtatható bevételeknek. A nem lakhatásra vásárolt ingatlanok esetében a tulajdonosnak lehetősége van az ingatlant mások számára bérbe adni. Megint csak a KSH adataira hivatkozva, az elmúlt öt év adatait tekintve, az országosan szemlélt lakás bérek 39%-ot emelkedtek⁹. Az árak változásában stabil emelkedés tapasztalható. Ezzel ellentétben a kutatás időpontjának, és a pandémiás helyzetnek megfelelően megemlíthető, hogy a lakberek az elmúlt egy éves időszakban több mint 18%-os esést mutatnak. A jövőben azonban ugyan úgy az árak visszapattanása és emelkedése várható.

Az árzuhanást megelőzően az albérlet árak átlagos mértéke 2021-ben 3.142 Forint / négyzetméter / hó¹⁰ áron határozható meg. Az ingatlanpiaci árak átlagos értéke 499.223 Forint / négyzetméter¹¹ Magyarország egész területét tekintve. Ez az ár jelentősen változik a bérelni kívánt ingatlan elhelyezkedésétől, és egyéb tényezőitől függően.

A kutatásban egy iránymutatásként alkalmazható megtérülési becslés kerül kiszámításra, amely az országos átlagos értékeket veszi figyelembe minden esetben. A KSH adatai alapján 2016-ban az ingatlanok átlagos négyzetméter ára 325.000 Forint, míg az átlagos lakbér négyzetméter ára 2.158 Forint.¹² Korábbi felmérések eredményeit felhasználva, a bérbe adók ingatlanjaikat éves szinten átlagosan 10 – 11 hónapra tudják sikeresen bérbe adni. Ezáltal a kalkulációban a jövedelem éves szinten 11 hónapnyi sikeres bérbeadás feltételezésével kerül kiszámításra.¹³ Az ingatlan amortizációs és egyéb költségeinek becslésére az ingatlan árának minden évben korrigált 2%-a kerül felszámolásra. Az ingatlan befektetés kezdeti értékéhez hozzáadódik az ingatlan árának 4%-os értékében felszámolt illeték, illetve minimum 1%-os értékében számított ügyintézési költségek.¹⁴ A bérbeadásból származó jövedelem után a tulajdonos 15%-os személyi jövedelemadó fizetésére kötelezett. Az ingatlan értékesítése az ötödik éven túl adómentes tevékenység. Ezen attribútumok, illetve a KSH által meghatározott értéknövekedési mutatók figyelembevételével, a tulajdonos az ötödik év végén 128%-os érték növekedést realizálhat. Amely éves szinten, 5,5%-os tényleges vásárlói erő növekedést jelent. (9.2-es melléklet)

Az ingatlan vásárlás kétségkívül a bemutatott befektetési formák költségesebb oldalán helyezkedik el. Az ingatlan piacra történő beszállás, sok esetben jelentős alaptőkét igényel, amely adott szituációban nem feltétlenül adott. Amennyiben a befektető hitelből vásárol, befektetési céllal ingatlant, a szakértők körében elterjedt ökölszabály, hogy csak olyan ingatlant érdemes vásárolni, amely esetében a kiadásból származó bevétel fedezi a felvett hitel törlesztő részletét. Ebben az esetben az adott ingatlanra specifikusan alkalmazott kockázat elemzés és megtérülési kalkuláció elengedhetetlen, hogy a befektető fel tudja mérni, hogy reálisan, valós piaci körülményeket figyelembe véve, mekkora az a havi

⁸ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/lakaspiacar/20211/index.html>

⁹ https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/lakberindex_szamitas/2101/index.html

¹⁰ <https://www.napi.hu/ingatlan/alberleti-arak-ingatlan-2021-budapest-videk.733140.html>

¹¹ <https://www.ingatlanet.hu/statisztika/Magyarorsz%C3%A1g>

¹² https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/lakberindex_szamitas/index.html

¹³ <https://elemzeskozpont.hu/ingatlan-befektetes-megterulese-megterulesi-szamitas-es>

¹⁴ <https://elemzeskozpont.hu/ingatlan-befektetes-megterulese-megterulesi-szamitas-es>

jövedelem, amelyre az ingatlan kiadásával számíthat. A kiszámolt értékeket sok esetben az egyes kockázatok bekövetkezési valószínűségével érdemes súlyozni, a tisztánlátás érdekében.

Összefoglalva tehát, az ingatlanokba történő vagyion befektetése, a Magyar Állampapírnál magasabb hozam elérésére ad lehetőséget. Vitathatatlan azonban, hogy az ingatlan vásárlási, fenntartási, értékesítési folyamata számos, előre nehezen mérhető kockázatot rejt magában. Az ingatlan piacon való sikeres befektetések kezelésének esetében, kijelenthető, hogy elengedhetetlen a megfelelő informálódás, a talpraesettség és a megfelelő tapasztalat megszerzése. Egyértelmű, hogy a folyamat szignifikánsan több energia befektetését igényli, mint a Magyar Állampapírokba történő pénz fektetése.

Érdekes, hogy ennek ellenére a szekunder és primer kutatás eredményeiben is a válaszadók az ingatlan piacon történő befektetés irányába húznak. Feltételezhetően ennek oka, hogy alapvetően az ingatlanok esetében mindenki stabil, akár élethosszon át tartó befektetési lehetőséget lát. Kijelenthetően, a mindennapi életből fakadóan, az ingatlanokról van lehetősége a lakosoknak a legmagasabb szintű, ám sok esetben felszínes tudást megszerezniük. Az tehát köztudott, hogy az ingatlanokba történő vagyion fektetése hosszútávú, stabil döntésnek tűnik, azonban feltételezhető, hogy a fiatal kitöltők már nem feltétlenül tudnák, hogy hogyan is kell pontosan elindulni az ingatlan vásárlás útján, melyek azok a tényezők, amelyekre oda kell figyelni, melyek azok a kockázatok, amelyek a sikeres befektetés útját állhatják. Ebben a szituációban kijelenthető, hogy az információ hiánya, vagy annak felszínes megléte, más befektetési formákkal ellentétben, az ingatlan piacon történő beruházás opcióját, pozitív irányba lendítette előre a válaszokban.

5.3. Részvények

A szervezetek, és részvényeiknek értéke, jövőbeni megtérülése, számtalan módszer és elv mentén értékelhető. A befektetők számára ma már ingyenesen elérhető, vagy akár fizetős honlapok biztosítják a döntéshez szükséges információk tömkelegét. A kutatásban vizsgált alanyok gyakorlatilag, egyetlen saját számítás elvégzése nélkül lehetősége van a részvényeket értékelnie és saját portfóliót felállítania. Egyértelmű, hogy a befektető számtalan stratégiát követve sikerrel kereskedhet, és magas haszonra tehet szert a részvényekbe történő vagyion befektetésével. A jövőre vonatkozóan kijelenthető, hogy lehetetlenség megmondani, mely stratégia az, amely a legtöbb hasznot fogja hajtani. A kutatás semmiképpen sem konkrét részvények megvásárlásának ajánlására tesz kísérletet, legfőképp, hogy a 2016-tól, napjainkig vett historikus periódus kerül elemzésre, és nem a jövőre való tekintettel készül becslés.

A korábban feltárt, vállalatok részvényeinek értékelésére vonatkozó lépések végig kísérik a befektetőt, hogy képes legyen a saját preferenciái mentén stratégiát kialakítani és megfelelő döntéseket hozni a kockázattűrő képességének megfelelően.

A dripinvesting.org oldalát megnyitva és letöltve a dividend champions táblázatot, a leendő befektető elé tárulnak azon vállalatok, amelyek már legalább 25 éve, töretlenül, minden évben emelik a kifizetett osztalék mértékét. A felállított szabályokon természetesen a befektető saját preferenciái szerint enyhíthet, de most kizárólag olyan vállalatok kerülnek értékelésre, amelyek 2016-ban már legalább 25 éve töretlenül emelik a kifizetett osztalékot. Ezen vállalatok esetében, elég nagy esély van arra, hogy ez a jövőben is így fog történni. A dividend champions táblázatban amerikai vállalatok szerepelnek.

A pandémia kapcsán jelentős tanulság, hogy érdemes olyan vállalatokat keresni, amelyek termékeire, szolgáltatásaira, bármilyen elképzelhetetlen esetben is, nagy eséllyel, továbbra is igény van. A listát görgetve, és figyelembe véve, hogy érdemes lehet elsősorban olyan vállalatokat keresni, amelyeket a befektető személyesen is ismer vagy legalább már hallott róla, kiemelkedik az AT&T telekommunikációs, a Chevron és ExxonMobil olaj és földgáz, a Clorox tisztítóipari, a Colgate és Proctor & Gamble személyes higiéniai foglalkozó, a Walmart és a Target kereskedelmi, a Pepsi és a Coca-Cola ital gyártó, és a McDonald's étterem franchise üzemeltetésével foglalkozó vállalatok. Az ismeretség és az informálódás hiányában tehát, első körben ezek a vállalatok lehetnek azok, amelyekben a példában vizsgált alany leginkább megbízni képes.

A korábban meghatározott szabály rendszert követve a kiválasztott vállalatok mindegyike megugorja az S&P 500-as index értékének legalább 1,5-szeresét. A kiválasztás 4. szabályának, miszerint a vállalat jelenlegi osztalék hozamának és az elmúlt éves emelés összegének az összege minimum 9% legyen, már a vizsgált vállalatok közül számos nem felel meg. Az értékelésben a Chevron, a Coca-Cola Company, az ExxonMobil, a PepsiCO, és a Target marad bent. A free cash flow, osztalék kifizetéshez viszonyított aránya a Chevron Corp., a Coca-Cola Company, és a Pepsi esetében meglehetősen magas. Bár még nem mutatnak trendszerű csökkenést, a magas kifizetetttség aránya a jövőben az osztalék fizetés növelés arányának csökkenését indikálhatja. Az ExxonMobil és a Target esetében az osztalék kifizetés aránya is reális, illetve az osztalék növekedésének historikus adatai sem mutatnak trendszerű csökkenést.

A példában ismertetett vállalatok listáját csupán a dividend champions excel tábla áttekintésével sikerült jelentősen szűrni. Az ExxonMobil, Yahoo Finance, vagy GuruFocus oldalára rátekintve tisztán látható, hogy a vállalat bár az osztalék fizetési politikáját tekintve megfelelt az elvárásoknak, nem feltétlenül tartozik azon szervezetek közé, amelyekbe 2016-ban a befektetés előtt álló alany szívesen fektetne. A vállalat a megelőző években sem igazán mutatja, azt az elvárt, prosperáló növekedést, eladósodottsági rátája a piaci átlagnál jelentősen rosszabb, és a vállalat bevétele, illetve befektetési mutatói 2016-ot megelőzően stabil csökkenést mutatnak. Ezzel ellentétben a Target, elmúlt éves mutatói sokkal inkább megfelelnek az elvártaknak. A vállalat alapvetően stabil növekedésről számolhat be a 2016-ot megelőző években, a szervezet realizált adózás utáni eredménye stabil, hosszútávú tartozásainak mértéke csökkenést mutat. A vállalat méltó lehet arra, hogy további vizsgálódás alá essen, a befektető áttekintse a menedzsment által közzétett beszámolókat, és a vezetési politikát.

Összességében elmondható, hogy a kutatás korábbi szakaszában bemutatott gyors lépéseken keresztül, a befektetésre vizsgált vállalatok köre meglehetősen hatékony és gyors módon szűkíthető. A megtérülési számítás elvégzése, feltételezve, hogy a befektető 2016.07.01-én 100 \$-os értékben vásárolt a korábban felsorolt részvényekből, majd azokat öt éven keresztül, a kapott osztalék hozamokat visszaforgatva ugyan azon részvény vásárlásába, kiderül, hogy a Target esetében az elérhető átlagos éves hozam 42,6% volt. Ez az öt éves időtartamra nézve a befektetett vagyon körülbelül meg négyszerezését jelenti. (9.2-es melléklet) Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy az Exxon kizárólag a dividend champions táblázata alapján bekerült a potenciális befektetések listájára, azonban azon kevés vállalatok között zárt az ötödik év végén, amelyek inflációval korrigált megtérülése a befektető számára veszteséget termelt volna összességében. Kulcsfontosságú tehát a vállalat pénzügyi kimutatásainak és alapvető mutatóinak is legalább felületes áttekintése a megfelelő döntés meghozatalának érdekében.

Ábra 8: A vizsgált részvények érték növekedése, 5 éves időszak alatt

Forrás: Yahoo Finance

Kijelenthető tehát, hogy az elvégzett próbaelemzés során a defenzív befektetői szabályrendszer maradéktalan követése, az osztalék fizetési politika, illetve a vállalat, számviteli kimutatásainak áttekintése megszurta a befektetésre alkalmas vállalatok listáját, és a befektető számára valóban rávilágított azon vállalatra, amely az öt éves periódust követően a legnagyobb megtérüléssel kecsegtetett. Kiemelendő, hogy a pandémiás helyzet jelentősen közrejátszhatott az adott vállalatok értékeltségének mozgásában. A Target, a Procter & Gamble, a Pepsi, a Coca-Cola, és a McDonald's, természetesen mind olyan vállalatok, amelyek termékeire és szolgáltatásaira a korlátozások alatti időszakban is ugyan akkora, vagy még nagyobb szükség volt. Az ExxonMobil esetében a pandémiás helyzet még inkább csökkentette a vállalat értékét, azonban a szervezet már a vírust megelőző periódusban is stabilan, évről évre csökkenő nyereséget produkált. Az azonos iparban működő Chevron Corp, a pandémiás időszak alatt is jelentős befektetői megtérüléssel büszkélkedhet. A kedvező osztalék fizetési politika és a globális krízis kedvező helyzete végül a vizsgált vállalatok közül a Target-et emelte a csúcsra, az átlagos éves hozam szempontjából.

Egyértelmű, hogy a dividend champions lista sok másik, az elvégzett példa elemzésében nem értékelt vállalatot foglal magába, amelyek lehetségesen akár még nagyobb hozam elérésére adhattak lehetőséget az elmúlt években. Az elemzésbe olyan vállalatok kerültek be, amelyeket a vizsgált alany ismert, ezáltal nagyobb bizalommal kezelt. Az ismeretlen cégek esetében a kutakodás és az elemzés, jobb esetben a vállalat, annak tevékenységének, és célkitűzéseinek alapos megismerésével kezdődik.

Visszatekintve a defenzív befektető által alkalmazandó instrukciókra, egy kulcsfontosságú lépés nem került figyelembe véve a megtérülés kalkulálás során. A részvényekbe való befektetés megtérülésének mértékét nagyban befolyásolja a beszállás időpontjában realizált részvény értéke. Egyértelmű, hogy egy relatív olcsón vásárolt részvény, egy jó minőségű, prosperáló vállalatban sokkal magasabb megtérüléshez vezethet, mint ugyan azon részesedésnek a magas áron történő beszerzése. Ezáltal a befektetőnek mindenképpen érdeke, befektetési során olyan átmeneti időszakokat keresni, amikor az egyébként egyértelműen sikeres és stabil növekedést mutató vállalatok részvényei, egy esetleges, nem várt esemény következtében leértékelődnek.

A vásárlás megfelelő pillanatának a megtalálása azonban rendszeres informálódást, és kitartást igénylő folyamat. Bizonyos befektetők számára ajánlott lehet a befektetni kívánt összeg azonos időközönként, részleteiben történő befektetése. Ez a megoldás azok számára megfelelő lehet, akiknek nem áll rendelkezésükre jelentős, szabadon befektethető tőke, illetve nem kívánnak a befektetés megfelelő időpontjának megtalálásával foglalkozni.

Az állami szabályozások figyelembevételével a Nemzeti Adó és Vám Hivatal irányában a részvény tulajdonosa, a megszerzett osztalék után 15%-os személyi jövedelem és 17,5%-os szociális hozzájárulási adó megfizetésére köteles. A szociális hozzájárulási adó maximális értéke éves szinten maximum 598.920 Forint. A szociális hozzájárulás maximális éves szintjének elérésébe azonban a munkabérral szerzett kereset is beleszámít és ezáltal kiváltható.¹⁵ Lényeges, hogy az adókötelezettség a nyereség realizálásakor, és nem a pénz kivételekor keletkezik, ezáltal az osztalék kifizetések teljesülése után, illetve a részvények haszon megjelenését követendő egy éven belül, a nyereség értékét be kell vallani.

A részvényekkel való kereskedés általában bróker cégeken keresztül történik, amelyek bizonyos esetekben számlakezelési, tranzakciós, illetve egyéb költségeket számolnak fel. Ezek a tényezők mind

¹⁵ 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról

2018. évi LII. törvény a szociális hozzájárulási adóról

NAV Ügyfélszolgálat

a részvényekbe való fektetésből realizálható haszon értékét csökkentik, ezáltal az adózás és a fizetendő költségek területén is indokolt a megfelelő tájékozódás.

5.4. Befektetési alapok, előre összeállított portfóliók

A kérdőíves kutatásból alapvetően kiderült, hogy a vizsgált sokaság összességében elutasítja az előre összeállított banki, online elérhető portfóliók vásárlását. A banki ügyintéző, illetve online tanácsadók irányába a bizalom teljes hiánya tapasztalható. Ezáltal a bank által kínált konstrukciók elítélése nem meglepő eredmény.

Magyarország bankjai, meglehetősen széles körben kínálják a saját szakértőik által kezelt portfóliókat, a meglehetősen alacsony kockázatúaktól, az általában magasabb kockázatú, magasabb megtérülést biztosító lehetőségekig.

A kereskedelmi bankok az általuk felkínált konstrukciók esetében rendszeresen közlést tesznek azon szakértők neveit, akik az adott portfóliók kezeléséért felelősek. Ezekről a megbízott személyektől jobb esetben személyesen, vagy egyéb szöveges formákban kérdezni és egyeztetni is van lehetőség. Kihangsúlyozandó a portfóliót kezelő személyek célkitűzéseinek, hátterének megvizsgálásának fontossága. Azon kérdések feltétele és megválaszolása, amelyek a kutatás előző fejezetében kerültek megfogalmazásra.

Az előre konstruált portfóliókba történő vagyon fektetése leginkább Lowell Miller, „Diverzifikáljunk! A tojásainkat tartsuk több kosárban!” stratégiáját valósítja meg. A befektető válláról ezáltal lekerül a teher, a piacot nem saját magának kell elemeznie és keresnie a befektetésre alkalmas időpontokat. A kereskedelmi bankok és számtalan online bróker cég, gyakorlatilag a legkevésbé kockázatos és alacsony kockázatú portfólióktól kezdve a nagyon magas volatilitású, magas hasznú, magas kockázatú portfóliókig terjedően, teljes palettát rendelkezésre bocsát a befektető számára. Az adott portfóliók megtérülése az azokat alkotó részvények együttes teljesítményéből épül fel.

Fontos azonban kihangsúlyozni, hogy a részvény vásárláshoz hasonlóan, a banki portfóliók esetében is meghatározó a vásárlás időpontja. Egyértelmű, hogy amennyiben magának az összeállított konstrukciónak az értéke éppen átmenetileg alacsony, adott pénzürtéken a befektető nagyobb mennyiségben tudja bevásárolni magát, mint amikor a portfólió értéke magasabb. Ez a tényező azonban sok esetben nehezebb helyzetet teremthet, hiszen a portfólió sok eltérő vállalat értékeltségéből adódik össze, ezáltal a befektetésre tökéletes időpont még nehezebben megtalálható.

A kereskedelmi bankok és online bróker cégek általában a kezelt portfóliók után kezelési költséget, illetve a kivételkor, bizonyos, előre meghatározott haszon járadékot számolnak fel. Emellett a már megszokott, a NAV felé történő, 15%-os személyi jövedelemadó fizetésére kötelezett a befektető, amelyet sok esetben a vagyont kezelő pénzintézet automatikusan levon és befizet. Amennyiben a portfólióban osztalékot fizető vállalat is található, abban az esetben a realizált osztalékok után is köteles a befektető adózni, még abban az esetben is, hogy ha az osztalék automatikusan visszaforgatásra kerül.

5.5. Kriptoaluták

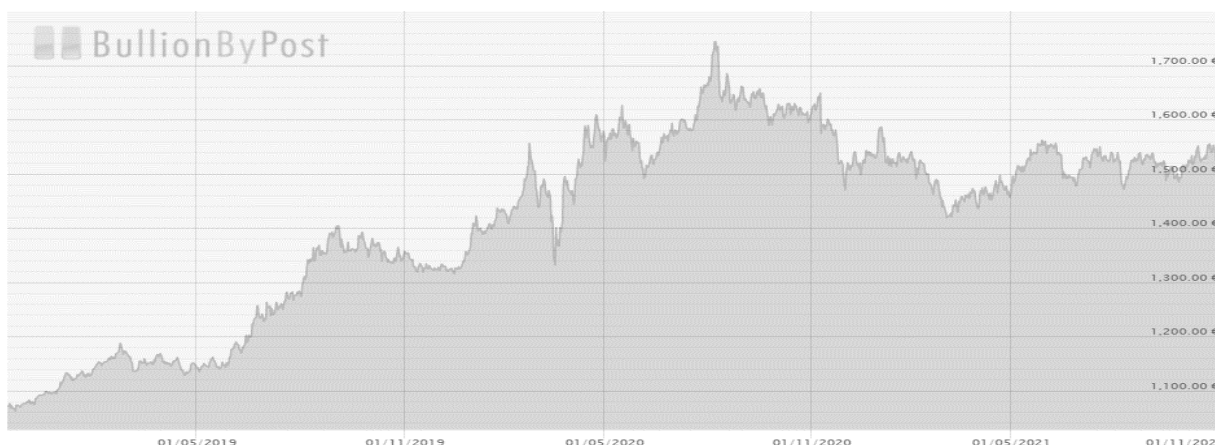
A kriptoaluták a primer kutatás eredményei alapján abba a csoportba esnek, amelyet a kitöltők se nem igazán elvetni, se nem elfogadni nem tudtak. Alapvetően a befektetési formák ezen fajtájához az egész világon fellelhető egy ilyen fajta megosztó hozzáállás. A kriptoalutákkal kapcsolatos vélemény alkotás, és a jövőjével kapcsolatos várakozások és elvárások továbbra is meglehetősen ellentmondásosak és kiszámíthatatlanok. Csak a tényeket figyelembe véve azonban, ugyanannak a 2016-ban 672 \$ körül

mozgó 1 darab Bitcoinnak, 6 év elteltével az ára 61.892 \$¹⁶, amely az értékben történő 92-szeres vásárlóerő növekedést jelenti. Ez alapján elmondható, hogy leginkább a híresebb kriptovaluták hosszútávú befektetés formájában, meglehetősen magabiztosan működnek a múltbeli tapasztalatok alapján. (9.2-es melléklet)

A kriptovaluták újdonságának és alapvetően minimális korlátozottságának köszönhetően a rájuk vonatkozó szabályok és adózási törvények is rendszeresen változáson esnek át. A kutatás lezárásának évében a kriptovaluta értékesítése, egyéb jövedelemként adózik. Nem vonatkozik rá külön törvény. Ezek alapján 15% SZJA-t és 17,5% SZOCHO-t szükséges fizetni a nyereség után. Adózás esetén a kriptovaluta értékét Forint értékre szükséges átváltani. Ezen levonások tehát a részvényekhez hasonló mértékben csökkentik a befektető által realizálható hozamot.

5.6. Arany

A szakirodalmi áttekintés alapján az arany vásárlás egy kevésbé ajánlott befektetési forma. Biztosítékként való, bizonyos százalékban történő tartását azonban nem vetik el a befektetési szakértők. Volatilitása miatt meglehetősen nehéz konklúziót vonni a potenciális megtérüléséről. Kijelenthető, hogy az elmúlt több 10 évre visszatekintve az arany árfolyama stabil emelkedést mutat. A nemesfém elsősorban gazdasági válságok, háborúk áthidalására alkalmas. Az arany árára a pandémiás időszak alatt is a jelentős növekedés a jellemző. A vizsgált időszakban (2016 – 2021) befektetési céllal vásárolt arany tényleges, éves megtérülése 3,2%. (9.2-es melléklet)

Ábra 9: Arany értéknövekedése 2019-et követően

Forrás: Bullionbypost.eu

A bemutatott hat fő befektetési formán túl, a kérdőívet kitöltők, több mint 85%-a nyilatkozta, hogy más, a felmérésben nem megemlített és részletezett befektetési formák esetében teljességgel kizárja a befektetési döntés meghozatalát. A kutatás alapsokasága alapján tehát állítható, hogy a bemutatott befektetési formák azok, amelyek a leginkább ismertek a befektetők körében. Elmondható tehát, hogy a bemutatott befektetési formákat a kitöltők jelentős része ismeri, a válaszadók azonban csupán kisebb aránya rendelkezik róluk részleteibe menő információkkal. A kitöltők esetében tanácsstalanság, döntésképtelenség volt tapasztalható a számukra megfelelő befektetési forma megválasztásával kapcsolatban. A kérdőívet kitöltők válaszai alapján a bemutatott hat befektetési lehetőség felelhet meg leginkább a vizsgált sokaság érték rendjének. Azonban ezek közül is még bizonyos elemek további információ közlésre, oktatásra, bizalom építésre szorulnak.

¹⁶ <https://finance.yahoo.com/quote/BTC-USD?p=BTC-USD&.tsrc=fin-srch>

6. EREDMÉNYEK ÉS JAVASLATTETEL

A kutatás során kiderült, hogy a pénzügyi befektetések sikerességét sok esetben az emberi érzelmek, az intuitív döntéshozás és egyéb általánosan körül határolható viselkedési formák befolyásolják. A részvény piacon megjelenő vállalatok értékeltsége, a befektetők érzelmeitől jelentősen függ. A vállalat pillanatnyi megítélése szignifikánsan befolyásolhatja annak értékét a tőzsdén, még abban az esetben is, ha az adott ingadozást kiváltó események semmilyen kapcsolatban sem állnak a vállalat jelenlegi vagy akár jövőbeli teljesítményével. Nyájhatásnak nevezhető a gyakran előforduló esemény, amely keretein belül a befektetők mindenféle reális indoklás és tájékozódás nélkül, egy bizonyos személy nyilatkozatára, hírré, vagy csupán a részvény ármozgására reagálva részvényt vásárolnak vagy eladnak. A nyájhatás az emberi természetből következik, ám a tömegek követésén való felülkerekedés alapvető feltétele a sikeres befektetések kezelésének.

A szakirodalmi áttekintés és a kérdőíves primer kutatás is rámutatott, hogy a magyar társadalom kijelenthetően kockázat kerülő. A beérkezett válaszok alapján a befektetések megválasztása során a legmagasabb prioritást a minimális kockázat és a bizalom képezi. A kérdőíves kutatásban résztvevő 928 kitöltő több mint két harmada nem rendelkezett a kitöltés pillanatában jövedelmet termelő tőkebefektetéssel.

A kutatás eredményeként kiemelendő a tájékoztatatlanság és a pénzügyek területén észlelhető bizalmatlanság tényezője. A szakirodalmi áttekintés rámutat, hogy a bizalmatlanság és a kockázatosság a megfelelő tájékozódással csökkenthető. A kitöltések jelentős része a preferált befektetések kiválasztásában is, valóban a kockázat kerülés és a befektetések irányában érzett bizalmatlanságról tett tanúbizonyosságot. A szekunder kutatásban bemutatott felméréshez hasonlóan a kérdőíves kutatás válaszadói is az ingatlan befektetéseket és a vállalkozás indítást, mint befektetési formákat preferálták kimagaslóan. Hiába az állampapírok elhanyagolható kockázatosága, az a megkérdezettek preferenciájában csupán a részvények és kriptovaluták vásárlása mögött helyezkedik el. Kutasi Gábor és csapatának felmérése mutatott rá, hogy válaszadók jelentős része nem volt tisztában az állampapírok garantált garanciájával, ezáltal az állampapírok alacsony kockázatosága nem közzismert tény. A Magyar Állampapír esetében a politikai tényező is megjelenik, mint elutasító faktor.

A magyar állampolgárok terveznek a jövővel, pénz spórolnak, azonban azt kevésbé fektetik be. A primer felmérésből kiderült, hogy a megkérdezettek leginkább a felsorolt befektetési formákban fontolnák meg vagyonuk elhelyezését.

A kutatás második szakaszában, a kitöltői válaszokra építve tehát feltárássra kerültek a leginkább preferált befektetési formák feltételei, illetve megtérülési lehetőségei a 2016 – 2021-es időtávot tekintve. A magyar társadalomnak tehát érdeke lenne, hogy befektetési döntéseket hozzon ezáltal növelve a rendelkezésre álló vagyonát, illetve saját életszínvonalát. A kutatás alapján azonban a befektetési döntések meghozatalának hiánya az alacsony informáltságra vezethető vissza.

A befektetések megkezdésének és sikeres kezelésének tehát első lépése mindig a tájékozódás. Az áttekintett szakirodalom jelentős alakjai egyetértenek, hogy a befektetőnek ki kell tudnia építenie a saját preferenciáit, stratégiáját, amely kezelése mellett továbbra is magabiztos és nyugodt lehet, ezáltal csökkentve az érzelmi alapon történő hibás döntéshozás valószínűségét. A befektetések során sok esetben kulcsfontosságú tényező a kivárá. A befektetési döntéseket csak a megfelelő pillanatban, a bemutatott feltételek teljesülése mentén ajánlott meghozni. A befektető csak akkor lehet magabiztos, ha a vagyonát általa ismert, megbízható területen helyezi el, amelynek célkitűzései megegyeznek a befektető szemlélet módjával.

A kérdőívet kitöltők válaszaik alapján leginkább az ingatlan vásárlást, a saját vállalkozás indítását, részvényekbe, kriptovalutákba, állampapírba és aranyba történő befektetéseket tartották a legelképzelhetőnek. Pénzügyi tanácsokban leginkább a közeli családra és barátokra hallgatnak, míg a banki és pénzügyi szakértők esetében bizalmatlanság és elutasítás volt tapasztalható. Ezáltal a bankok és egyéb bróker cégek által kínált és összeállított részvény portfóliók esetében a válaszadók jelentős

ellenszenvet tanúsítottak. A kutatás utolsó szakaszában a preferált befektetési formák, a velük kapcsolatban feltárt, leginkább elterjedt kezelési stratégiák alkalmazásával kerültek értékelésre, kockázatosági és megtérülési szempontból. A várható hozam számítások összefoglaló eredményei az alábbi táblázatban olvashatóak.

Befektetési forma	Vásárlói érték növelés (éves átlag)	Volatilitás	Informáltság igénye / Kockázatosság
Magyar Állampapír	2,28%	Alacsony	Elhanyagolható
Ingatlan	~ 5,5%	Közepes	Közepes
Részvények	~ 42,6%	Magas	Magas
Arany	3,2%	Magas	Közepes
Kriptoaluta	~ 1369,2%	Magas	Magas

Táblázat 1: Befektetési formák megtérülése

Forrás: Saját számítás, 9.2. melléklet, Saját szerkesztés

Az elvégzett kalkulációk eredményei alapján kijelenthető, hogy a kutatásban bemutatott befektetések mindegyike képes a befektető vagyonának tényleges érték növelésére. A befektető bármely konstrukció választásával képes felülkerekedni az infláció által okozott vagyonának értékcsökkenésén. A Magyar Állampapírban történő vagyon elhelyezése gyakorlatilag a vagyon elvesztés kockázata nélkül kínálja ezt a lehetőséget. Ezáltal megállapítható, hogy a befektető számára mindenképpen megérné a megtakarított pénzt elhelyezni legalább a magyar állam által kínált lehetőségek egyikében.

Az ingatlan befektetések menedzselése bár több energiát és tájékozódást igényel, kijelenthetően a befektetések egy stabil formáját kínálják. Az ingatlan piac és a bérbeadás árainak stabil növekedését tekintve az elmúlt években elmondható, hogy az ingatlan vásárlás a Magyar Állampapír megtérülését túl szárnyalni képes, részvény és kriptoaluta befektetéseknél kevésbé kockázatos és volatilis befektetési forma. A magyar társadalom általi preferenciája alapvetően alátámasztott és érthető.

A részvények és kriptoalutákba történő vagyon befektetése bár jelentősen nagyobb hozam elérésével kecsegtet, azok sikeres és magabiztos kezeléséhez jelentős tájékozódásra és érzelmi stabilitásra van szükség. A kérdőíves kutatás alapján a felmértek nem rendelkeznek a szükséges tudással a részvények és kriptoaluták befektetésének terén, ezáltal a kitöltők jelentős része elveti azt, túl kockázatosnak tartja. A magyar társadalom által érzékelt kockázatosság csökkentése, a pénzügyi tájékozottság növelésével lenne elérhető.

A kutatási eredmények rámutatnak, hogy bár az arany nem feltétlenül nevezhető klasszikus értelemben vett befektetési formának. Válságos, gazdaságilag nehéz időszakokban a gazdasággal való ellentétes mozgása jelentős haszonhoz juttathatja a befektetőt, ezáltal elősegítve az időszak átvészelését. Ezzel ellentétben az arany tárolása és biztosítása költséges tevékenység. Az aranyban történő vagyon tartása mindenképpen körültekintést és megfontoltságot igénylő tevékenység.

A feltárt befektetési formák mellett a kérdőíves felmérés rámutatott, hogy a válaszadók a saját vállalkozás indításának ötletét sem vetik el. A vállalkozások sikeres kezelése egy megint csak tájékozódást, sok energiát igénylő, kockázatos tevékenység. Ezzel szemben azonban kijelenthető, hogy a szekunder és a primer kutatás eredményei alapján is, a társadalom sokkal inkább maga preferálja kezelni a befektetésre szánt vagyonát. A bankok, bróker cégek, pénzügyi szakértőkkel szemben érzett

általános ellenszenv, és bizalmatlanság alapján értékelődhet fel az egyéb befektetési formák esetében érzékelt kockázatosság.

Elmondható tehát, hogy a magyar háztartásoknak érdeke lenne pénzügyi tudatosságuk fejlesztése és ezáltal az átlagos életszínvonaluk emelése. A magyar társadalom kockázat kerülő, a felmérések során leginkább általa ismert, tradicionálisnak tekinthető, saját maga által kezelt, alacsony kockázatúnak érzékelt befektetési formákat preferál. Megjelenik az informátlanságból fakadó bizalmatlanság és félelem a modern kor alternatív, könnyedén elérhető befektetési formáival szemben. A magyar társadalom leginkább a kemény munkán keresztül szerzett vagyont értékeli. Elítéli a könnyebbnek, nem természetesnek ítélt útvonalon szerzett vagyont és az azt birtokló embereket. A kérdőíves kutatást kitöltők körében jelentős a bizalmatlanság a pénzügyi intézmények, tanácsadók és az általuk ajánlott lehetőségek irányában.

A Magyar Nemzeti Bank már 2016-tól kezdődően felismerte a tájékozottság növelésének igényét. A magyar gazdaságnak is egyértelmű előnye lenne amennyiben az állampolgárok sokkal inkább sikeresen fektetnék be vagyonukat az állam által kibocsátott állampapírokba vagy egyéb befektetési lehetőségekbe, amelyekből származó nyereségük után adóznak. Az MNB Oktatási füzetek formájában¹⁷, teljesen elemi szintről indulva publikálja a befektetéshez szükséges oktató anyagait, amelyek megírására neves magyar pénzügyi szakértőket és befektetőket kérnek fel. Emellett a magyar bankok már egyre inkább összpontosítanak az emberi tényező figyelembevételére. Sok esetben lehetőséget biztosítanak a befektetési alapjaik kezelőivel való kommunikációra, kérdések feltételére, tájékozódásra. A pénzügyi intézetek törekednek arra, hogy a befektetések területén valóban érdeklődők megértsék a befektetések működését, és megfelelő, értő döntéseket tudjanak hozni. Elmondható tehát, hogy a kutatás eredményeként feltárt, befektetések elutasításával kapcsolatos két jelentős probléma az információ hiány és a bizalmatlanság, a pénzügyi intézetek által is ismert probléma, és annak megoldására törekszenek.

A fiatalok egyre nyitottabbak az alternatív befektetési formák kipróbálására. A modern technológia fejlődésével párhuzamosan a befektetési tevékenységek leegyszerűsödésének következtében, ma már a részvények, kriptovaluták vásárlása percek alatt elvégezhető tevékenységgé válik. Kiemelten fontos tehát, hogy a pénzügyi intézetek tartsák a lépést a befektetési lehetőségek alakulásával. Dolgozzanak továbbra is az ügyfelekkel történő bizalom kiépítésén. Biztosítsanak a befektetőik számára minél inkább közérthetőbb tanulmányokat, amelyek átolvasásával gyorsan és célrátörően meg lehet érteni az adott konstrukció működését, várható kockázatait és elvárható eredményeit. A befektetőkkel való kommunikáció, a portfólió kezelők transzparens tevékenysége és elérhetősége alapvetően jó irány a társadalmi elköteleződés növelésében. A pénzügyi intézeteknek törekedniük kell arra, hogy tájékoztatásukat mind inkább kiszélesítsék. Akár pénzügyi szakértők felkérésével már megjelenjenek közép iskolai tájékoztató jellegű előadásokon, hogy a fiatalok minél hamarabb releváns tudást szerezzenek a számukra elérhető befektetési formákról.

¹⁷ <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/korabbi-kiadvanyok/oktatasi-fuzetek>

7. KONKLÚZIÓ

A kutatás szakirodalmi áttekintés és kérdőíves felmérés eredményei alapján méri fel a magyar társadalom befektetésekhez, illetve kockázat vállaláshoz való hozzáállását. A befektetési döntések meghozatala során a befektetőt olyan érzelmek és külső, döntését befolyásoló hatások érhetik, amelyek eltéríthetik vagyonának megfelelő, reális menedzselésétől. A kutatás a magyar társadalom körében felmért befektetési preferenciák alapján, a hiányos pénzügyi informálódás csökkentését tűzi ki célul. Bemutatásra kerülnek a leginkább közismert befektetési formák sikeres kezeléséhez szükséges alapvető ismeretek, stratégiák, illetve olyan érzelmi tényezők, amelyek leküzdése elengedhetetlen a befektetett vagyon gyarapításához. A kutatás jövőre való tekintettel kitűzött célja a fiatalok pénzügyi és befektetésekkel kapcsolatos tájékozódásának elősegítése rövid, érthető oktató anyagokkal, illetve az itt bemutatott kutatási eredmények kiszélesítésével és terjesztésével.

A megkérdezettek körében kijelenthető, hogy a leginkább preferált befektetési formák közé az ingatlan vásárlás és a saját vállalkozás indítása tartozik. Annak ellenére, hogy a magyar állam által kibocsátott állampapírok kockázatosága elhanyagolható, a válaszadók a részvények és kriptovalutákba történő pénz befektetés lehetőségét magasabbra értékelik. Megállapítható, hogy a szükséges információk hiányában a társadalom számára kevésbé ismert, vagy újnak tekinthető befektetési formák esetében érzékelt bizalmatlanság, és érzékelt kockázatoság felértékelődik. Míg a szakirodalmi áttekintés rámutat, hogy ezen tényezők a szükséges tudás és tapasztalat megszerzésével arányosan csökkenthetőek.

A magyar társadalomnak tehát érdeke, hogy tudását és informáltságát növelje, a köztudatban újnak tekinthető, sokkal inkább kockázatosnak vélt befektetési formák területén is. A Magyar Nemzeti Bank és a pénzintézetek jelentős hányada már dolgozik azon, hogy hiánypótló tájékoztató anyagok, illetve a transzparens kommunikáció segítségével csökkentse az ügyfelek részéről érzékelt ellenszenvet és bizalmatlanságot. Ezáltal várhatóan a jövőben, a fiatalok körében egyre inkább növekedésnek indulhat a befektetési kedv, akár ma még kevésbé preferált befektetési formák területén is. A pénz és oktatási intézményeknek törekedniük kell a fiatalok már időben történő pénzügyi tájékoztatására. A pénzintézeteknek, felkért szakértők, vendég előadások segítségével már akár középiskolák látogatásával meg kell, jelenniük a fiatalok életében. Fontos, hogy a fiatalok már minél korábban betekintést nyerjenek a pénzügyek világába, tisztában legyenek lehetőségeikkel, hogy vagyonukat a jövőben mind inkább sikerrel tudják kezelni.

8. IRODALOMJEGYZÉK

1. Ann HENSMAN – Eugene S. SMITH. (2010): Intuitive decision making in banking and finance. *European Management Journal* – Volume 29, Issue 1, pp. 51 – 66. School of Management, University of Surrey, Guildford
2. Antony LEWIS. (2018): *The Basics of Bitcoins and Blockchains: An Introduction to Cryptocurrencies*. Mango Publishing Group, Florida. ISBN: 9781633538009
3. BARBER B. M. – ODEAN T. (2001): Boys will be boys: Gender, overconfidence, and common stock investment. *Quarterly Journal of Economics*, Volume 116, Issue 1, 1 February, pp. 261– 292.
4. Benjamin GRAHAM – David DODD. (2020): *Security Analysis: Sixth Edition*, Foreword by Warren Buffett. McGraw-Hill Education – Europe, New York, United States. ISBN: 9780071592536
5. Benjamin GRAHAM. (2003): *The Intelligent Investor: The Definitive Book on Value Investing*. HarperCollins Publishers Inc, New York, United States. ISBN: 9780060555665
6. BÖCSKEI Elvira – SEREG Nikolett. (2020): The Cash Flow Statement - An Indispensable Source Of Information For Investment Decisions. *Debreceni Egyetem, Economica*, 10 (3 – 4), pp. 24 – 33.
7. Daniel GOLEMAN. (2005): *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Random House USA Inc. New York, United States. ISBN: 9780553383713
8. FAZEKAS Gergely – JUHÁSZ Péter. (2009): Alacsonyabb kockázat – nagyobb osztalék?: A részvénykockázat és az osztalékfizetési hányad kapcsolatának vizsgálata a Budapesti Értéktőzsdén (1997–2007). *Közgazdasági Szemle*, 56 (4). pp. 322-342.
9. FIRER C. (1995) Investment basics XXX EVATM: the real key to creating value. *Investment Analysts Journal*, 40, Summer 1994/95, pp. 57 – 59.
10. FRIEDLOB G. T. - SCHLEIFER L. L. F. (2003): *Essentials of financial analysis*. John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey. 234 p. Chapter 2: Analyzing Profitability. pp. 33-70.
11. GÄCHTER S. - ORZEN H. - RENNER E. – STARMER C. (2009): Are experimental economists prone to framing effects? A natural field experiment. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 70, pp. 443-446.
12. Geert HOFSTEDE - Gert Jan HOFSTEDE - Michael MINKOV. (1991): *Cultures and Organizations: Software of the Mind*, Third Edition. McRraw-Hill, United States of America. ISBN: 978-0071664189
13. GRINBLATT M. – KELOHARJU M. (2001): How distance, language, and culture influence stockholdings and trades. *Journal of Finance*, 56(3), pp. 1053–1073.
14. HELFERT E. A. (2001): *Financial analysis: tools and techniques. A Guide for Managers*. McGraw-Hill. 484 p. Chapter 1: The challenge of financial/economic decision-making. pp. 1-19.
15. Jesse LIVERMORE. (2020): *Hogyan kereskedjünk részvényekkel - Klasszikus útmutató az időzítés, a befektetési szabályok és az érzelmi kontroll megértéséhez*. T.Bálint Logisztikai és Nyomdai. BT. ISBN: 9786155698040
16. Johann de WET. (2005): EVA versus traditional accounting measures of performance as drivers of shareholder value – A comparative analysis. *Meditari Accountancy Research* Vol 13 No. 2, pp. 1 – 16.
17. KAHNEMAN D - TVERSKY A. (1979): Prospect theory: An analysis of decision under risk. *Econometrica*, 47, pp. 263-291.
18. KOTHARI S. P. – SHANKEN J. (1997): Book-to-market, dividend yield, and expected market returns: A time-series analysis. *Journal of Financial Economics*, 44(2), pp. 169–203.
19. KUTASI Gábor – GYÖRGY László – SZABÓ Krisztina. (2018): A magyar lakossági állampapírpiacon érvényesülő viselkedési tényezők. *Hitelintézeti Szemle*, 17. évf. 1. szám, pp. 110–136. o.
20. Lawrence A. CUNNINGHAM. (2013): *The Essays of Warren Buffett: Lessons for Investors and Managers*. John Wiley & Sons Inc, New York, United States. ISBN: 9781118821152
21. Lennart ANTE. (2021): *How Elon Musk's Twitter Activity Moves Cryptocurrency Markets*. Blockchain Research Lab, BRL Working Paper Series No. 16, pp. 1 -13.
22. Lowell MILLER. (2006): *The Single Best Investment: Creating Wealth with Dividend Growth*. Print Project, United States of America. ISBN: 978-0965175081

23. Miguel de CERVANES Saavedra. (2003): Don Quixote. Penguin Classics, Great Britain. ISBN: 0142437239
24. Napoleon HILL. (2005): Think and Grow rich. Penguin LCC US, United States of America. ISBN: 1585424331
25. Pablo FERNANDEZ. (2006): Company valuation methods. The most common errors in valuations. IESE Business School – University of Navarra
26. Peter SEILERN. (2019): Only the Best Will Do : The compelling case for investing in quality growth businesses. Harriman House Publishing, Petersfield, United Kingdom. ISBN: 9780857197955
27. Robert T. KIYOSAKI. (1997): Rich dad Poor dad. Plata publishing, United States of America. ISBN: 978-1612680194
28. Robert T. KIYOSAKI. (1998): Cashflow Quadrant. Plata publishing, United States of America. ISBN: 1612680062
29. Robert T. KIYOSAKI. (2000): Rich dad's guide to investing. Plata publishing, United States of America. ISBN: 9780446677462
30. SCHINDLER S - PFATTHEICHER S. (2017): The frame of the game: Loss-framing increases dishonest behavior. Journal of Experimental Social Psychology, 69, pp. 172-177.
31. SÓLYOMI Dávid. (2017): Osztalékból szabadon - Építs generációkon átívelő gazdagságot egyszerű lépések sorozatával! Bioenergetic kiadó Kft., Magyarország. ISBN: 9789632912646
32. Terry SMITH. (2020): Investing for Growth: How to make money by only buying the best companies in the world – An anthology of investment writing 2010 – 2020. Harriman House, United States. ISBN: 978-0857199010
33. Thomas GILOVICH - Dale GRIFFIN - Daniel KAHNEMAN. (2002): Heuristics and Biases: The Psychology of Intuitive Judgement
34. Thomas R. ITTELSON. (2020): Financial Statements: A Step-by-Step Guide to Understanding and Creating Financial Reports. Career Press, New Jersey, United States. ISBN: 9781632651754
35. WANG M. – RIEGER M. O. - HENS T. (2017): The impact of culture on loss aversion. Journal of Behavioral Decision Making, 30(2), pp. 270-281.

Elektronikus hivatkozások

1. ARANYPIAC. (2016): Hogyan lehet aranyba, nemesfémbe fektetni? <https://www.aranypiac.hu/gyakori-kerdesek/hogyan-lehet-aranyba-nemesfembe-fektetni> (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
2. CIB Bank. (2020): Részletes terméktájékoztató. https://www.cib.hu/document/documents/CIB/megtak/mifid_reszveny_201012.pdf (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
3. ELEMZÉSKÖZPONT. (2021): Ingatlan befektetés megtérülése, megtérülési számítás és kalkulátor. <https://elemzeskozpont.hu/ingatlan-befektetes-megterulese-megterulesi-szamitas-es> (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
4. Geert HOFSTEDE. (2021): Hofstede Insights: Design a Culture That Will Support Your Strategy. <https://www.hofstede-insights.com/product/compare-countries/> (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
5. INGATLANNET. (2021): <https://www.ingatlan.net.hu/statisztika/Magyarorszag> (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
6. KOMÓCSIN Sándor. (2021): Itt vannak az idei albérlet árak. <https://www.napi.hu/ingatlan/alberleti-arak-ingatlan-2021-budapest-vidék.733140.html> (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
7. KSH. (2021): Lakáspiaci árak, lakásárindex, 2021. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/lakaspiacar/20211/index.html> (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
8. KSH. (2021): Lakbérindex számítás, 2021. https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/lakberindex_szamitas/2101/index.htm (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
9. MNB. (2017): Oktatási füzetek. <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/korabbi-kiadvanyok/oktatasi-fuzetek> (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
10. MNB. (2020): Magyar Állampapír Plusz. <https://www.allampapir.hu/allampapirok/MAPP/> (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
11. MÓRICZ Dániel. (2021): Hosszabb távon buknak el a magyar háztartások. <https://alapblog.hu/hosszabb-tavon-milliokat-buknak-el-a-magyar-haztartasok/> (Utolsó letöltés: 2021.10.31)
12. MORNINGSTAR. (2020): Coca – Cola (KO) Hírek. <https://www.morningstar.com/stocks/xnys/ko/news> (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
13. NAGY V. (2015): Statisztika I. Egyetemi jegyzet – ÖE-KGK.
14. Nemzeti Adó és Vámhivatal (NAV). (2020): A tőzsdei értékpapír osztaléka utáni szociális hozzájárulási adó a 19SZJA bevallásban. https://nav.gov.hu/nav/ado/szocialis_hozzajarulasi_ado/A_tozsdei_ertekpapir_20200401.html (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
15. SZENDREI Ádám. (2018): Arany Befektetés Útmutató: Megéri aranyba fektetni? <https://szendreiadam.hu/befektetes/arany-befektetes-utmutato/> (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
16. SZENDREI Ádám. (2020): Befektetések adózása: osztalék, árfolyamnyereség, ingatlan adózása. <https://szendreiadam.hu/befektetes/befektetesek-adozasa/> (Utolsó letöltés: 2021.10.05)
17. WIEDEMANN Tamás. (2021): Aranyba fektetni hazardjáték. <https://www.szabadeuropa.hu/a/suranyi-gyorgy-aranyba-fektetni-hazardjatek/31425988.html> (Utolsó letöltés: 2021.10.05)

9. MELLÉKLETEK

9.1. Kérdőíves kutatás

Feltett kérdések	Válasz lehetőségek
Neme	- Nő - Férfi
Születési éve	- Dátum (év)
Legmagasabb iskolai végzettsége	- Jelenleg is felsőoktatási intézmény hallgatója - Felsőfokú végzettség - Érettségi - 8 általános iskola - Egyéb
Lakhely	- Főváros - Város - Község, falu
Mennyire tájékozott pénzügyi területen?	- Likert skála (1-6; Nem tudom megítélni)
Mennyire tájékozott pénzügyi BEFEKTETÉSEK területen?	- Likert skála (1-6; Nem tudom megítélni)
Tanult-e bármilyen formában pénzügyeket, vagy pénzügyekhez köthető ismereteket?	- Igen - Nem
Amennyiben tanult pénzügyi ismereteket, értékelje az alábbi kérdéseket. - Mennyire tartotta hasznosnak? - Mennyire tartja fontosnak a pénzügyi tanulmányokat? - Alkalmazott-e bármit a tanultakból?	- Likert skála (1-6; Nem tudom megítélni)
Mekkora nettó havi jövedelmet tart ideálisnak?	- Beírható összeg (Forint)
Jövedelem kiesés esetén körülbelül hány havi tartaléka van?	- Kevesebb mint egy hónap - 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12 hónap - Több mint egy évnyi - Több mint két évnyi - Több mint öt évnyi - Több mint tíz évnyi
Van-e konkrét célja / álma, amelynek elérésére rendszeresen pénzt tesz félre?	- Igen - Nem

Rendelkezik-e jelenleg olyan megtakarítással, amelyről azt gondolja, hogy az alább meghatározott időszakban nem lesz szüksége? - 1; 5; 10 év	- Nem tudom megítélni - Igen - Nem
Ha van vagy lenne valamilyen konkrét célja / álma, tudna a jelenlegi jövedelméből, ennek elérésére rendszeresen félretenni?	- Igen - Nem
Mi volt életében a legmagasabb értékű pénzügyi döntés, amit meghozott?	- Nem tudom megítélni - Nem hoztam még jelentős pénzügyi döntést - Legördülő skála (100.000 – 10.000.000 Forint) - Több mint 10 millió Forint
Mi volt életében a legnagyobb értékű pénzügyi veszteség, amelyet átélt?	- Nem tudom megítélni - Nem ért jelentős veszteség - Legördülő skála (100.000 – 10.000.000 Forint)
Rendelkezik-e jelenleg jövedelmet termelő tőkebefektetéssel? (pl., ingatlan, amiben nem Ön él, értékpapír, arany, részvény, vállalkozás, stb.)	- Igen - Nem
Haszon reményében melyikbe fektetné vagy fekteti be vagyonát az alábbiak közül? Állampapír; Saját bankja által javasolt részvény portfólióba; Online részvény portfólióba; Részvényekbe; Kriptovalutába; Aranyba; Ingatlanba; Saját vállalkozás indításába, fejlesztésébe; Egyéb	- Likert skála (1-6; Nem tudom megítélni)
Érezte már az alábbiak valamelyikét amikor befektetések kerülnek szóba? Vágy a nagyobb haszon elérésére; Félelem a vagyon elvesztésétől; Bizalmatlanság; Anyagi biztonság; Szabadság; Túl sok munka utána nézni; Túl nehéz dönteni; Egyszerűbb, ha nincs befektetése; Folyamatosan készletet érez, hogy ellenőrizze a befektetését	- Likert skála (1-6; Nem tudom megítélni)
Pénzügyi döntésekben kire hallgat általában? Közeli családtagok; Közeli barátok; Személyes pénzügyi tanácsadó; Személyesen nem ismert pénzügyi szakértő (online hírlevél); Saját banki ügyintézője; Egyéb	- Likert skála (1-6; Nem tudom megítélni)

Milyen forrásokból tájékozódik pénzügyi kérdésekben? Csak a saját megérzéseire hallgat; Internetről, újságból; Közeli barátok, rokonok, munkatársak; TV, rádió; Személyes, Pénzügyi szakemberével konzultál; Személyesen, banki ügyintézőjétől; Befektetési alapjára bízva a szükséges döntéseket; Egyéb	- Likert skála (1-6; Nem tudom megítélni)
Milyen forrásból fogadna el, gondolkodás nélkül, egy kihagyhatatlan, "tuti tippet"? Közeli családtag; Közeli barát; Személyes pénzügyi tanácsadó; Személyesen, Ön által nem ismert pénzügyi szakértő (online hírlevél); Saját banki ügyintézője; Online influenszerek, videók alapján	- Likert skála (1-6; Nem tudom megítélni)
Ha vagyonát, haszon reményében befektetné valamilyen formában, melyek lennének az Ön fő szempontjai? Magas haszon; Gyors megtérülés; Alacsony esély a vagyon elvesztésére; Megbízható információs forrás; Rövidtávú befektetés; Hosszútávú befektetés; Bármikor visszakaphassa befektetett pénzéhez; Ne kelljen a befektetéssel gyakran foglalkozni	- Likert skála (1-6; Nem tudom megítélni)
Képzeld el, hogy lottón nyer 1 millió forintot. Mennyi időre tenné félre megtakarítás céljából?	- Azonnal fel tudná használni - Néhány napra - Néhány hétre - Néhány hónapra - Egy évre - Több mint egy, de kevesebb mint 5 évre - 5 éven túlra
Képzeld el, hogy lottón nyer 10 millió forintot. Mihez kezdene vele? Nem befektetési céllal költené el; Ingatlant vásárolna befektetési céllal (nem Ön élne ott, kiadná); Ötéves államkötvénybe fektetné, biztos 6%-os hozammal (garantált hozam); Részvényeket vásárolna; Devizakereskedésbe szállna be; Aranyba fektetné (vagy egyéb materiális eszközbe); Szerencsejátékokra tenné fel; Kriptovalutát vásárolna (Bitcoin); Vállalkozást indítana vagy fejlesztene; Egyéb, itt fel nem sorolt befektetésben helyezné el	- Likert skála (1-6; Nem tudom megítélni)
Képzeld el, hogy pénzfeldobással nyert 20 ezer Forintot. Lehetősége van még egyszer próbálkozni,	- Még egyszer próbálkozom, kockáztatok a 40 ezer Forintért

ha fejet dob másodjára, 40 ezer Forintot kap, azonban, ha írást, akkor elveszti a már megnyert 20 ezer Forintot. Hogyan dönt?	- Nem próbálkozom még egyszer, megtartom a biztos 20 ezer Forintot
Képzeld el, hogy egy fogadáson vesztett 20 ezer Forintot. Lehetősége van azonban még egyszer fogadni, ha nyer (50%), nem veszíti el a pénzét, azonban, ha megint veszít, akkor már 40 ezer Forintot veszít.	- Még egyszer fogadok, hátha nem veszítem el a 20 ezer Forintot - Nem fogadok még egyszer, elfogadom a 20 ezer Forintos veszteséget
Képzeld el, hogy egy megbízhatónak ítélt hírportálon az év legnagyobb, kihagyhatatlan befektetési lehetőségéről számolnak be. A beszállási lehetőség ára már nagyon megemelkedett, de már számos ismerőse beszállt és úgy érzi, hogy kimarad. Mit tesz?	- Drágán, de még hasznot remélve beszáll - Végül nem száll be - Nem foglalkozik ilyen kérdésekkel - Nem tudja megítélni
Képzeld el, hogy egy korábbi befektetésének értéke, amiben jelentős vagyona van, zuhanni kezd. Már most veszteséges és nem lehet tudni, hogy meg fog-e állni, vagy akár fog-e még emelkedni a jövőben. A befektetők pánikolnak, veszteséggel is, de eladnak.	- Minél hamarabb, minél kisebb veszteséggel kiszáll - Még vár - Nem száll ki egyáltalán - Nem foglalkozik ilyen kérdésekkel - Nem tudja megítélni
Mi az oka, hogy nem fekteti be vagyonát? (ha nem fekteti be)	- Információ hiánya - Megtakarított vagyon hiánya - Bizalmatlanság - Nehéz meghozni a végső döntést - Nem férhet hozzá bármikor a befektetett vagyonához - Saját válasz
Amennyiben befektetne, megtakarításainak hány százalékát merné kockáztatni?	- Semmiképpen sem fektetek be - 1 - 25% - 25 - 50% - 50 - 75% - 75 - 100%

Táblázat 2: Kérdőíves kutatás során feltett kérdések

Forrás: Saját szerkesztés

9.2. Befektetések megtérülésének számítása

A kutatásban megjelölt megtérülési számítások a 2016.07.01 és 2021.07.01-es időtávon, elérhető historikus adatok alapján kerül elvégzésre. A felhasznált adatok pontos forrása a szövegek közötti hivatkozásban kerül megjelölésre.

A befektetési lehetőségek értékelésére a nettó jelenérték számítás került alkalmazásra, amely eredményében a megtérülés pozitivitását szemlélteti.

$$NPV = \sum \frac{C_t}{(1+r)^t} - C_0$$

Ahol

t – az adott pénzmozgás időpontja (pl: 3 ha a harmadik évben)

n – a teljes időtáv hossza

r – kamatláb

C_t – nettó pénzmozgás (a pénz összege) a t időpontban.

C₀ – az a pénzösszeg, melyet a 0 időpontban fektettünk be ($\{t=0\}$)

Ha NPV > 0 akkor megvalósíthatjuk a beruházást

Ha NPV < 0 akkor ne valósítsuk meg, mert vagyonszétválással jár

Ha NPV = 0 akkor a ráfordításaink egyszer térülnek meg a beruházás hozamaiból

C0	2016	2017	2018	2019	2020	2021		
Eltelt idő (ÉV)	0,5	1	2	3	4	5		
Infláció	2,46%	2,46%	2,46%	2,46%	2,46%	2,46%		
MÁP								
100 Ft	102,5 Ft	105,6 Ft	109,3 Ft	113,6 Ft	118,8 Ft	124,7 Ft	Éves hozam	4,94%
							Teljes hozam	124,7%
Kamat (%)	2,5%	3,0%	3,5%	4,0%	4,5%	5,0%		
Kamat (Ft)	2,5 Ft	3,1 Ft	3,7 Ft	4,4 Ft	5,1 Ft	5,9 Ft		
Infláció (Ft)	2,5 Ft	3,0 Ft	3,5 Ft	4,1 Ft	4,6 Ft	5,2 Ft		
100 Ft	102,5 Ft	105,5 Ft	109,0 Ft	113,0 Ft	117,7 Ft	122,9 Ft	NPV:	11,4 Ft
-100 Ft	2,5 Ft	3,0 Ft	3,5 Ft	4,1 Ft	4,6 Ft	5,2 Ft	IRR:	24,7%
						88,6 Ft		
-100 Ft	2,5 Ft	3,0 Ft	3,5 Ft	4,1 Ft	4,6 Ft	93,8 Ft	Várható érték	111,4 Ft
							Tényleges érték növekedés	111,4%
							Tényleges éves megtérülés	2,28%
Ingatlan								
Éves érték növ.	C0	5,30%	8,70%	11,50%	12,50%	1,20%	Átlagos nm ár (2016)	325 000 Ft
	100 Ft	105,3 Ft	114,5 Ft	127,6 Ft	143,6 Ft	145,3 Ft		
Bérleti díj növekedés		6,00%	4,81%	7,29%	11,49%	9,56%	Átlagos lakbér nm ár (2016)	2 158 Ft
	0,66 Ft	0,70 Ft	0,74 Ft	0,79 Ft	0,88 Ft	0,97 Ft		
Amortizáció		2%	2%	2%	2%	2%	Kiadási ráta	0,66%
SZJA		15%	15%	15%	15%	15%	Átlagos kiadás (hónap)	11
Befektetés	- 100 Ft						Amortizáció, költségek	2%
Eladás						145,3 Ft		
Illeték, ügyvéd	- 5 Ft						Illeték, ügyvéd	5%
Bérleti díj		7,7 Ft	8,1 Ft	8,7 Ft	9,7 Ft	10,6 Ft	SZJA	15%
SZJA		- 1,2 Ft	- 1,2 Ft	- 1,3 Ft	- 1,5 Ft	- 1,6 Ft		
Amortizáció		- 2,1 Ft	- 2,3 Ft	- 2,6 Ft	- 2,9 Ft	- 2,9 Ft	NPV:	47,3 Ft
Összesen	- 105,0 Ft	4,5 Ft	4,6 Ft	4,8 Ft	5,4 Ft	151,4 Ft	IRR:	10,9%
Infláció	- 105,0 Ft	4,4 Ft	4,4 Ft	4,5 Ft	4,9 Ft	134,1 Ft		
							Tényleges érték növekedés	128%
							Tényleges éves megtérülés	5,5%

Táblázat 3: Megtérülés számítás - Magyar Állampapír, Ingatlan

Forrás: Saját becslés, Saját szerkesztés

Részvények									
Target (TGT)									
	C0	2016 - 17	17 - 18	18 - 19	19 - 20	20 - 21	Osztalék (%)		
	\$ 69	\$ 56,32	\$ 80,1	\$ 85,9	\$ 125,1	\$ 259	2016	3,20%	
	Osztalék	\$ 0,60	\$ 0,62	\$ 0,64	\$ 0,66	\$ 0,68	2017	4,10%	
		\$ 0,60	\$ 0,62	\$ 0,64	\$ 0,66	\$ 0,68	2018	3,30%	
		\$ 0,60	\$ 0,62	\$ 0,64	\$ 0,66	\$ 0,68	2019	3,40%	
		\$ 0,60	\$ 0,62	\$ 0,64	\$ 0,66	\$ 0,68	2020	2,10%	
	Összesen	\$ 2,40	\$ 2,48	\$ 2,56	\$ 2,64	\$ 2,72	2021	1,40%	
	Nyereség	\$ -13,07	\$ 23,82	\$ 5,72	\$ 39,23	\$ 133,71			
	SZJA (15%)	\$ 0,36	\$ 1,99	\$ 1,24	\$ 6,28	\$ 20,47	Eladás	\$ 259	
	SZH (17,5%)	\$ 0,42	\$ 2,32	\$ 1,45	\$ 7,33	\$ 23,88			
Pénzmozgás	\$ -69	\$ 1,62	\$ -1,82	\$ -0,13	\$ -10,97	\$ 217,19	NPV:	\$ 138	
Infláció	\$ -69	\$ 1,58	\$ -1,73	\$ -0,12	\$ -9,95	\$ 217,19	IRR:	24%	
					Tényleges érték növekedés			313%	
					Tényleges éves megtérülés			42,6%	
Arany									
	C0					Eladás			
Pénzmozgás	- 1 101 €					1 501 €	Arany ára		
SZJA						60 €			
	- 1 101 €					1 441 €			
Infláció	- 1 101 €					1 276 €	2016.07.01	1 101 €	
							2021.07.01	1 501 €	
							NPV:	175 €	
							IRR:	31%	
						Tényleges érték növekedés			116%
						Tényleges éves megtérülés			3,2%
Bitcoin									
	C0					Eladás			
Pénzmozgás	\$ -672					\$ 61 892	Bitcoin ára		
SZJA						\$ 9 183			
	\$ -672					\$ 52 709			
Infláció	\$ -672					\$ 46 678	2016.07.01	\$ 672	
							2021.07.01	\$ 61 892	
							NPV:	46 006 €	
							IRR:	7744%	
						Tényleges érték növekedés			6946%
						Tényleges éves megtérülés			1369,2%

Táblázat 4: Megtérülés számítás - Részvények, Arany, Kriptoaluta

Forrás: Saját becslés, Saját szerkesztés